

פירות הילולים

פתיחת שער
להבנת מעלת היום של ט"ו בשבט
ומנהג אכילת הפירות
עם סדר אכילתם
מתוך הכרה בטובת החסד המופלג
של מתנת הפירות הנפלאים
שהעניק לנו בורא העולם

משובץ במאמרים אמרות וסיפורים
מגדולי ישראל

מסדרת קונטרסי "שערי אהבה"

תשע"ח לפ"ק

חוברת זו יוצאת לאור בס"ד

בסיוע יהודה טאוב מארגון

לעולם אודך - קול תודה

ארגון להפצת ההודיה לה'

פנקסי הודיה / עלונים / חוברות / דיסקים ועוד

לפרטים: 055-678-56-47 או 079-5420539

ניתן לשמוע שיעורים/סיפורים/שירים

בקו קול תודה

לגברים: 03-6171190

לנשים: 03-6171180

24 שעות ביממה

לכל עניני החוברות והספר "שערי אהבה"

לפנות לטל': 02-9931368

מייל: okmail.co.il@9931368

כל הזכויות שמורות

עימוד כריכה ושערים:

☎ 050-412-452-4

✉ Kesetgraf@gmail.com

תוכן העניינים

פרק א

מעלת היום ..... טו

משמעות היום בהלכה ..... יז

ה"יום טוב" של ט"ו בשבט ..... כ

פרק ב

מנהג אכילת פירות ..... כג

מקורות המנהג ..... כה

טעמי המנהג ..... כז

ההודיה לה' - מטרת הבריאה ..... לא

המפתח לשערי השפע והברכה ..... לה

פרק ג

סדר אכילת פירות ט"ו בשבט ..... מז

סדר אכילת הפירות לפי המבואר בפרק הקודם ..... מה

סדר אכילת הפירות במחיצת צדיקי הדורות ..... מח

סדר אכילת הפירות לפי המקובלים ..... נ

פרק ד

החסד המופלג של הפירות ..... נט

מפתח מפורט לפרק ד' ..... ס

העולם הנפלא של הפירות ..... סא

הקליפה ..... סט

הגבעול ..... עט

בשר הפרי ..... פה

הזרעים ..... צג

הגוון של הפירות ..... קג

פרק ה

נספחים.....קיא

מה נשתנה פרי מירק	קיב
כי הם חיינו - עומקם של ברכות הנהנין	קיד
בחן בחדר וברחמים	קטו
מבצע קוראים כותבים	קיח
מדור התשובות	קיח
ספר שערי אהבה (פרסומת)	קכג
מוצרי ההודיה של לעולם אודך	קכד
ספר טוב להודות על מזמור לתודה (פרסומת)	קכז
ט"ו בשבט ללא תולעים - עפ"י ספרי הרב משה ויא שליט"א	קכח
רשימת הקונטרסים שיצאו לאור מבית שערי אהבה	קל
רשימת חוברות נפלאות על הבית היהודי	קלא
רשימת ספרי וחוברות ההודיה שיצאו לאור	קלג
ברכת המזון - בבורסת היהלומים	קלז
דרשות לשמחות - בקו קול תודה	קמא
סיפור על השפת אמת	קמב

לעילוי נשמות

אדוני אבי מורי הרב ר' שרגא
בהר"ר משה זצלה"ה
עבד את ה' בנאמנות בנועם ובהשכל,
גרס באורייתא תדירא ולא החזיק טיבותא לנפשיה,
משאו ומתנו בנחת עם הבריות
ושם שמים התאהב על ידו.
נלב"ע ד' טבת תשע"ד

אמי מורתי מרת אידל הכ"מ
בהרה"ג אברהם שמואל בנימין זצלה"ה.
עבדה את ה' באמת ובתמים,
קיימה מצות כבוד אב ואם בהידור מופלא,
עמדה בכל לבה לימין בעלה
וצאצאיה בעבודתם את ה'.
נלב"ע ט"ז אלול תשע"ז
ת.נ.צ.ב.ה.

ההסכמות נתנו לספרנו הקודם "שערי אהבה".

הסכמת מורנו ורבנו הגאון הצדיק

הרב **מתתיהו חיים סלומון שליט"א**

משגיח רוחני של ישיבת בית מדרש גבוה לייקווד ארה"ב

חודש סיון תשע"ד

מצות אהבת ה' היא אחת ממש מצות התמידיות שחייב אדם להתבונן ולראות שלא יפסק ממנו אפילו כרגע מלאהוב את ה' בכל לבבו, וכמצווה בתורה "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך וגו'". אלא שמפני גודל המושג והקושי שיש במצוה זו להגיע לפי האמת אל אהבת ה', נמצא מצוה זו עומדת בקרן זוית מוזנחת מרוב בני אדם.

על כן בואו ונחזיק טובה לידידי תלמידי החביב עלי מאד - שליקט מפני ספרים ומפי סופרים עצות והדרכות באופן מעשי להגיע ממנו לידי קיום מצות אהבת ה' עד שנעשה לחיבור שלם אשר בשם 'שערי אהבה' יקרא. מובטחני שבעזרת ה' יתברך תבוא ממנו תועלת גדולה לכל המעיינים בו.

החותם באה"ר,

מתתיהו חיים סלומון

ההסכמות נתנו לספרנו הקודם "שערי אהבה".

Rabbi E. Falk
Whitehall Road 146
Gateshead, NE8 1TP
England
TEL: 0044-191-4782342

פסח אליהו פאלק
מח"ס שו"ת מחזה אליהו
'זכור ושמור' על הלכות שבת
'עוז והדר לבושה' על צניעות דלבוש
מו"ץ בק"ק גייטסהעד יצ"ו

בס"ד

יום ב' לפרשת תזריע שנת תשע"ד לפ"ק, פה גייטסהעד יצ"ו

כבוד גיסי היקר והחשוב מאוד ... ניגש אלי עם תכריך כתבים מספר שכתב, אשר נקבו בשם "שערי אהבה". הספר מלא על גדולתו עם אהבת ה' ומסביר בטו"ד את האמצעים הנמצאים בבריאה המזומנים לעזור לנו לבא לידי מדה גדולה זו לאהוב את ה' בכל לבבנו ובכל נפשנו. דהיינו לא רק לקבל ברצון כל מה שקורה בחיינו בידענו שמאנו לא תצא הרעות ח"ו, אלא לראות בכל עניני החיים איך שה' אוהב אותנו אהבה בלי מצרים, ועי"ז לאהוב גם אותו וכמים הפנים לפנים להדבק עם המטיב עמנו יתברך שמו בכל עת ובכל שעה. ובברכה ראשונה של ברכת ק"ש אנו מושבחים להקב"ה עם התואר "מלאה הארץ קניינך". ויש לפרש שהקב"ה מילא העולם עם כלים שעל ידם יכולים לקנות יותר ויותר הכרת ה'.

והנה ענין זה של אהבת ה' אינו מודגש בחינוך שלנו כפי הצורך, ומסתפקים בחיזוק ביראת ה' ובשמירת מצוותיו. אבל האמת הוא שרק מיזוג של יראת ה' ואהבת ה' גם יחד מעמיד האדם במצב הראוי מול כבוד מלכותו יתברך, שמתקרב אליו מחמת אהבתו אבל לא מתקרב יותר מדאי מחמת יראת ה' המחייבו לעמוד מרחוק ולירא מלגשת אליו, ע' אוה"ח פ' יתרו על קרא דכה תאמר לבית וכו'. ובוה מקיים ואהבת את ה' א מצד אחד וקרא דאת ה' א תירא מצד שני. וכן הוא במצוה גדולה של שבת, יש בה בחינה של זכור את יום השבת דקאי על מעשה המצוות של שבת וההתקשרות לה' שבא מחמתן. ומצד שני בחינה של שמור את יום השבת והוא הזהירות שלא לעבור על אחד מאיסורי שבת. וזכור ושמור בדיבור אחד נאמרו שרק מיזוג שניהם יחד מהווה יום שבת אמיתי.

ותקוננו חזקה שספר קדוש זה ימצא מסילות ללבבות בני תורה די בכל אתר ואתר, וירומם אותם לנרדך חדש של הכרת ה' שלא זכו בה עד האידנא. והם יודו וישבחו ויפארו למחבר שליט"א על כל הטוב אשר עשה עמהם, ועל הנצחיות שהנחיל לעם ישראל בדברות קדשו. ובאמת רק מי שלבו בוער באהבת ה' יכול לכתוב ספר כזה. ולכן נחזיק מלא חפניים טובה למחבר היקר והחשוב שאחר שעלה ונתעלה בעבודה הפרטית שלו וזכה להרגיש בעצמו אהבה לה' בלי מצרים, שם לילות כימים להוואיל לבני דורו ובני דורות שעתידים לבא למסור להם את המושגים הגדולים הללו שזכה להשיגם, וזכות הרבים תלוי בו.

ובכן אצא בברכה מקרב לב לגיס קרוב ויקר שליט"א שחפץ ה' בידו יצליח, ויזכה להפיץ מעיינותיו חוצה, ויזכה להוציא לאור עולם עוד ספרים מועילים ויקרים להטיב עם בני דורו ולהאיר לארץ ולדרים עליה.

דברי המברך בריחוק מקום אבל בקירוב הלב, ומאחל לגיסי הגהמ"ח שליט"א רוב ברכה והצלחה.

פסח אליהו פאלק

פסח אליהו פאלק.

ההסכמות נתנו לספרנו הקודם "שערי אהבה".

Rabbi Moshe Sternbuch

Chief Rabbi

of the Orthodox Rabbinical Courts
Head of Community
and Kollel Hagro Har Nof
Jerusalem

משה שטרנבוך

ראב"ד

לכל מקהלות האשכנזים
זח"ס מועדים חפנים ושרית תשובות והנהגות ועוד
רב בית הכנסת וכולל הנרי"א ביהר-נוף
בעיר"ק ירושלים ת"ו

בעזה"י כ"ט חשוון תשע"ה

לכבוד הרה"ג מזכה הרבים - שליט"א

ראיתי ספרו "שערי אהבה" להלהיב הלב לאהבת ה', והיא מצות
עשה דאורייתא ואי אפשר לומר אני פטור ממנו, ובהתבוננות
יכולים להגיע לאפס קצהו, ולעלות ממדריגה למדריגה.
ודבר גדול עושה לזכות הרבים בעצות להתבונן בזה. ונקוה
שיתבדרו הדברים לזכוי הרבים.

והנני המצפה לרחמי שמים מרובים וישועת ה'.

ההסכמות נתנו לספרנו הקודם "שערי אהבה".

הרב ישראל גנס

רח' פנים מאירות 2

קרית מטרסדורף, ירושלים 94423

02-5371782 02-5378927

בס"ד: אדר ב' תשע"ו

דבר גדול עשה ידי"נ היקר הרב - שליט"א ברכזו מן הגורן ומן היקב כל שניתן בענין מצות אהבת ד' שהיא "מן המצוות התמידיות על האדם ומוטלות עליו לעולם" (חינוך תי"ח).

והנה, הציב לו למטרה להנ"ל דבר השווה לכל נפש (כולל נספח נוסף ל"בנות יעקב"), בהיות מצוה זו "נוהגת בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות" (שם) - ויפה עשה!

בספר יש שילוב נפלא של הבאת המקורות וירידה לפרטים המעשיים בחיי היום-יום המפנימים את ההודיה הבאה מתוך האהבה להשי"ת, וכן להפך, שמתוך ההודיה התמידית תתעורר ותתפעל הנפש עוד ועוד לאהבה, שהרי האדם נפעל על פי פעולותיו. כמו כן הובאו סיפורי מופת מחיי גדולי ישראל וכל כיו"ב דברים המקרבים את המצוה התמידית אל לבנו, עד כי יזכו וייהפכו לחלק בלתי נפרד מהווייתנו כמצווה, או אז "נתענג בהשגתו בתכלית העונג" (שם).

ולא נותר לי כי אם לשוב ולברך את ידי"נ הנ"ל כי יזכה להוסיף תת עוד ועוד מתנבותו המשובחת לתועלת כלל ישראל.

ישראל גנס

הציפור של הרב שך

מספר הרב שלום מאיר וולך שליט"א בספרו מעין אמונה: ביום פטירת ראש הישיבה מרן ה"אבי עזרי" זצ"ל, פגשתי באחד מגדולי תלמידיו. בידעו שערכתי בשעתו את אימרותיו ב"הגדת אבי עזרי", שאלני: "מה האימרה הנפלאה ביותר שאמר הרב שך?" תמהתי לשאלה, הן שבעים שנה היה כמעין המתגבר בתורה, נבע חידושים בבהירות ובעמקות. מי יוכל למיין, ועל רגל אחת! ראה שתיקתי, וענה בעצמו: "הציפור!" נענית: "אכן, הציפור!"

אימרה, שכדי להגותה יש לחוותה, ובה מאפיינת את אומרה!

תקט"ו תפילות, כמנין "ואתחנן" התפלל משה רבינו כדי להיכנס לארץ ישראל, ולא נענה. ומדוע? "מפני מה נתאוה משה רבינו להיכנס לארץ ישראל, וכי לאכול מפריה הוא צריך או לשבוע מטובה הוא צריך? אלא כך אמר משה: מצוות הרבה נצטוו ישראל ואין מתקיימות אלא בארץ ישראל, אכנס אני לארץ כדי שיתקיימו כולן על ידי." מובן. הן דרשו עליו את הפסוק: "אוהב כסף לא ישבע כסף" זה משה, אוהב מצוות שאינו שבע מצוות.

"אמר לו הקדוש ברוך הוא: כלום אתה מבקש אלא לקבל שכר, מעלה אני עליך כאילו עשיתן". הבורא יתברך מציע לו ליהנות מזיו השכינה בגן העדן, לעמוד ולשמש לפניו כבכיים חיותו ולהשיג השגות שנמנעו ממנו בחייו. אבל משה רבינו אינו מרוצה, כל מעייניו במצוותיו, כי "יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא". מובן.

וסורב: "רב לך, אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה".

ואמרו במדרש: "אמר לפניו, ריבונו של עולם – ואם לאו, הניח אותי בעולם הזה כעוף שהוא פורח בכל ארבע פינות העולם ומלקט מזונו בכל יום ולעת הערב חוזר לקינו, כך תהא נפשי כאחד מהם."

אמר לו: "רב לך".

ותמה הרב שך זצ"ל: כשהתחנן להיכנס לארץ והסכים למסור ההנהגה ליהושע

ולהיכנס אף כאדם פשוט, מובן. מוכן להצטנע ולהכביר מצוות. אבל, בתור עוף? האם עוף לומד תורה, מקיים מצוות? בשביל זה מוכן הוא לוותר על העולם הבא?!

הלא אחד העונשים הנוראים בעולם העליון, כשאין מכניסים לגן העדן ואף לא לגיהנם, אלא שולחים את הנשמה להתגלגל בעוף. אין לשער אלו ייסורים סובלת, לחיות בגוף ציפור. לכך השתוקק משה? עבור זה ויתר על גן העדן, על זיו השכינה? ותירץ: אילו היה הופך לציפור, ודאי היה ציפור יפה, מרהיבה.

נוחתת היתה על ענף עץ, וילד יהודי היה מבחין בה. ומתפעל: "יו, ריבונו של עולם, איזו ציפור יפה בראת!"

בכך היה משה רבינו הופך ל"כלי" להרבות כבוד שמים בתוך העולם – ובשביל זה, כדאי לוותר על כל העולם הבא!

כי זה כל האדם: "ברוך הוא אלקינו שבראנו לכבודו", "כל מה שברא בעולמו לא ברא אלא לכבודו" – להרבות את ההכרה בכבוד שמים בתוך עצמנו ובתוך כל הברואים !

וסיים: ואנו, כשרואים ציפור יפה – לא גילגול של משה רבינו, אלא ציפור סתם – האם נושאים אנו שבח והודיה?!

שאם לא, נמצאה בריאת הציפור – וגם בריאתנו, חלילה – לבטלה...

נוסיף אנו ונאמר: ואנחנו, כשרואים פרי יפה - "מעשי אלוקינו" האם נושאים אנו שבח והודיה לבוראו?!

שאם לא, נמצאה בריאת הפרי – וגם בריאתנו, חלילה – לבטלה...

לשם כך נועדה בעז"ה חוברת זו.

לפתוח את עינינו וליבנו לראות את כל המתנות הנפלאות שאנו מקבלים מבורא העולם.

לשים לב לכל החישובים הרבים שהשקיע הקב"ה לטובתנו ולהנאתנו בבריאה, להרגיש את האהבה ו"טובת הלב" שמאחורי כל פריטי העולם שהמציא עבורנו, ולתת שבח והודיה נלהבת ליוצר הכל על כולם.

קריאה נעימה ומועילה!

פרק א' מעלת היום

מהלכות ט"ו בשבט רואים שיש ליום זה מעלה
מיוחדת מעין מקצת יום טוב: אין אומרים בו
תחנון, אין מספידים, אין אומרים צדוק הדין,
אין מתענים בו, ויש מנהג נפוץ לאכול בו פירות.
ברור שהנהגות אלו מיועדות לעורר אותנו לחוש
את ייחודיות היום ולנצל אותה באופן הראוי.

מהי באמת עבודת יום זה שעלינו
להתרכז בה ולהתעלות על ידה?
זאת נבדוק בעה"י בפרק זה ובפרקים הבאים.

מובא בספר דרכי מוסר להגר"י נוימן זצ"ל:

ט"ז בשבט - יום של לימוד מהבריאה

ט"ז בשבט ר"ה לאילנות, שבו מגישים לנו פירות - מינים ממינים שונים - אמור לשמש לנו ליום של בחינה והסתכלות בפלאי היצירה של הבורא. בכל פרי להכיר את חכמת השי"ת המדהימה הפלאית. כל פעם שיבוא לפנינו פרי חדש המכיל עונג חדש עבורנו, נתקרב יותר לבורא ב"ה מתוך הודאה נלהבת על חסדו וטובו.

ט"ז בשבט יום של הכרה ואמונה

אחד הימים היותר נעלים בשנה שבהם ניתן להבחין בבורא מתוך הבריאה, הוא ט"ז בשבט, שבו מגישים לנו הפירות החדשים. כשאנו מתבוננים על הרכבו, צמיחתו, גידולו והתפתחותו המפליאה של כל צמח וכל פרי, אנו עומדים על החכמה העליונה הטבועה בבריאה כולה. כאותו ילד המקבל תפוח מהוריו, וקורא בהלהטות של שמחה "אבא! אמא!" כך עלינו להכיר ביום הזה מתוך התפוחים, התאנים והתמרים את מי שאמר וברא כל אלה כדי "ליהנות בהם בני אדם" - ועלינו לקרא "אבא!" מתוך רגשי הודאה, אהבה ושמחה. כמו ילד שקריאת "אבא!" מעיד שבא כבר לכלל דעה, כן אנחנו באים מתוך ההכרה באבינו שבשמים לידי אמונה, ואנו שואבים מלא חופניים אמונה ביום הזה.

זה מה שעלינו לקבל מראש השנה של האילנות - הכרה ואמונה.

פרק א' - מעלת היום

א. משמעות היום בהלכה

כתוב במשנה במסכת ראש השנה (פ"א, מ"א):

**אַרְבַּעַה רָאשֵׁי שָׁנִים הֵם: ... בְּאַחַד בְּשָׁבַט - רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְאֵילָן
בְּדַבְרֵי בֵּית שְׁמַאי. בֵּית הַלֵּל אֹמְרִים - בְּחֻמְשָׁה עָשָׂר בּוּ.**

הגמרא (ר"ה י"ד ע"א) מבארת, שבשבט מתחילים פירות האילן לחנוט "הואיל ויצאו רוב גשמי שנה", ופרש"י: "שכבר עבר רוב ימות הגשמים, שהוא זמן רביעה, ועלה השרף באילנות ונמצאו הפירות חונטים מעתה", ע"כ. היינו שהחנטה תלויה בספיגת רוב גשמי השנה על ידי העץ. בין בית שמאי ובין בית הלל מודים שראש השנה לאילנות הוא זמן התחלת חנטת פרות האילן, אלא שלפי בית שמאי זמן התחלת החנטה הוא בא' בשבט, ולבית הלל בט"ו בשבט. וכתב המאירי שאף שרוב תקופת החורף [הנמשכת מטבת עד ניסן] עדיין לא עבר, מכל מקום "כבר תשש כוחה [של החורף] ואין כח הקרירות חזק כל כך, והחנטה הולכת ומתגברת." **בירושלמי** (פ"א דר"ה ה"ב) נחלקו האמוראים, אם טעמו של התאריך של ט"ו

1. בביאור המחלוקת ע' פנ"י ר"ה י"ד ע"א. וע"ע בספר בן מלך (לר' לייב מינצברג שליט"א חנוכה עמ' קצ"ג) ביאור יפה בענין, וז"ל: וודאי מצד המציאות של עונת ותקופת השנה, כל חודש שבט הוא הזמן שבו חל היום שבו ייצאו רוב גשמי שנה. וזמן זה שייך לכל חודש שבט, עיתים בתחילתו עיתים בסופו. אלא דסברי ב"ה, שהזמן הראוי לקביעות ראש השנה לאילן, הוא באמצעו של החודש הקובע. מאחר שכל החודש הוא זמן העונה, הרי אמצע החודש ומרכזו, הוא הזמן הראוי ביותר להיות הגבול והזמן הקובע. ועוד, שאמצע החודש הוא הקרוב ביותר בממוצע, להיות קרוב ברוב השנים לזמן האמיתי. וכל יום אחר בחודש עלול להתרחק מהזמן האמיתי עד כדי חודש. ומקור דין זה, דט"ו הוא היום הראוי לקבוע בו תקופה. ילפינן ממה שקבעה תורה את חג האסיף לט"ו בחודש. שהרי, כל חודש תשרי הוא הזמן שבו יכול לחול יום השלמת האסיף. וחזינן שכאשר באה התורה לקבוע ולציין את נקודת הזמן שבו חל הגבול והמעבר. הרי אמצע ומרכז החודש הוא הזמן הראוי ביותר, להיות קבוע כחג האסיף. וכן העומר הוא ממחרת חג הפסח, משום שהוא אמצעו של חודש האביב. ובעצם הסברא, אף בית שמאי מודים, שבדבר התלוי באקלימו של החודש, הזמן הראוי לקבוע הוא בט"ו לחודש. שהרי מצינו כך בתורה באסיף ובאביב, שהם בט"ו בחודש. אלא דסבירא להו, דכיון דר"ה לאילן נחשב לראש שנה. אזי ראוי יותר לקבוע בתחילת החודש, וכמו שמצינו דלענין קביעת המועד לראש השנה" שקבעה תורה את הזמן בתחילת החודש, כדי שלא יהיה החודש חלוק לשתי שנים.

בשבט הוא ש"כבר יצאו רוב גשמי שנה כולה" כדברי הבבלי הנ"ל, או: "עד כאן הן חיינ ממי השנה שעברה, מכאן ואילך הן חיינ ממי השנה הבאה", זאת אומרת שהשפעת גשמי שנה זו, מאז התחלת השנה בתשרי, יוצאת מהכוח אל הפועל - להיות מורגשת - רק בשבט. בספר טורי אבן (ר"ה י"ד ע"א) מעיר, שלטעם השני המובא בירושלמי יוצא שבאמת ראש השנה לאילנות הוא תשרי, אלא ט"ו בשבט הוא סימן ו"גילוי מילתא בעלמא", שהפרות שחנטו עד עכשיו הם מגשמים שלפני תשרי². (ע"ש טורי אבן, שתוספות בר"ה שם נקטו כטעם השני בירושלמי, אף שבגמ' כתוב מפורש כטעם הראשון, וצ"ב). זאת אומרת המחלוקת בין שני הטעמים המובאים בירושלמי היא האם ט"ו בשבט הוא "סימן" או "סיבה": שלטעם הראשון הוא "סיבה" שמעכשיו במציאות מתחילים הפירות לחנוט, ואילו לטעם השני הוא רק "סימן" ו"גילוי מילתא בעלמא", שהפרות שחנטו עד עכשיו הם מגשמים שלפני ראש השנה.

א. לענין מעשרות:

לגבי שני דינים נצרך לדעת לאיזה שנה שייך כל פרי: א', אין מעשרין משנה אחת על חברתה. היינו שהפירות המופרשים בתור מעשר צריכים להיות של אותה שנה של הפירות שמעשרים אותם על ידם. ב', לפי השנה שהפרי שייך לה אחרי השמיטה משתנה סוג המעשר, בשלשית ובשישית - מעשר עני, ובשאר השנים - מעשר שני.

ב. לענין ערלה:

יש שני זמנים של "ראש השנה" לגבי ערלה - באחד בתשרי ובט"ו בשבט. בהתחלת העץ כשהוא "נטיעה" רכה, ראש השנה שלו באחד בתשרי, ובסופו הרי הוא "אילן" וראש השנה שלו בט"ו בשבט. וכך אמרו חז"ל (ר"ה ט' ע"ב): "אחד הנוטע ואחד המבריק ואחד המרכיב שלשים יום לפני ראש השנה עלתה לו שנה (רש"י: כיון שהגיע יום אחד בתשרי, עלתה לו שנה למנין שני ערלה). ופירות נטיעה זו אסורין עד ט"ו בשבט, אם לערלה ערלה ואם לרבעי רבעי", כלומר: נטע מ"ד ימים (שלשים יום להיחשב שנה, ועוד י"ד יום לקליטה) קודם ראש השנה, כשעברו עוד שנתיים שלמות - נחשב לשלש שנים של ערלה. מכל מקום, אותם הפירות שחנטו מא' תשרי עד ט"ו בשבט של השנה השלישית יהיו אסורים

2. ע' חזון איש שביעית (ז', י"ג ד"ה הירושלמי פ"ק דר"ה) שמק' ע"ז שאם כן היו צריכים ללכת לפי תקופת השמש ולא לפי חודשי הירח, ובנתעברה השנה ישתנה, ועוד גם באתרוג התלוי בלקיטה ראש השנה שלו הוא ט"ו בשבט, אלמא עיקר השנה הוא משבט לשבט.

עולמית משום ערלה, שהם משתייכים לשנה הקודמת. ואחר כך מט"ו בשבט עד ט"ו בשבט יהיה דין רבעי על הפירות שחנטו.³

ג. לענין שמיטה:

נחלקו הפוסקים אם נוהג ראש השנה של ט"ו בשבט לענין קדושת שמיטה של פירות האילן. היינו האם להקל בפירות שחנטו מראש השנה של שנת השמיטה עד ט"ו בשבט, והאם להחמיר באותם הפירות שחנטו מתשרי של השנה השמינית עד ט"ו בשבט.

בתורת כהנים פ' בהר (לפי גרסתנו) משמע שתלוי בט"ו בשבט (ברם בהגהות הגר"א שם הגירסא שונה), וכ"כ רבינו חננאל (ר"ה ט"ו ע"ב) וערוך (ערך בנות שוח, לפי גרסתנו) (אולם הרש"ס שביעית ריש פ"ה מביא גירסא אחרת בערוך) וכ"כ במנהגים של המהר"ם מרוטנבורג⁴, ערוך לנר סוכה מ', והשל"ה (שער האותיות הל' שביעית אות ק') בדעת הרמב"ם.

לעומת זאת, פשטות דברי הרמב"ם (שמיטה פ"ד ה"ט, וכ"פ הרדב"ז שם) שגם בפירות האילן תלוי בא' בתשרי, וכ"כ רבי עקיבא איגר (תוס' למשניות ר"ה

3. יש מחלוקת ראשונים מה דינם של האילנות שנטעו פחות משלשים יום (מ"ד יום, עם הקליטה) לפני ראש השנה, האם אף בהם נמשך האיסור עד ט"ו בשבט של השנה הרביעית, או לא? ושלש דעות בדבר: דעת הרמב"ם פ"ט דמעשר שני והראב"ד שם: דאין הימים שלפני ראש השנה עולים בחשבון ומונה מתשרי ואילך שלש שנים רצופות - אבל לא יותר שדוקא כשהקלנו בתחילתו למנות שלשים יום בשנה כשנה החמרנו בסופו להמשיך איסור הערלה עד ט"ו בשבט, אבל לא כשמונים ג' שנים שלמות. הוא שדקדקו בברייתא: "ופירות נטיעה זו אסורים עד ט"ו בשבט". והוא שדקדקו בגמרא: "פעמים שברביעית ועדיין אסורה". פעמים, לא תמיד. דעת המאירי עמ"ס ר"ה: שלש שני ערלה מונים מיום ואין צריך להמתין אפילו עד ראש השנה. נטע, למשל, באלול תשנ"א כלים ימי הערלה באותו יום באלול תשנ"ד. ודעת הר"ז"ה בבעה"מ והר"ן והריטב"א היא: איסור ערלה נמשך אף באופן זה עד ט"ו בשבט של השנה הרביעית. ואין הבדל אם הקלנו בתחילתו או לא. שנים מהשיטות, הראשונה והשלישית, הובאו ב"שלחן ערוך" יו"ד סי' רצ"ד סעיף ה' בלא הכרעה.

עוד יש מחלוקת בקשר לאילנות שנטעו מראש השנה עד ט"ו בשבט, מתי כלים שנות הערלה שלהם? הרמב"ם פ"ט דמעשר שני הי"ב ס"ל דמונים להם ג' שנים מיום ליום. דעת הראב"ד (שם) היא דג' השנים הן מט"ו בשבט עד ט"ו בשבט (והש"ך ביו"ד סי' רצ"ד ס"ק י' וי"א ס"ל כן בדעת הרמב"ם). דעה שלישית היא דעת היש מפרשים בבעה"מ, דאין צורך אלא שיעברו עליהם ג' חנטות, היינו ג' פעמים ט"ו בשבט, ובתשרי של שנה ג' כלו שנות הערלה.

4. במנהגים דבי מהר"ם מרוטנבורג (ע' ד) לענין תחנון בט"ו בשבט כתב: דקיימא לן כבית הלל דאומרים, בט"ו בשבט ר"ה לאילנות, למעשר, ולשביעית. עכ"ל

פ"א משנה א' וכפות תמרים (סוכה ל"ט ע"ב). וכן פסק להלכה הפאת השולחן (סי' כ"ב ס"ק י"ד), והוכיח כדבריו מרדכי⁵ החדשות (ב"א רכ"א) ומהפנ"י (ר"ה ט"ו ע"א ד"ה בגמ') וכך פסק החזון איש (שמיטה סי' ז' ס"ק י"ג, ט"ז). וכן התקבל להלכה.⁵

הגרעינים מלמדים תורה!

חז"ל מלמדים אותנו שיש סדר קדימה בברכת פירות שבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל, והם (בפירות): זית, תמר, גפן, תאנה ורימון. מצאו סימן נפלא בפרי לסדר הנ"ל לפי מספר הגרעינים: לזית יש גרעין אחד, לתמר יש גרעין אחד מחולק לשנים, לגפן יש כמה גרעינים, לתאנה יש עשרות גרעינים, ולרימון יש מאות גרעינים.

ב. ה"יום טוב" של ט"ו בשבט:

אף שט"ו בשבט נקרא "ראש השנה" אין בו לא איסור מלאכה ולא מצות משתה ושמחה ולא זכר בתפילה. בכל זאת משנים בו מעט משאר ימים ונוהגים בו קצת יום טוב: אין אומרים בו תחנון, אף לא בתפילת המנחה שלפניו, אין מספידים למת ואין אומרים צדוק הדין, ואין מתענים בו כי אם תענית חלום.

על מה שכתב השולחן ערוך (או"ח קל"א ס' ו') "נהגו שלא ליפול על פניהם בט"ו באב ולא בט"ו בשבט..." כתב הגר"א בביאורו: "ולא בט"ו בשבט - שהוא ראש השנה לאילנות, וכמו כל ארבעה ראשי השנה שהן יום טוב". [לכ' כוונתו שגם א' בניסן וא' באלול אף אם לא היו ראש חודש, היו מקצת יום טוב מעין ראש חודש].

הרמ"ע מפאנו (מאמר שבתות ה' מכת"י ח"ב) מגדיר את דרגת ה"יום טוב" של ט"ו בשבט, כדלהלן:

5. וע"ע שפת אמת ח' סוכה ל"ט ע"ב, שכתב שיש להחמיר שר"ה לגבי שמיטה הוא ט"ו בשבט, ולא לנקוט כן לקולא.

6. היינו ארבעה ראשי השנה המוזכרות במשנה המובאת לעיל: אחד בניסן, אחד באלול, אחד בתשרי, וט"ו בשבט. וע' שו"ת מהר"ם מרוטנבורג (דפוס פראג סי' ה') ושו"ת רבנו גרשום (סי' י"ד) שכיון שקתני להו בהדי הדדי לומדים אחד מהשני. בדמשק אליעזר (אות י"ג) כתב שכוונת הגר"א בפסח על התבואה, בחג על המים, והאדם נידון בראש השנה כמוש"כ ר"ה י"ו א'. אולם דבריו צ"ב, שימים אלו הם ימי דין אולם לא נקראים "ראש השנה".

נבוא לחלוקה מוכרחת בחילוף הזמנים:

- שבת ויום טוב ותוספת שלפניהם בכלל, הם קודש קדשים, ופירושו קודש גמור דהיינו "קודש שבקודש".
- ואחריו ימשוך חולו של קודש פי' ה"חול שבקודש" שגם הוא קודש קל, כגון ראש חודש וחולו של מועד שיש בהם קרבן מוסף, ודומה להם קצת גם כן תוספת של מוצאי שבת קראוהו בזוהר "חולו של שבת".
- ואחריהם "קודש שבחול" כגון חנוכה ופורים, ט"ו בשבט, וט"ו באב, שכולן חול ואין בהם קרבן מוסף ולא איסור מלאכה כלל אלא מנהג במקצתן, וריח קדושה שבהם מובלעת בחול. ובכללן שנות השמטה והיובל שאין בהם איסור אלא בעבודה שבקרקע.

בין קטעי הגניזה בקהיר נמצאו שרידים של פיוטים שנתחברו בארץ ישראל בתקופת הגאונים, שהיו מוסיפים לתפלת העמידה בט"ו בשבט. בפיוט אחד המסודר לפי סדר הברכות של התפילה נזכר בכל ברכה "ראש השנה לאילן", וכן מפורטים בה מפירות ארץ ישראל בכל ברכה וברכה לפני סיומה, לדוגמה:

- "אגוז יפריח למעודני, בראש שנה לאילן אמץ אמוני, כי שמש ומגן ה'. ברוך אתה ה' מגן אברהם".
- "הדס יפריח למאמיניו, בראש שנה לאילן תשוב למי מנה, כי אשיב את שבות הארץ כבראשונה. ברוך אתה ה' הרוצה בתשובה".

פיוט זה חובר לפי הנראה בארץ ישראל במאה השמינית או התשיעית לאלף החמשי. בימים ההם היו עדיין ישובים חקלאיים יהודיים בארץ, ובתפלה זו הובאה המזשאלה ליבולים מוצלחים "יבולים בפריים ינוו", "כרם יתן פריו לנו", "פרדס עם צמחי ארץ ויבולה". מפיוטים אלו אנו למדים כי בימיהם צוין ט"ו בשבט כיום חג, ואף נאמרו פיוטים בתפלת העמידה כבימי חג ומועד, ובתוכם גם תפילות לשנת אילנות ברוכה.⁷

7. ואף שכמו שכתב הגרא"ח נאה ז"ל בספר שנות חיים (סי' ל"א במקו"ח אות א') המוני עם טועים וחושבים שט"ו בשבט הוא יום הדין לאילנות וכו' ח"א שאין יום הדין של פירות האילן אלא בעצרת, וט"ו בשבט הוא רק יום שיצאו בו רוב גשמי שנה וכמ"ש בר"ה (יב). ופרש"י, שכבר עברו רוב ימות הגשמים ועלה השרף באילנות, ונמצאו הפירות חונטין מעתה. מכל מקום נראה שכיון שהוא שלב חשוב בהתפתחות הפירות יש מקום להתפלל עליהם אף אם אינו יום הדין, וע"ע בזה בפרק הבא.

הבוחר בשירי זמרה

בספר שערי מוסר (לרבי אביגדור כהן צדק) כתב: ויהא אדם זהיר לשבח להלל ולברך למלך מלכי המלכים הקב"ה תמיד, שהרי מצינו שהקב"ה חפץ ומתעדן ומתרצה בשעה שבני אדם מהללין אותו ומזמרין לפניו. תחילה כשברא הקב"ה את עולמו למה ברא את האדם? הלא "אלף אלפין ישמשוניה ורבו רבבן קדמוהי יקומו" (דניאל ז י), וחיות ושרפים ואופנים ואראלים וחשמלים ומלאכים עד אין מספר מהללים אותו תמיד? אלא מכאן אנו יכולים לידע שהקב"ה חפץ בתשבחות ובשירות שבני אדם משבחין אותו ומשוררים לפניו באימה יותר ממה שחפץ במלאכי השרת המשוררים לפניו תמיד. שאם לא כן למה ברא את האדם, הלא גלוי וידוע לפניו שעתיד לחטוא. אלא שמע מינה שהוא חפץ בהם יותר, אע"פ שחוטאים לפניו. ואשריו לעבד שחטא לאדוניו שהוא יכול לרצותו בשירים לבד. עכ"ל.

ברכה מביאה ברכה:

כתב השל"ה הק' (מסכת פסחים) שמשמע מהזוהר הק' שעל ידי הודיה לה' נפתחים שערי השפע והברכה העליונה לאדם ולעולם. על פי זה כתב השל"ה, ניתן לבאר את הפסוק (תהלים פרק קז) "יִזְדּוּ לַה' חֲסִדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לְבְנֵי אָדָם". שיש להבין למה פתח בלשון יחיד ("חסדו") וסיים בלשון רבים ("נפלאותיו")? לפי הזוהר הק' הדבר מיושב. כאשר האדם יודה על חסד אחד שעשה לו ה' ("חסדו"), הקב"ה יפתח לו את שערי השפע והברכה להוסיף עוד חסדים נפלאים על החסד הזה, ואז כבר יודה לה' על 'נפלאותיו' הרבים.

פרק ב' מנהג אכילת פירות

מהו טעמו של מנהג אכילת פירות בט"ו בשבט
ומהי מטרתו? מי קבע את המנהג הזה? בירור
זה יעזור לנו בעה"י להבין את עבודת הלב
של אכילה זו, ואז נוכל לקיימו לא רק כמנהג
בעלמא אלא בצורה מושלמת ותועלתית.

לאכול עם אהבת ה'.

אמר ר' אביגדור מילר זצ"ל:

כאשר אדם אוכל בידו לרומם את אכילתו על ידי מחשבותיו, באמצעות ההודיה לה' על שנתן לו את האפשרות ליהנות ממאכליו. כאשר האדם יתאמץ לכוון במילות הברכה הוא יהפוך אכילה גסה ובהמית לקיום מצוות אהבת השי"ת. יתכן שבתחילה הוא ירגיש שהאמירה היא שטחית, אך כאשר יתרגל בדרך זו, הדבר ייהפך לחלק מאישיותו ופנימיותו.

נביט סביבנו ונשים לב לדברים הקטנים שבכוחם להביא אותנו לאהבת ה': פלח אבטיח או כוסית יין הם כבר סיבה לעורר את הלב לאהבת השי"ת ע"י הודיה לה' על הטוב הנפלא שהעניק לנו.

הקב"ה כביכול מפתה אותנו על ידי אכילה ושתייה, שולח לנו מזון מגוון ומשובח כפירות עסיסיים, בשר ודגים וכל מטעמים, וכל השפע הזה אינו אלא כדי לקרבנו אליו ולהביאנו לאהבתו.

ומי לנו נעלה יותר מיצחק אבינו? אף הוא כשבקש לברך את עשיו, בקש שיכין עבורו "מטעמים כאשר אהבתי ... בעבור תברכך נפשי" (בראשית כ"ז, ד'), כי דבר זה יגביר האהבה ויוסיף ברכה.

כאשר האדם מתבונן במזונו ורואה את הבריאות הטמונה בו באופן מדויק ונפלא, ומעריך את הטעם הטוב שבמזון תוך ראיית הבורא בכל אלה, הרי שכבר נכנס לשער אהבת ה' וידעתו.

(אור עולם)

שיחה שלימה על אבטיח

מסופר על הגה"צ ר' יחזקאל לוינשטיין זצ"ל שפעם כשאכל פלח אבטיח התבונן בפלאי הבריאה הטמונים בו, ואמר על כך שיחה שלמה על האמונה בה' שניתן לקבל מההסתכלות בפרי. הוא הרחיב בהתבוננות במבנה הפרי, הקליפה, סידור הגרעינים, והוסיף שצורת המבנה של כל פרי בודאי מסמלת ענינים רוחניים נשגבים.

פרק ב' - מנהג אכילת פירות

א. מקורות המנהג:

המנהג להרבות באכילת פירות האילן בט"ו בשבט הובא לראשונה בספרים שהודפסו בתקופת האריז"ל והבית יוסף. במחזור "מעגלי צדק" שהודפס בשנת ה'שי"ז בסביבות, מובא: "ט"ו בשבט קבעו ראש השנה לאילנות כו' ולפי שיום זה ראש השנה לאילנות הוא, מנהג לקנות כל אחד בביתו ביום זה מעט מכל פרי ופרי שימצא אז". עכ"ל. וכן באותה תקופה בספר "עיבור שנים ותקופות - תיקון יששכר" לרבי יששכר בן סוסאן (מחכמי מרוקו שהתיישב בסוף ימיו בצפת) במהדורא שנייה של ספרו שהדפיס בשנת של"ט (שבע שנים אחר פטירת האריז"ל), הוא כותב: "שבט, יום ט"ו בו ראש השנה לאילנות וכו' והאשכנזים יצ"ו נוהגים להרבות בו במיני פירות אילנות לכבוד שמו של יום" עכ"ל. דברי התיקון יששכר מובאים במגן אברהם (קל"א ס"ק ט"ז), באליהו רבה (שם ס"ק י"ד), בפרי חדש (ס"ק ו') ובמשנה ברורה (ס"ק ל"א)⁸. בכנסת הגדולה (או"ח סי' קל"א בהגהות ב"י) כתב על פי הספר "תיקון יששכר" הנ"ל, וז"ל: "נוהגים להרבות באכילת מיני פירות של אילנות בליל ט"ו בשבט, להראות בזה שהוא ראש השנה לאילנות, ולברך עליהם ברכות הראויות להם. ומנהג יפה הוא. ע"כ. וכן בספר שבט מוסר (פרק ט"ז) משבח מנהג זה וכותב: "בני, הוה זהיר לברך על הפירות בט"ו בשבט, שמנהג ותיקין הוא". בסידור רב יעקב עמדין הדבר מובא כמנהג שהיה נהוג בזמנו בארץ ישראל⁹. לפי זה נראה שמנהג זה התחיל בארץ ישראל בתקופת האריז"ל אף שאינו מוזכר כלל בכתביו. בכף החיים (קל"א ס"ק צ"ז) מוסיף "וכן יש נוהגין בספרד. ויש שעושין לימוד באותו הלילה דהיינו שלומדים משנה או זוהר המדבר בענין אותו הפרי ואחר כך מברכין עליו. ויש סדר מסודר על זה הנקרא ספר 'פרי עץ הדר'".

רמז נחמד לאכילת פירות בט"ו בשבט מובא בספר תולדות יצחק (לרבי

8. אולם בספר "אדני פז" שהו"ל על ידי דיין מובהק של ק"ק אלטונא והמבורג בשנת תק"ג (מאה ושבעים שנה אחרי פטירת האריז"ל), כתב "אני לא ראיתי ולא שמעתי ממנהג זה".

9. בסידור רב יעקב עמדין כתוב: נהגו להרבות בפירות ולומר עליהם שירות ותשבחות והוא תיקון גדול בעולמות עליונים [לשון זה אינו מהרי"ע, ומו' שם לשונו מכת": בארץ ישראל נוהגין להביא כמה מיני פירות האילן לברך עליהן ביום זה, שהוא ראש השנה שלהן, שיתברכו גידולי האילנות היום].

יצחק מייזלר ז"ל) שכתוב "שבטי יה, עדות לישראל להודות לשם ה'", היינו, כי י"ה שבט, נועד לישראל להודות לשם ה' בברכה על הפירות. ע"כ.

ט"ו בשבט בתורה!?

יש דבר מעניין בשלוש מכות האחרונות לפני יציאת מצרים:

מכת בכורות היתה בליל ט"ו בחודש ניסן וההפרש בין מכה למכה היה שלושים יום - כ"ד ימים היה מתרה בהם עד שלא בא המכה ושבעה ימים המכה משמשת בהם (שמו"ר ט,יב). לפי זה מכת חושך היתה חודש אחד קודם, בפורים! ומכת ארבה היתה בט"ו בשבט! נמצא שעל כל מכה שהקב"ה הביא על המצריים יש בכל שנה השפעה מיוחדת של גילוי חסד ה' לעם ישראל בדיוק באופן המקביל למכה:

• בט"ו בשבט, באו הארבה וכלו את כל פירות השדה ובכך סילקו את גילוי חסד העליון שהפירות מגלים בעולם. ... במקום זה, מה ה' עשה לנו? הוא נתן לנו יום מיוחד בשנה המסוגל להכיר בטובת שפע הפירות ששם בעולם, ואנו אוכלים אותם ומודים להשי"ת על גלויי החסד המופלא שהם מגלים (ע' מהר"ל (גבורות השם - פרק נ"ז) עשר המכות הם כנגד עשרה מאמרות שבהם נברא העולם, ומכת ארבה היא נגד "תוצא הארץ עץ פרי עושה פרי").

• בפורים היתה מכת חושך, מכה של הסתר מאור פניו ית'. ... במקום זה, מה ה' עשה לנו? בכל שנה אנו חוגגים {אסתר ח, טז} "לַיהוּדִים הַיְתֵה אוֹרָה וְשִׁמְחָה".

• בט"ו בניסן נהרגו בכוריהם של המצריים. ... במקום זה, מה ה' עשה לנו? קיבלנו את קדושת הבכורה כמוש"כ (במדבר ג, יג) "כי לי כל בכור ביום הכותי כל בכור בארץ מצרים וכו'". קדושת הבכורה שקבלנו היא ביטוי לבחירה של עם ישראל מכל האומות - "אתה בחרתנו מכל העמים, אהבת עושנו ורצית בנו ורוממתנו מכל הלשונות כו'" (שפת אמת בא תרנ"ג, גר"א פי' חד גדיא), אשר אותה בחירה היא המתנה הגדולה שאנו חוגגים בכל שנה בחג הפסח.

ב. טעמי המנהג:

בספר תורת אמת להרה"ק רבי לייב איגר מלובלין זי"ע מובא טעם למנהג זה:

טעם שנוהגין לאכול פירות בט"ו בשבט, שעל ידי שאדם מתהנה ממה שברא הקב"ה בעולמו ומשבח ומקלס להשי"ת, יגיע מזה תענוג להשי"ת כדכתיב "כל פעל ה' למענהו" - לשבח ולקילוסו וכו'. ולזאת, בהגיע ט"ו בשבט שבו נותן מחדש השרף באילנות ומגדל פירות, שהוא גם כן לצרכי אדם [פי', גם הפירות הם מהדברים שהקב"ה שם בבריאה לתועלתנו שעלינו להודות לו ית' עליהם], אך בכל זה אין הדבר בהכרח שכל אדם יאכל פרי העץ, לזאת המנהג ישראל לאכול פירות ביום זה, לשבח ולקלס להשי"ת על העבר על הפירות שגדלו אשתקד. ובכוח זה נתחדש הכוח והשרף באילנות שיוציאו את פריים בטוב טעם הפירות ושמנון, ויעלו ויפריחו פירות טובים ושמנים ומתוקים לצרכי האדם.

מבואר בדבריו, שטעם אכילת פירות הוא שהקב"ה מקבל נחת רוח גדולה כאשר בני האדם מקלסים ומשבחים אותו על מעשי ידיו, כמו שכתוב "כל פעל ה' למענהו", ומסבירים חז"ל (מדרש תהילים יט) "בשביל לשבחו ולקלסו". כלומר, הקב"ה ברא את העולם כולו כדי לתת לנו הזדמנות להכיר את חסדו ואת טובו מתוך העולם הנפלא שברא ולהודות לו ולשבחו עליהם, ובכך להביא את הבריאה לייעודה הנכסף. נחת הרוח הגדולה ביותר שניתן לנו לגרום לבורא העולם היא למלאות את מגמתו, כביכול, בהשגת מטרת הבריאה שברא.

והנה, יכול לעבור זמן רב והאדם לא יאכל פירות כלל, או שלא יאכל מסוגים שונים רבים של פירות, ונמצא הוא נמנע מלגרום נחת רוח זו להקב"ה בקילוסו. לכן נהגו ישראל קדושים, שביום שבו מתחדש החסד של יצירת פירות החדשים, שבו השרף עולה באילנות להצמיח יכול חדש של פירות, לקבוע יום זה לאכול מהפירות ולקלס ולשבח ליוצרם עליהם. בכך גורמים לבורא נחת רוח גדולה ומביאים את עצמם ואת העולם לייעודם שבשבילו נבראו.

בנוסף, כתב רבי לייב איגר זצ"ל, שעל ידי ההודיה להשי"ת על כל החסד המרהיב של הפירות שהמציא ושהעניק לנו, אנו גורמים שהפירות החדשים יהיו טובים ומעולים. שבזכות ההודיה על העבר נזכה שגם לעתיד יתן לנו הקב"ה עוד הזדמנויות להודות לו על פירותיו הנפלאים.

בספר "פרי עץ הדר" המוזכר בספר כף החיים הנ"ל, המיוסד כולו על ענין ט"ו

בשבת (נדפס בראשונה ע"י רבי יעקב רקח זצ"ל ליוורנו תר"ל, ואחר כך פעמים רבות¹⁰), מובא הרחבה נוספת בטעם ענין אכילת פירות בט"ו בשבת, וז"ל:

ט"ו בשבת, אף כי הוא מימי השובבי"ם אין בו תענית, כי הוא ראש השנה לפירות האילן, ובתקון המעשה אשר יעשה היום על הפירות בו נעשה תיקון "צדיק חי העולמים" בסוד הנזכר בזוהר בראשית (ל"ג ע"א) ... ומנהג טוב להולכים בתמים להרבות בפירות בעצם היום הזה ולומר דברי שירות ותשבחות עליהן כאשר הנהגתי לכל החברים אשר עמדי. ואם כי בדברי כתבי הרב זלה"ה [האריז"ל] לא נמצא מנהג זה, מכל מקום תיקון נפלא הוא בנגלה ובנסתר.

טעם שהנהנה מהעוה"ז בלא ברכה נקרא גזלן:

כי הנה הובא בירושלמי פרק עשרה יוחסין וזה לשונו ישמעו ענוים וישמחו: "אמר רב איבון עתיד אדם לתת דין וחשבון על שראה מיני מגדים ולא אכל, רבי אלעזר הוה מצמצם פריטי למיכל בהון מכל מילי חדש". עד כאן. וטעם הדבר, שכשם שהנהנה מן העולם הזה בלא ברכה נקרא גזלן, מפני שעל ידי הברכה גורם להמשיך שפע עליון על ידי כח הברכות, והשר הממונה על אותו הפרי הוא מתמלא משפע זה כדי לגדל הפרי שנית, ולכן הנהנה בלא ברכה גזלן הוי, כי אכל הבריה שהרוחניות היתה שורה בה, וכילה ומנע כח ההוא מן העולם, והיה ראוי לו להמשיך ברכה מלמעלה, והכח הממונה על זה בטל וריק מאותו השפע שהיה בידו, ולכן נקרא גזלן... והוא "חבר לאיש משחית", לפי שכל כוונת המשחית לגזול ניצוצות ולקולטם, ולא להחזירם אל הקדושה, אשר זהו סוד "כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה'", שהוא סוד הברכה המוציאה מהטומאה להקדושה ...

חומר הרואה פירות חדשים ואינו אוכל, וטעם אכילתן ביום זה:

ועונשים הללו גם המה ישנן למי שרואה מיני פירות ומגדים

10. כל דבריו הם ציטוט מהספר חמדת ימים (שובבים פ"ג) שיצא לאור כמאתיים שנה לפניו.

ומצטמק ורע לו ולא אבל, ומנע טוב מבעליו ולא בירך עליהם", אשר הכח הממונה עליהם בטל וריק מצדו משפע עליון הבא על ידי הברכה ... ועל כן מטעם זה רבי אלעזר הוה מצמצם בפריטי למיכל בהון כל מיני פירות חדשים, להרבות ברכות ולעשות התיקון תכף ומיד, ושלא להחמיץ המצוה¹¹.

תיקון הדבר הזה יאות לנו בעצם היום הזה, לאכול כל מיני פירות ולברך עלייהו בכונה זו, כי חביבה מצוה בשעתה.

מבואר בדבריו, שכשם שהאוכל בלא ברכה גוזל את השפע מהעולם, שכיון שלא בירך לא המשיך שפע לעולם, כך מי שרואה פרי ולא מברך עליו גם מונע את השפע העליון מלרדת לעולם.

לכן ביום זה, שהוא ראש השנה לאילן, ראוי לנו לאכול הפירות ולשבח ולקלס עליהם כדי לתת כוח להמשיך את השפע העליון, כי חביבה מצוה בשעתה ביום הזה שהוא ראש השנה לאילן.

ממשיך בספר "פרי עץ הדר" ומביא בשם רבו כוונה נוספת באכילת הפירות:

ומורי ז"ל [נראה הכוונה לרבי חייא רופא תלמיד האריז"ל שקיבל סמיכה מרב יעקב בירב (השני) כאשר חידשו הסמיכה בצפת] **היה אומר, לבוין באכילת פירותיהן לתיקון חטא אדם הראשון אשר חטא בפירות האילן, כי אף כל ימי שנה כל כונתנו לתיקון זה, מכל מקום חביבה מצוה בשעתה, זה היום תחלה וראש לפירות האילן.** **ע"כ דברי הספר "פרי עץ הדר".**

בדומה לדבריו האחרונים כתב גם רבי צדוק הכהן בספר פרי צדיק (לט"ו בשבט - אותיות א', ג') שמביא שבמקורות קדומים כתוב על פי סוד שהענין של חודש שבט הוא תיקון חטאו של אדם הראשון, והוא עומק מטרת אכילת פירות ט"ו בשבט.

11. וכ"כ הט"ז או"ח סי' רכ"ז ס"ק ב', שמביא את הירושלמי וכתב בש' התשב"ץ הטעם כדי להרבות בברכות.

12. מבואר בדבריו חידוש: שיש ענין להשיג פרי חדש בהזדמנות ראשונה שניתן, שהיות שמצווה להודות לה' על פרי החדש, שיהיו מצווה לא משהינן, וזריזים מקדימים למצווה. וזה היה מנהגו הקדוש של ר' אלעזר.

לסיכום, מצאנו ג' כוונות שונות למנהג של אכילת פירות בט"ו בשבט:

1. "תורת אמת" - השבח והקילוס גורמים נחת רוח גדולה להשי"ת, ולפעמים האדם נמנע מלאכול ומונע נחת רוח גדולה זו מהשי"ת, לכן נהגו ישראל לקבוע יום זה לאכילת פירות, לשבח ולקלס ליוצרם.
2. "פרי עץ הדר" טעם א'¹³ - הנמנע מלאכול פרי ולהודות להשי"ת עליו, מונע את השפע העליון, לכן תקנו ביום זה לאכול פירות כי "חביבה מצווה בשעתה".
3. "פרי עץ הדר" טעם ב' - על ידי אכילת הפירות מתקנים את חטאו של אדם הראשון.

קופת החיסכון

בתלמוד הירושלמי שנינו: אמר רבי כהן בשם רב, עתיד אדם ליתן דין וחשבון על כל שראתה עינו, ולא אכל. רבי אלעזר חשש לשמועה זו, ואסף לו פרוטות, וקנה בהם מכל מאכל אחת בשנה.

כדי לעמוד על משמעות הדבר, יש להבין במי המדובר.

רבי אלעזר, בתלמוד הירושלמי, הוא רבי אלעזר בן פדת, מגדולי תלמידי רבי יוחנן, שהיו שמועותיו מחודדות, ועל כל מימרה של רבו היה מביא ראיה מהברייתא. בגאונותו הוא נקרא בשם: "מרא דארעא דישראל"! הגמרא (תענית כה.) מספרת, שרבי אלעזר היה עני גדול ביותר כל ימיו. פעם הוצרך להקיז דם לרפואה, ואחרי ההקזה חיוני מאד לאכול סעודה משביעה, שאם לא כן עלולים להסתכן. אולם רבי

13. טעם זה גם מוזכר בסוף דברי הספר "תורת אמת".

אלעזר לא מצא בביתו שום אוכל. לא פרוסת לחם, לא פרי, אלא שן של שום, אכל, חלש לבו, והתעלף, בעלפוננו, נגלה אליו הקדוש ברוך הוא. אמר רבי אלעזר לפניו: "עד מתי אצטער כך בעולם?". ענהו הבורא שזה חלקו הנקבע לו בחיים, וזה נסיונו, ללמוד תורה מתוך הדחק.

והנה בדחקות כזו, כשנקלע לידו פרוטה – לא קנה בה פת, פרוסת לחם לשבוע. אלא חסך פרוטה לפרוטה, כדי לקנות דובדבן אחד, משמש אחד, ענב אחד, בוטן אחד. כדי לברך ברכת "שהחיינו", להתרגש מחסדו ית' ולומר תודה.

שהרי הפרי נברא עבורו, ושוגר אליו כמתנת אהבה.

... כדאי לרעוב ללחם, כדי לזכות לומר תודה!

(מהספר מעין האמונה)

ג. ההודיה לה' - מטרת הבריאה

ונראה בעה"י שטעם האחרון של תיקון חטא אדם הראשון, שבהשקפה ראשונה נשמע רחוק ומעורפל, מאיר באור מבהיק את כל המנהג של אכילת פירות בט"ו בשבט.

כל מטרת הפירות שהמציא הקב"ה בעולמנו היא כדי שנגיע על ידם להכיר בטובו הגדול, כמו שכתוב "כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו" (אבות ו', י"ב), כלומר שנבוא באמצעותם להכיר בטובו הנפלא של השי"ת ונכיר ונרגיש את כבודו. על כן נזיר המזיר את עצמו מן היין צריך להביא קרבן חטאת על שחטא על הנפש, שאף אם היה מוצדק בשבילו לפרוש מן היין למען עלייתו הרוחנית, מכל מקום חיסר לעצמו את תוספת ההכרה בטוב ה' שהיה יכול לקבל משתיית היין, ועל כך הוא צריך כפרה. הכרה זו היא מטרת הבריאה ומטרת האדם "אין דבר העומד לעולם ולעולמי עולמים אלא ידיעת צור העולם" (רמב"ם הל' מזוזה ו', י"ג).

חוסר ההכרה בטוב מופלג זה של רבש"ע היה שורש חטאו של אדם הראשון. כפי שכתבו רבינו בחיי והגר"א מווילנא זצ"ל (אדרת אליהו) בפירושם על הפסוק (בראשית ב' - ט"ז) "וַיֵּצֵא ה' אֱלֹקִים עַל הָאָדָם לְאֹמֶר מְכַל עֵץ הָגֵן אָכַל תֹּאכְל",

שאין הכוונה במילים אלו שניתנה לו רשות לאכול מעצי הגן, אלא היתה כאן מצות עשה על אדם הראשון לאכול מכל עצי הגן¹⁴. והדבר צריך ביאור, למה היה חשוב כל כך שאדם הראשון יאכל מכל עצי הגן עד שנקבעה על זה מצות עשה?

התשובה ברורה כנ"ל. אם אדם הראשון היה פותח את עיניו בבוקרו הראשון, רואה את השמים ואת הארץ, השמש, העצים, הפרחים ... את כל הבריאה המורכבת והמשוכללת שהשי"ת תכנן והכין עבורו ... ועם זה היה שם לב לחסד העצום של השי"ת ששקד לברוא את כל הדברים האלו לטובתו. אם לאחר מכן הוא היה ניגש לטעום מפרות הגן כמו שצווה אותו הקב"ה, שת ליבו ליופיים המרהיב, לטעמים הייחודי, לניחוחם ולסגולתם ... ועם זה היה חש את טובו וחסדו המופלגים של בורא העולם שיצר את כל הפירות האלו להנאתו ולשמחו ... כאשר השי"ת היה מביא לו אחר כך את שיאת התשורות, את האשה - מציאות נפלאה שרק בורא בעל חסד בתכלית החסד וההטבה היה חושב להמציא - התרגשותו מהחסד ומהטוב המופלא של רבש"ע היתה מגיעה לממדים כאלו, שלא ייתכן שיתנהג בניגוד לרצונו ית' ויחטא אחר כך באכילת עץ הדעת.

ואכן כן מפורש במדרש משנת רבי אליעזר¹⁵ (פ"ז) שליכוי זה של אדם הראשון בהכרת טובה היה שורש חטאו הגדול - האכילה מעץ הדעת, וז"ל:

"לא נטרד אדם הראשון מגן עדן אלא על כפיית הטובה, שנאמר (בראשית ג' - י"ב) 'ויאמר האדם האשה אשר נתת עמדי', אמר לו הקב"ה, עזר שמתיה לך ואתה אומר 'האשה אשר נתת עמדי'?!"

אם אדם הראשון היה מכיר כמה שה' הוא טוב ואוהב אותו, הוא היה מבין שאם השי"ת אמר לו לא לאכול מעץ הדעת, הרי זו סכלות מובהקת לעבור על הוראותיו הנאמרות מתוך אהבה גדולה וחפץ בטובתו המרבית. ומלבד זה לא היה רוצה להשיב רעה למי שעשה לו כל כך הרבה טובה.

14. וז"ל הגר"א באדרת אליהו: "מכל עץ הגן אכל תאכל" ... היה הצווי שיאכל מכל עץ הגן ולא רשות. ולכן אחר החטא אמר אדם "ואוכל" [בראשית ג' - י"ב] 'ויאמר הָאָדָם הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי הִוא נָתַתָּה לִּי מִן הָעֵץ וְאָכַל', כוונתו שהשם יתברך שאל לו ב' דברים; א', מפני מה אכל מעץ הדעת. ב', מפני מה לא אכל משאר אילנות. ובא התשובה "ואוכל עוד מהם", זאת אקיים. עכ"ל. וע"ע משך חכמה בראשית (ב', ט"ז) שג"כ כתב שהיא היתה מצות עשה, וז"ל: מכל עץ הגן אכול תאכל - פירוש, הוא מצוה להחיות נפשו ולהנות מפרי הגן וכמו דאמר סוף ירושלמי דקדושין עתיד אדם ליתן דין וחשבון כו' ולא אכיל. עכ"ל.

15. לר"א ב"ר יוסי הגלילי.

גם בגמרא עבודה זרה דף ה' ע"א מובא שאדם הראשון היה כפוי טובה, ולא הכיר בצורה מספיקה בטובה הגדולה של כל מה שקיבל מהשי"ת, ובפרט במתנה הנפלאה של האישה שהקב"ה יצר עבורו כדי לעזור לו בחיים ולהנעים את שהותו בעולם. וז"ל הגמרא:

תנו רבנן ... אמר להן משה לישראל כפויי טובה בני כפויי טובה ... כפויי טובה דכתיב "ונפשנו קצה בלחם הקלוקל" [רש"י: לחם הקלוקל - קל הוא המן ומפני שהיה נבלע בכל אבריהם ואינן יוצאין לחוץ קראוהו קלוקל ורגנו על כך. והיא היתה להם טובה גדולה, שלא היו צריכין לטרוח ולצאת שלש פרסאות לפנות ...]. בני כפויי טובה דכתיב "האשה אשר נתתה עמדי היא נתנה לי מן העץ ואוכל" [רש"י: אשר נתתה עמדי - לשון גנאי הוא שתולה הקלקלה במתנתו של מקום, והוא עשאה לו לעזר].¹⁶

כל החטאים וכל הליקויים של הבריאה הם תולדות והמשך של אותה כפיות טובה של אדם הראשון¹⁷. את הליקוי הזה של אדם הראשון עלינו לתקן. לשם כך תקנו חכמים את ברכות הנהנין וכל הברכות כולם, כדי שנתעורר ונתרגש מטובו הנפלא של השי"ת, עד שנרצה לקיים את רצונו מאהבה, ובזה יתוקן חטאו של אדם הראשון והבריאה תשיג את יעדה¹⁸. מטרת כל ברכות הנהנין אינה שהאדם יברך לפני האכילה, ולאחר מכן ישכח מברכתו, אלא שעל ידי הברכה ירגיש במשך כל אכילתו את חסד ה' ואת אהבתו הגדולה אליו, ושהכרה זו תלווה אותו בהמשך חייו. זוהי מטרת אכילת הפירות בט"ו בשבט, להשלים מה שאדם הראשון החטיא

16. וע"ע רש"י בראשית פרק י"א פסוק ה' "וַיֵּדָהּ ה'" לְרֵאתָ אֶת הָעֵינִי וְאֶת הַמִּגְדָּל אֲשֶׁר בָּנוּ בְנֵי הָאָדָם", פרש"י: בני האדם - אלא בני מ', שמא בני חמורים וגמלים? אלא בני אדם הראשון שכפה את הטובה ואמר "האשה אשר נתתה עמדי" אף אלו כפו בטובה למרוד במי שהשפיעם טובה ומלטם מן המבול.

17. חוסר הכרה בחסד ה' שמאחורי כל השפע הרב שהקב"ה משפיע לעולם, המביאה את האדם לעבודת ה' מתוך שמחה ורצון, היה יסוד הקלקול של דור המבול [גמ' סנהדרין דף ק"ח א': תנו רבנן דור המבול לא נתגאו אלא בשביל טובה שהשפיע להם הקדוש ברוך הוא], דור מגדל בבל [רש"י בראשית (י"א - ה') מובא לעיל בהערה], וסדום [רש"י שבת י" ע"ב ד"ה ושלוחה מהפסוק "גאון שבעת לחם ושלוחה השקט היה לה וגו' (יחזקאל ט"ז)"]. וכן הוא יסוד כל הגלות ע' תנא דבי אליהו רבה פרק יד: "היו ישראל כפויי טובה עד שהגלה אותם מא"י וישליכם מעל פניו" [וכן מבואר בדברים (כ"ח - מ"ז) "תחת אֲשֶׁר לא עֲבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵב מִרְבֹּכָל. וְעַבַדְתָּ אֶת אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר שָׁלַחְנוּ ה' בְּךָ ...". ע' ספר הכוזרי - מאמר שלישי].

18. ע' מדרש תהילים מזמור פ"ט, וז"ל: היה העולם תהו ובהו, עמד וברא את העולם, וברא את האדם והשליטו בכל טוב כדי לקלסו. ועלינו מה לעשות, לקלס ולברך. וכן הוא אומר, (תהלים ק"ג - ו') "כל הנשמה תהלל יה".

מלהשיג. לקיים "מכל עץ הגן אכול תאכל" ועל ידי אכילת הפירות להכיר בטוב הנפלא של בורא העולם וכמה הוא אוהב אותנו, שרק בורא עולם טוב בתכלית ההטבה ואוהב אתנו מאד יחשוב על כל הטעמים של כל הפירות העסיסיים שממלאים את עולמנו ועל יופיים המרהיב, ומתוך הכרה זו לשאוף לקיים את רצונו ולגרום לו נחת רוח.

אשרי הזוכה לחוש בנועם זה של ההלל וההודיה לה' על טובו הנפלא הניכר מכל מתנותיו הרבות שמעניק לנו בעולם. אדם כזה זוכה לחיים מעין גן עדן כבר בעולם הזה¹⁹. הוא חש מעין קורת הרוח שחשים הצדיקים הנהנים מזיו השכינה בגן עדן, אשר היא השמחה הגדולה של ההכרה במידות טובו ואהבתו ית'. שמחה זו היא מטרת השי"ת ורצונו בבריאה. כאב רחמן שאוהב אותנו ביותר, השי"ת מקבל נחת רוח גדולה לראותנו משיגים את ההנאה והשמחה המרוממות שבשבילן ברא את העולם²⁰.

"סועדים – לברך"

רבנו ירוחם ממיר זצ"ל התבטא שמושגי המעוותים הם מפליאים. האמת מונחת במוחנו כמכונית שגלגליה למעלה! מורגלים אנו לומר, שכאשר אוכלים יש לברך. הפוך על הפוך! לא הברכה נתקנה בעקבות האכילה, אלא האכילה נתקנה עבור הברכה! (דעת חכמה ומוסר ח"ב י"ז)

זה אולי נשמע כמבט מעניין מבריק. אבל כשנתבונן נראה שבאמת מוטל עלינו להעמיד את המכונית על גלגליה!

ה"אטום" – החלק הזעיר שבבריאה – גדוש אנרגיה נצחית שאינה כלה, ואינו זקוק לשום מקור הזנה. האם נבצר חלילה מהבורא יתברך לברוא כך גם את האדם, נזר הבריאה! ואם כבר, יכול היה להיות כפטרייה הניזונה מן האוויר ויונקת ממנו כל החמרים הנצרכים להתפתחותה.

19. ע' תרגום יונתן על הפסוק (תהלים צ' - י"ז) "ויהי נועם ה' אלהינו עלינו" - "ויהי בסימותא דגן עדן מן קדם ה' עלנא".

20. ע' אור החיים הק' דברים (ו' - כ"ה) ששואל איך יתכן שנקבל שכר על עבודה כל כך נעימה כמו אהבת ה', שהרי זה לקבל שכר על הנאה מופלאה, וז"ל "הגם שכפי האמת עלינו לשלם שכר לאלהינו ברוך הוא שהטעימונו עריבות נעימות מתיקות אהבתו בלבנו, מתוקים וערבים לאין תכלית, אלא שיטול אדם שכר על התעצמותו עד שהשיג טעם בחיים". עכ"ל.

מדוע בחיר היצורים שנברא לעבודת קונו חייב להקדיש זמן כה רב למזונותיו, וטרח כה רבה להתקנתם, ומשאבים כה רבים בגופו לעיכולם – לא לדבר על מציאת פרנסתו התדירה הנצרכת עקב זה.

ושוב, אם כבר, יכול היה להיות כשאר בעלי החיים. הפרה אוכלת עשב כל ימיה, זמין, ובלא טורח. עושה רושם שטוב לה. הגמל גורס קוצים, ומפיל זמורות. הם אינם מגוונים את תפריטיהם, אף לא פוזלים למחוזות אחרים. האריה גורס בשר נא, העיט מתמקד בגבלות. כל בעל חיים, ומזונו. יוצא דופן, האדם. גם תבואה, גם פירות, גם ירקות. גם בשר, גם חלב ומוצריו. גם דגים, גם דבש, גיוון מדהים. ובכך אין די. הוא אינו כוסס חיטה, אלא דש וזורה וטוחן ולש ואופה. ואוכל לחם לבן ושחור, ובגט וקרואסון, ופיתה ומאפה עם שומשום וזעתר. ועוגות ועוגיות במרקמים ומילויים. ספריות נכתבו וקונדיטוריות משגשגות. הוא אינו אוכל בשר נא, אלא מבושל וצלוי ומטוגן ומתובל וממולא, ומה לא. כמה דרכים להכנת דגים, ומה על סוגי התוספות?! בצרפת, מציעים ארבע מאות סוגי גבינה, אין ספור אומלטים ואין קץ להרכבות הסלטים. למה? הלא אין תשובה אחרת, זולת אחת: שנטרח, כדי להוקיר; שנגוון, כדי להתפעל; שנהנה, כדי שנודה. ובכן: האין האכילה עבור הברכה?!

דבר זה ניכר גם ממגוון הגדול של הפירות והירקות: המינים והסוגים, הצבעים והמרקמים, הטעמים והניחוחות. והעולה על כולם: מדוע לכל פרי וירק עונתו? למה נעדר מהשווקים לתקופה מסוימת? אם לא כדי שנוקיר את שובו ונתפעל ממתנתו. שהרי לא הרי השסק כהרי האנונה, ולא האנגס כהדובדבן, הפטל עולם אחד והגודגדניות עולם אחר. כל אחד תשורה לעצמה, טובה לעצמה, ליהנות ולהרגיש תודה! (מהספר מעין האמונה)

ד. המפתח לשערי השפע והברכה

בנוסף להנ"ל, כפי שכתוב בספר "תורת אמת" המובא לעיל, ההודיה שלנו על הפירות מביאה שפע של פירות חדשים לעולם. נמצא שהקב"ה מקבל תוספת נחת רוח גדולה מהכרתנו בטובו הגדול כיון שזה פותח את שערי השפע והברכה

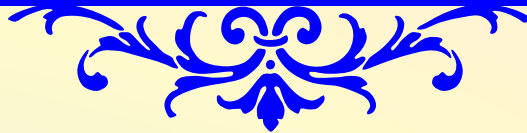
לעולם. שזהו רצונו ית', להטיב באופן המרבי לברואיו, כמו שכתב ספר החינוך (מצוה ת"ל). וז"ל:

ידוע הדבר ומפורסם כי השם ברוך הוא פועל כל הנמצא, וברא האדם והשליטו על הארץ ועל כל אשר בה. וממדותיו ברוך הוא שהוא רב חסד והוא חפץ בטובת בריותיו ורוצה להיותן ראויין וזכאין לקבל טובה מאתו. ... ואחר הסכמה זו שידענו בחיוב מרוב שלמות טובו שחפצו להריק עלינו מברכתו, נאמר שענין הברכה שאנו אומרים לפניו איננו רק הזכרה לעורר נפשנו בדברי פינו, כי הוא המבורך ומבורך יכלול כל הטובות, [אלא] ומתוך ההתעוררות הטוב הזה בנפשנו, ויחוד מחשבתנו להודות אליו שכל הטובות כלולות בו, והוא המלך עליהם לשלחם על כל אשר יחפץ, אנו זוכים במעשה הטוב הזה להמשיך עלינו מברכותיו. ואחר הזכרה והודאה זו לפניו אנו מבקשים ממנו מה שאנו צריכים דעת או סליחה לעוונותינו או רפואה או עושר וכל דבר .... ומן השורש הזה הוא שמה שאמרו זכרונם לברכה [חולין ס' ע"ב] ש"הקדוש ברוך הוא מתאוה לתפלתן של צדיקים", לומר שחפצו שיעשו פעולה שיזכו בה לפניו וימשיכו עליהם מטובו כי חפץ חסד הוא, ולתת עליהם מברכתו.

לפי זה מבואר מה שמובא בספרים שט"ו בשבט הוא זמן רצוי להתפלל על הפירות של השנה הבאה, שהתפלה הרצויה ביותר היא זו הנאמרת מתוך הכרה נרגשת בטוב השי"ת. ואף שכתב הגרא"ח נאה זצ"ל בספרו שנות חיים (מקו"ח סי' ל"א אות א') שהעם טועה שחושב שט"ו בשבט הוא יום הדין לאילנות²¹, וזה אינו, מכל מקום כנ"ל הרי זה זמן רצוי ביותר לבקש אז על פירות האילן שיתברכו.

21. וכן אכן כתב בספר אדני פז (להרב אפרים העקשיר זצ"ל דיין מובהק באלטונא והמבורג, נדפס תק"ג) שהוא כן יום הדין, וז"ל: ואני לא ראיתי ולא שמעתי ממנהג זה [לאכול פירות בט"ו בשבט] ואפשר לומר טעם למנהג זה דעל ידי דמרבי בפירות יזכור שהוא ר"ה לאילנות ויתפלל עליהם שיתברכו הפירות כדאיתא במסכת ר"ה (ט"ז ע"א) מפני מה אמרה תורה הביאו שתי לחם בעצרת מפני שבעצרת זמן פירות אילן כו' אמר הקב"ה כדי שיתברכו להם פירות אילן. ובפירות אילן נמי איכא לאקושיי כל הני דהרפתקי דעדו עלייהו אימת איתדן כדפריך על התבואה ומשני ש"מ דתרי דיני מתדני וי"ל דה"ה נמי בפירות אילן תרי דיני מתדני ומ"ה מתני פירות אילן גבי תבואה בהדדי. ולפי זה י"ל דמתדני בט"ו בשבט נמי דהוא ר"ה לאילנות והוא יומא דדינא דפירות ומשום הכי מרבים בפירות לזכור להתפלל עליהם דוגמא דמעמידין אילנות בבית הכנסת בשבועות להזכיר להתפלל עליהם כדאיתא בשולחן ערוך כנ"ל. עכ"ל.

"עזר ייִשמע"

הכורסאות המרופדות, הקירות המחופים במעטה עץ דקורטיבי, התמונות הנתונות במסגרות כבדות ומסוגגנות - הכול אמר יוקרה ומכובדות. הוא שקע באחת מהכורסאות בחדר ההמתנה, ואינסטינקטיבית שלח את היד אל הארנק שבכיס החליפה. הוא מונח שם, והשטרות מקופלים בפנים. שרק יהיה שליח טוב, הפרופסור הזה. שרק ישמיע לו כאן היום בשורות טובות. שישמיע, ויאפשר לו לשמוע ---

משאלה פשוטה כל כך, לשמוע. לשמוע בשתי האוזניים, כמו שהיה עד לפני ---

מתי בעצם התחיל הכול? קשה לו להצביע על יום מסוים. נראה שזו הייתה ירידה הדרגתית מאוד, כזו שהתקדמה בזחילה איטית אבל מתמדת לתוך תעלת השמע השמאלית שלו, עד ש --- עד שאי אפשר היה להתעלם ממנה עוד.

ואז הוא מצא את עצמו במרפאת קופת החולים, אצל רופא אף-אוזן-גרון קצר רוח שהביט בו מבעד למשקפיים עגולי מסגרת, הקליד במהירות את התלונה שלו לתוך המחשב, הוסיף בדיקה חיצונית מהירה של שתי האוזניים, והוציא מן המדפסת הפנייה לבדיקת שמיעה. בתוספת דף סיכום ביקור שמסתיים בקביעה כי לדעתו הכול נראה תקין. חוץ ממה שלא ---

אחר כך הוא פינה בסדר היום העמוס שלו אחר צהרים נוסף בשביל ביקור אצל מומחה במרפאה שבמרכז העיר. תוצאותיה של בדיקת השמיעה היו חד משמעיות, והעידו כי הירידה התלולה שהוא חש בצד השמאלי אינה פרי דמיונו בלבד. משהו השתבש שם, באחת ממערכות השמע שבצידי ראשו, והוא קיווה כל כך כי המומחה יצליח לאתר את המשהו הזה.

שוב בדיקה, שוב הקלדת נתונים במחשב, אבל גם באוזן הימנית ששומעת היטב - הוא לא הצליח לשמוע שום דבר חדש. הכול נראה תקין, ואין שום דבר שיסביר את הירידה בשמיעה. הפעם הופיעה בדף סיכום הביקור גם המלצה על מעקב בעוד שלושה חודשים.

ואז הוא הגיע אל מנהל המחלקה הזה, שכותלי המרפאה שלו, כמו גם התעודות הרבות המפארות אותם, מעידים על היותו פרופסור בכיר במיוחד.

עכשיו הוא שוב כאן, מצויד בתוצאות הבדיקות הרבות והמקיפות שעליהן המליץ הפרופסור בביקור הראשון, מצפה בכליון עיניים לשמוע--- לשמוע---

והוא שמע. שמע ותצילנה אוזניו, גם זו השמאלית שהלכה הלוך ודעוך. שמע כי מדובר בפגיעה עצבית שמקורה במוח, וכי אין, אין גם לפרופסור המפורסם ובעל המוניטין שום תרופה או טיפול להציע לו.

הדרך חזרה הייתה רטובה מדמעות. האכזבה הייתה קשה לעיכול, והעתיד נראה אפור וקודר לגמרי. והוא עדיין צעיר למדי, אדם במיטב שנותיו, מרצה מבוקש ששמו הולך לפניו באמריקה כולה ---

אחר כך באו על הרב ס. ימים שקטים, שקטים מאוד. הוא מצא את עצמו מסוגר בד' אמותיו הביתיות, שבור ורצוץ כולו, אינו מצליח להתמודד עם השבר הגדול. אבל בין כל מחשבות הכאב והצער, הדכדוך והחידלון, הסתננו איכשהו אל תוככי נפשו גם מחשבות מסוג אחר. פתאום הוא מצא את עצמו מהרהר במחלקות בתי החולים שבהם הסתובב לאחרונה, מהרהר בכל אותם מאושפזים שהסתובבו בפרוזדורים ובמעליות, גוררים אחריהם עמוד אינפוזיה, כאובים ומיוסרים. מחשבותיו לקחו אותו אל אנשים צעירים ממנו שהובלו כנכים בכיסאות גלגלים, אנשים שהוסעו באלונקות--- ולי יש ברוך ה' שתי רגליים בריאות, הוא הזכיר לעצמו, גם שתי ידיים שמתפקדות היטב, לב שפועל כראוי, שתי עיניים שרואות נכוחה ברוך ה', וגם אוזן אחת ששומעת מצוין! אז נכון, יש גם אוזן נוספת ש--- אבל באופן כללי הגוף שלי מתפקד, הכול תקין - וזה כל כך לא מובן מאליו...

'ריבונו של עולם', פרצה כאילו מאליה קריאה מעומק ליבו, "יש לי כל כך הרבה מה להודות לך! נתתי לי כל כך הרבה אוצרות נפלאים! נתתי לי כל כך הרבה איברים שפועלים ומתפקדים. נתתי לי עד היום חמישים ושלוש שנים של בריאות איתנה, וליבי מלא עד גדותיו בהודיה"

המהפך היה דרמטי. ככל שהוא הוסיף והעמיק בליבו את תחושות ההודיה כלפי שמיא, ככל שהוא ביסס את ההתמקדות ביש ובקיים ואת הכרת הטוב עליהם - הלכה המועקה ודעכה, הלכה והצטמקה וגוועה, עד שהוא חש עצמו מחוזק דיו כדי לחזור למהלך החיים הרגיל שלו, למסירת השיעורים וההרצאות שהיו כל עולמו.

למרות, ואולי דווקא בגלל האוזן השמאלית---

לפני כל דרשה היה הרב ס., מרצה מבוקש וידוע מאוד באמריקה, מקדים את הסיפור האישי שלו. מספר על השמיעה ההולכת ודועכת, מספר על האבחנה הרפואית שלא הותירה אף שביב של תקווה, מספר על השבר והכאב, ומסיים בתיאור הצמיחה שבאה בעקבות כל אלו. והיו המילים הללו שלו מלאות הרגש והלהט, מלאות החום והאמונה, הולכות וכובשות את לבבות השומעים, ומנשאות גם את ליבותיהם מעלה מעלה, להיות מכירים בטובותיו העצומות של ריבון כל העולמים ומודים עליהן כלפי שמיא. להיות מכירי טובה.

ימים עברו, שבועות נקפו, דומה כי הוא למד לחיות איכשהו עם אוזן שומעת אחת, ועם אחת נוספת שהחלה משום מה לשדר לו סוג מסוים של תזוזות. חורף פינה מקומו לאביב פרחוני, וזה האחרון לקיץ מואר ושטוף שמש, ולאט לאט, כמו הנמלים הקטנות, העמלניות, שזחלו בחצר הבית שלו ואגרו לעצמן גרגירי מזון לחורף הבא - ככה זחלה גם אל ליבו מין תחושה חדשה, תחושה שהלכה והתחזקה עם כל יום שחלף - כן, יש פה ושם קולות שהוא מצליח לשמוע גם באוזן השמאלית...

השמש יקדה בעוז באותה שעת אחר צוהריים מוקדמת, כשהוא עשה את דרגו שוב אל מרפאתו של הפרופסור הבכיר. בעצמו לא ידע אם יש טעם בקביעת הביקור החוזר הזה, אם לא ישים אותו הרופא ללעג ולקלס ויטיג אותו בין המדומיינים וחולמי החלומות.

הבעת פניו של מנהל המחלקה שהייתה סקפטית לגמרי לשמע סיפורו, השתנתה באחת עם קבלת תוצאות הבדיקות. לא, במקרה כזה הוא באמת לא נתקל בהיסטוריה הרפואית העשירה שלו כאן במחלקה.

מקרים של פגיעה עצבית מהסוג הזה הם בלתי הפיכים. הוא הרים אל הפציינט היהודי שמולו זוג עיניים בהירות מבע, הניח יד על ליבו, ובקול היציב ביותר שהיה מסוגל להפיק מגרונו, אמר: "דומה כי האלוקים שלך עזר לך, אדוני. בספרי הרפואה שלנו לא מתוארים מקרים מהסוג הזה, ואני מאושר להכיר אותך כמקרה ראשון ויחיד מסוגו".

עכשיו נוסף ממד חדש ועוצמתי לדרשותיו של הרב ס. עכשיו היה בפיו סיפור עוצמתי של הכרה בטובותיו העצומות והבלתי נגמרות של ריבון כל העולמים, הכרה במתנות האין קץ שהוא העניק וממשיך להעניק מידו הפתוחה והרחבה, גם אם אחד מתוך כל אותם איברים רבים שבגוף - חדל מלתפקד, וגם אמיתי ומוחשי שסוגר בצורה דרמטית את הסיפור האישי והבלתי ייאמן הזה. הנה, אני כאן לפניכם מול המיקרופון, זוכה לספר את סיפורה הניסי של האוזן השמאלית שלי שנרפאה וחזרה למלא את ייעודה ותפקידה---

והיה הסיפור המרטיט שלו, מלא העוצמה והאמונה, הולך וכובש את לבבות השומעים, ומנשא גם את ליבותיהם מעלה מעלה, להיות מכירים בטובותיו העצומות של ריבון כל העולמים ומוזדים עליהן כלפי שמיא. להיות מכירי טובה, גם אם לא הכול-בכול-מכול-כול מסתדר ומתרחש בדיוק לפי התוכניות---

"הרב ס.?" האדם שמעבר לשפופרת הטלפון הציג את עצמו בשמו, ואחר הודיע כי התקשר כדי לומר תודה ל"שדכן הנפלא, שהוביל בתקופה קצרה את שלושת הילדים שלו אל החופה".

"סליחה?" הוא היה בטוח שיש כאן טעות, "שדכן אמרת? באמת סורי, אבל מעולם לא עסקתי בשידוכים. מעבר לניסיונות בודדים לסייע לרעייתי בשידוך גרביים שחוזרים מן הכביסה, וגם זה לא תמיד בהצלחה מרובה".

האיש שמעבר לקו. התתחייך, אבל לא נסוג. "אתה השדכן הנפלא של שלושת הילדים שלי, אתה והסיפור האישי העוצמתי שמתלווה לדרשות שלך".

דממה שררה לרגע משני עברי קו הטלפון, ואחר המשיך הסיפור להישפך ברגש רב:

"שלושה ילדים בוגרים היו לי בבית, שלושה שהגיעו כבר מזמן לגיל השידוכים, אבל דומה כי קול הששון והשמחה דילג על הבית שלנו, והעדיף להתמקם בדירותיהם של השכנים... חבריו של הבן כבר הובילו ילדים אל החיידר, והבנות גם הן נלאו מלהנהן שוב ושוב לברכות ה'בקרוב אצלך', ולחיוכים המנסים להסוות את המבט החומל והמרחם. ואני - כל היום הייתי ספון בתוך יגוני ודמעותיי, מקונן ובוכה על מר גורלי..."

ואז הזדמנתי אל הדרשה שלך, כבוד הרב. התרגשתי עד דמעות לשמע הסיפור על האוזן השמאלית, וחזרתי הביתה כשאני 'בן אדם חדש', פתאום נפקחו עיניי לראות את חמשת הילדים הנשואים שיש לי. למשש את הנחת מהבתים הנהדרים שהם הקימו. לאסוף מלוא חופניים שמחה ואושר מן הנכדים הנפלאים - ולהודות באמת ומכל הלב לקב"ה על כל הטוב והאושר שהוא העניק לי מידו הפתוחה והרחבה. להודות ממש, להודות ולהמשיך להודות, ולהודות גם על שלושת הילדים הממתינים לישועה, שהם ילדים טובים ומוצלחים כל כך, נאצלים ומבורכים בכל מידה טובה. ורק אחרי כל אותה מסכת ארוכה של תודות, הייתי מוסיף תפילה קטנה אל אבא שבשמיים: 'אנא ממך, אבא'לה, תמשיך להרעיף עלינו עוד משפע ברכותיך, עזור לנו שנצליח להשיא גם את השלושה האלו'.

שלושה שבועות שבהם התמדתי בתודות מעומק לב לריבון העולמים, והבשורה הנפלאה הגיעה: שידוך ראשון נסגר בשעה טובה ומוצלחת. תוך תקופה קצרה התארסו כל השלושה בזה אחר זה, ואתה, כבוד הרב, אתה הוא השדכן המהולל שלהם" ---

(מתוך עלון משמרת השלום)

סיפור זה הוא אחד ממאות רבות של סיפורי ישועה והודיה

שניתן לשמוע בקו ההודיה: 03-6171190

לנשים: 03-6171180

(מידי יום נכנסים בס"ד עוד סיפורים)

פרק ג'

סדר אכילת פירות ט"ו בשבט

כפי שמוזכר לעיל אכילת פירות בט"ו בשבט היא "תיקון נפלא בנגלה ובנסתר". ואכן מובא בספרים סדר שלם של אכילת הפירות על פי סוד. ברם גם על פי נגלה ברור שאין התיקון מתבצע על ידי אכילת הפירות בלי שום מחשבה ורגש. "כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא אלא לכבודו" - שנגיע להכיר בטוב הנפלא של ה'. על כן תיקון הפירות הוא אכילתם מתוך הכרה מוחשית בטובו ית' שברא מציאות מופלאה זו לטובתנו. להלן מובאים המנהגים השונים של סדר אכילת הפירות, וגם הצעת סדר אכילתם באופן הרצוי לפי המבואר בפרק הקודם.

כתוב בתלמוד ירושלמי (סוף קידושין): עתיד אדם ליתן דין וחשבון על שראה מיני מגדים ולא אכל, רבי אלעזר חסך פרוטות וקנה ואכל מכל מין פרי פעם בשנה.

המפרשים מביאים הסבירים מאלפים להנהגה זו:

הפני משה כתב וז"ל: עתיד אדם ליתן דין וחשבון שראתה עינו ולא אכל, משום שאינו נותן לבו לחזור אחריהן לברך ולהודות השם ב"ה שברא מינים אלו להחיות בהן בני אדם, ו[הרי זה] כמו שאינו נחשב בעיניו טובת יתעלה ב"ה. ועל זה קאמר דר' אלעזר היה חושש לשמועה זו והיה רואה להביא עצמו לידי חיוב לכל הפחות פעם אחת בשנה כדי לברך על כל מין ומין, וליתן שבח והודיה לאל יתעלה ברוך הוא ומבורך, המשגיח ומפרנס ומכין מזון לכל בריה וצורך כל נפש חיה, יתברך שמו ויתעלה זכרו לעד ולנצח נצחים.

וכזה כתב גם בשו"ת שאלת יעקב (א,צג): כיון דעיקר הבריאה היה בשביל ישראל, ראוי עכ"פ שהישראלים ייהנו מהנבראים ויתנו שבח והודיה להשי"ת שבראם, כדאמרו במשנה אבות ספ"ו "כל מה שברא הקב"ה לא ברא אלא לכבודו", פירוש שיכירו אנשים את טובתו ית', והיינו ישראל המאמינים בבורא עולם ומודים ומשבחים על הבריאה.

בשו"ת משנה הלכות (חלק יג, כה) מבאר שרבי אלעזר אף חיפש במיוחד פירות חדשים כדי להוסיף שפע של ברכה לעולם, לפי שאמרו ז"ל "כל הנהגה מן העוה"ז בלא ברכה כאילו גוזל". ומרובה מדה טובה ממדת פרעניות והמברך על הפרי מתברכין הפירות ונתרבה הברכה והשפע בישראל שכמו שהאוכל בלא ברכה ממעט השפע כן במדה מרובה המברך מרבה השפע. לכן ר' אלעזר שרצה להשפיע טובות לעולמו חסך פרוטות וקנה ואכל מכל מין פרי פעם בשנה.

פרק ג - סדר אכילת פירות ט"ו בשבט

א. סדר אכילת הפירות לפי המבואר בפרק הקודם:

כפי שמוזכר לעיל (פרק ב') הענין של אכילת פירות בט"ו בשבט הוא להכיר בטוב הגדול של הקב"ה שהמציא פירות רבים ומגוונים להנאתנו ולתועלתנו אף שרובם אינם הכרחיים כלל, והיה אפשר להסתדר באופן מעולה בלעדיהם. כאשר מתחדש השרף באילנות שהוא התחלת צמיחת הפירות של השנה החדשה, עלינו להודות להשי"ת על כך, ועל כל המציאות המופלאה של הפירות שהמציא, כמו שכתבו המקובלים ובספר תורת אמת. הודיה זו פותחת את השערים לשפע של ברכה לפירות ולעולם כולו. אכילה בצורה זו היא תיקון חטאו של אדם הראשון שהיה לו מצוה "מכל עץ הגן אכול תאכל", והוא לא אכל, ולא הגיע להכרה מספקת בטוב הנפלא של השי"ת שהיתה מצילה אותו מהחטא של אכילת עץ הדעת.

על כן התיקון נעשה על ידי אכילת הפירות בצורה הראויה, מתוך הכרה בטובו המופלא של השי"ת שהמציא את הפירות. עלינו לאכול את הפירות בצורה שאדם הראשון היה צריך לאוכלם, להכיר על ידם כמה שהשי"ת הוא טוב ואוהב אותנו, עד שנרגיש שלא יתכן לחטוא נגד בורא עולם כל כך טוב ואוהב.

הרב אביגדור מילר זצ"ל היה דוגמה חיה לצורת אכילה כזו, כפי שנכדו מתאר את האופן בו הוא אכל תפוח:

לפני אמירת הברכה הוא הסתכל על הפרי בהיבט של הערכה כמי שמסתכל על אתרוג מיוחד בהידורו, והכריז (באידיש) "רבונ של עולם איזה תפוח נפלא יצרת! איזה תכנון מופלא! האריזה העמידה נגד מים מראה על חכמתך האדירה. היופי של הצורה והצבע שלו כל כך מושך ומשמח את הלב ... אפילו הוספת ניחוח נעים המעורר את התיאבון. כמה אהבה וחסד ניכרים מכל זה. ולחשוב שאתה בראת תפוח זה במיוחד בשבילי! איזה נדיבות! איזה אהבה! ... איך אוכל אפילו להתחיל להודות לך על זה?!"

אחרי הקדמה זו הוא הוציא מפיו את מילות הברכה, כל מילה ברגש של הכרת טובה מוחשית לנוכחות בוראה של יצירה אומנותית מרהיבה זו.

אחרי שטעם קצת מהפרי הוא הוסיף "אי אבא! כפי שאמרתי, אכן כן הוא באמת, מתנה נפלאה כל כך טעימה ...!".

אכילה באופן זה היא עבודה נשגבה ביותר של תיקון חטאו של אדם הראשון, והיא האופן שעלינו לאכול כל השנה, ובפרט את פירות ט"ו בשבט. על כן, חשוב בט"ו בשבט לפני אכילת כל פרי, להתבונן בו ולחוש את חסד ה' שמתגלה על ידו, להתרכז ולהביע אחת מההערות המוזכרות בפרק הבא של גילויי חסד ה' הניכרים מצורת הפירות.²²

הרב מילר זצ"ל היה מוסיף בענין ט"ו בשבט:

בט"ו בשבט כאשר שמים את הפירות על השולחן, תדבר עם הילדים על כל זה [על החסד הנפלא של ה' שמתגלה על ידם]. אף אם זה לא יכנס ללבם מיד, זה יזרע זרע בלבם שיגדל ביחד איתם שבסוף יתפתח לגן מרהיב של הכרה בטוב ה'.

22. בתור רעיון מעשי לבצע זה, אפשר לבקש מכל אחד מהסועדים להביע הודיה על פן אחד של טוב ה' המתגלה על ידי הפירות שאוכלים מעין אלו המובאים בפרק הבא.

תפילה נאה שיש נוהגים לומר בסיום אכילת הפירות

יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו, שתעלנו בשמחה לארץ-
צנו, ותטענו בגבולנו, ושם נקים מצות תרומות ומעשרות וכל מצות
התלויות בארץ אשר הנחלת לאבותינו, היא ארץ זבת חלב ודבש,
"ארץ נחלי מים, עינת ותהמות יוצאים בבקעה ובהר. ארץ חטה ושע-
רה וגפן ותאנה ורמון, ארץ זית שמן ודבש" (דברים ח, ז ח), כאשר
צויתנו בתורתך על ידי משה עבדך.

אנא ה', למען שמך הגדול, הגדל חסדך עמנו וקים לנו את הדבר
אשר הבטחתנו על ידי משה עבדך (ויקרא כו, ד ה) "ונתתי גשמיכם
בעתם, ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פריו. והשיג לכם דיש את
בציר ובציר ושיג את זרע, ואכלתם לחמכם לשבע וישבתם לבטח
בארצכם".

וקים בנו את הדבר אשר הבטחתנו על ידי ישעיה נביאך (ד, ב) "ביום
ההוא יהיה צמח ה' לצבי ולקבוד, ופרי הארץ לגאון ולתפארת לפ-
ליטת ישראל": ונאמר (שם סה, כא) "ובנו בתים וישבו, ונטעו כרמים
ואכלו פרים":

וקים בנו אשר הבטחתנו על ידי עמוס נביאך (ט, יג יד) "הנה ימים
באים נאם ה' ונגש חורש בקצר ודרך ענבים במשך הזרע, והטיפו
ההרים עסיס וכל הגבעות תתמוגגנה. ושבתי את שבות עמי ישראל
ובנו ערים נשמות וישבו, ונטעו כרמים ושתו את ינם, ועשו גנות
ואכלו את פריהם":

וקים בנו אשר הבטחתנו על ידי יחזקאל נביאך (לו, ל) "והרביתי
את פרי העץ ותנובת השדה, למען אשר לא תקחו עוד חרפת רעב
בגוים". ונאמר (שם מז, יב) "ועל הנחל יעלה על שפתו מזה ומזה כל
עץ מאכל, לא יבול עלהו, ולא יתם פריו, לחדשיו ובפר כי מימיו מן
המקדש המה יוצאים, והיה פריו למאכל ועלהו לתרופה":

ב. סדר אכילת הפירות במחיצת צדיקי הדורות:

- רבי משה טייטלבוים, בעל "ישמח משה", הקפיד לאכול בט"ו בשבט חמשה עשר מיני פירות, ועל כל פרי ופרי היה נוהג לומר "שיר המעלות" החל ממזמור ק"כ ועד מזמור קל"ד שבתהלים. מנהג זה מובא גם בספר "מועד לכל חי" (לרב חיים פלאג'י זצ"ל) בשם ספר "ברכת אליהו".
- יש נוהגים לאכול ט"ו מינים וללמוד עליהם ט"ו פרקים של משניות, ח' פרקים של מס' פאה, ג' פרקים של מס' בכורים, ד' פרקים של ראש השנה שהן ביחד ט"ו (מאמר המנהגים להר"ם חאגיז, ברכת אליהו).
- יש שנהגו לאכול י"ג מיני פירות כמנין אח"ד (ישמח משה).
- בספר "פרי עץ הדר" מובא שלכתחילה יאכל שלושים פירות מסוימים (ע' לקמן), ואם אין לו את כולם יאכל לפחות י"ב סוגי פירות כנגד י"ב צרופי הוי"ה.
- יש שלא הקפידו במספר הפירות רק הרבו בכל מיני פירות הנמצאים (מנהגי החת"ס, מהר"ם א"ש, זכרון יהודא, מהרי"ד מבעלזא).
- בספר "מועד לכל חי" להגר"ח פלאג'י זצ"ל (סי' ל' ס"ק ח') מובא שיש נוהגים לאכול ז' מיני פירות שנשתבחה בהם אר"י.
- עוד מובא בספר "מועד לכל חי" (סי' ל' ס"ק ז') מנהג של חלוקת הברכות על הפירות בין בני הבית, וז"ל:

ליל ט"ו בשבט ראש השנה לאילנות נהגו רוב תפוצות ישראל לסדר בשלחן מכל פירות האילן ופירות הארץ עד אשר תשיג ידו, וכל אחד מברך על פרי אחד:

- האיש מברך על החטה אחר ברכת המזון, "חלב חיטים ישיביעך" כדי שיהיה לו מזונות בריוח,
- והאשה על הגפן כדכתיב "אשתך כגפן פוריה",
- והבן על הזית "בניך כשתלי זתים סביב לשלחניך" [סגולה שילמד תורה ויהיה תלמיד חכם],
- רמון ואגוז לבנותיו על שם "כל כבודה בת מלך פנימה" [שכשם שפירות אלו יש להם קליפה חיצונה כדי לשמור על הפרי כך על הבנות לשמור על הצניעות].
- דבש ותפוח לתינוקות על שם "תחת התפוח עוררתיך" וכנאמר "דבש וחלב תחת לשונך".

ט"ו בשבט - החדש שבהסתר

באמצע החורף, כאשר מתגלים הסימנים הראשונים של צמיחת הפירות הנפלאים שהשי"ת שם בעולמנו - אשר כולם גילויים של חסדו המופלא ואהבתו העצומה לברואיו - עלינו לשים לב לגילוי זה שבתוך ההסתר. פריחת העצים מעידה על טובו הבלתי פוסק של בורא העולם, שאף בעיצומו של ההסתר, שנראה כאילו שהוא ית', חלילה, עזב את העולם, הרי הוא באמת מחדש את פני האדמה ומכין לנו תקופה חדשה של חסדים מרהיבים.

"עץ העומד ערום וחשוף וקפוא בעידן החורף, עלי השלכת נטשוהו, חיצו הקור פגעו בו למכביר, סופות עזות טלטלו אותו ואמרו לעקרו, מצבו נראה מיזאש. ובכל זאת - גם כאשר ממעל אפסה עבורו כל תקוות חיים, כאשר העין השטחית אינה מוצאת עבורו כל זכות קיום - בסתר, באין רואים, הרי הוא יונק כבר, מחדש מיץ חיות במעמקי בטן האדמה האטומה ... בט"ו בשבט."

רבי ישראל מצ'ורטקוב זצ"ל

ג. סדר אכילת הפירות לפי המקובלים:

אף שאין לנו עסק בנסתרות, יש תועלת להכיר את מנהגיהם של חכמי הקבלה. מהם רואים שמלבד החכמה והחסד האדירים של בורא העולם שניתן להכיר מהפירות מצד תועלתם והנאתם הטבעית, יש מישור נוסף של חכמה מדהימה של השורשים הרוחניים של כל הסוגים השונים של הפירות - "מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית!"

בלוח ארץ ישראל (לרא"מ לונץ) מובא: "בט"ו בשבט לומדים הספרדים בשיבותיהם כמעט כל הלילה, ויהדרו לאכול מכל מיני פירות הנמצאים בעיר, ולפני אכילת כל פרי ואחריה ילמדו לימודים מיוחדים מלוקטים מהתנ"ך והזוהר וישוררו תהילות ופזמונים מיוחדים". וכן בלוח "דבר בעתו" הביא, שיש מנהג חכמי ספרד, שעורכים "סדר" בפירות, וקוראים כעין הגדה ששמה "פרי עץ הדר". ע"כ. הוא הספר "פרי עץ הדר" המובא לעיל מתלמידי גורי הארז"ל. וז"ל ה"פרי עץ הדר" בענין סדר אכילת הפירות (מקוצר):

מו"ה רבי חיים ויטאל זלה"ה ביאר שיש שלשים מיני פירות האילן:

בעולם הבריאה, עשרה מהן לעומת עשר ספירות שלה, ומפני שהם רחוקים מן הטומאה וקרובים לאצילות אין להם קליפה לא בפנים ולא בחוץ ונאכלין כמו שהן. ואלו הן: ענבים, תאנים, תפוחים, אתרוגים, לימוני"ס, אגסים, חבושים, תותים, שורבש, חרובין.

ועשרה מיני פירות הם בעולם היצירה, והן סוד עשר ספירות דיצירה שהם בינוניים בין עולם הבריאה ובין עולם העשיה, שאינן קרובות לטומאה כמו עולם העשיה, ולא רחוקים כמו עולם הבריאה. ולכן גרעיני הזרע בתוך הפרי אינו נאכל, לפי שאינם רכים כגרעינים שבתוך הפירות דבריהם. ואלו הם: זיתים, גודגוניות, שופאי"ופאש, פישקוש, זירגואילאש (פרונאש בלע"ז), משמשים (אלבריקוקיש בלע"ז), וי"שנאנש, אקאראניס (ברמי"גו בלע"ז), נישפוליש.

ועוד עשרה מיני פירות יש בעולם העשיה לעומת עשר ספירות, ולכן נאכל מה שבפנים ונזרק מה שבחוץ, שקליפת הפרי היא מחיצה בינו ובין עולם החמודות כדי שלא יקבל טומאה, וזה סוד היצר הרע והקליפה רבוקה בנפש. ואלו הן: רמונים,

אגוזים, שקדים, ערמונים, לוזים הנקרא אלביו"אנאש, אלונים (אלויאוטאש בלע"ז), פריסין, פיניונים, פסתוקים, מאוזיש.

והנה העשרה מיני פירות דבריהא, נתברר מהם כל הפסולת ונשארו כולן טוב. ואילן סרק הוא להפך שהוא הכל רע שהכל הוא קליפה. וכנגד עשרה מיני פירות דיצירה שהמוח מלבר והקליפה מבפנים שהיא הגרעין שבתוכם, כנגד זה בקליפה כשניצוץ הקדושה שנפל הוא גדול ולא יכלה הקליפה לסבול כל אותו האור בקרבה, נכנסה הקליפה תוך הקדושה ונעשית הקדושה מקיף אליה. וכנגד עשרה מיני פירות דעשיה שהמוח הוא מלגאו והקליפה חופפת עליו מבחוץ, כנגדן בקליפה כשלקחת ניצוץ הקדושה בתוכה להיות אליה והיא חופפת עליו מבחוץ בקליפה אל המוח. עד כאן [מהרב חיים ויטאל זצ"ל].

צא ולמד כי אין דבר גשמי פה למטה שאין דוגמתו למעלה, כי גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם, ואשר המה בעולמות התחתונים המה כל העליונים ... והענין, כמו שהיום ראש השנה לפירות האילן לענין המעשרות, דחשבינן להו שנה מט"ו בשבט, דהואיל וירדו רוב גשמי שנה ועלה השרף באילנות, ונמצאו פירות חונטים מעתה, כן דוגמתו למעלה ראש השנה לפירות האילן העליון להשפיע את שפעו הקדוש לפירותיו, הם הם העולמות אשר מהם ישתלשל וירד פה למטה באילנות ועל משטרם. ומעשה ידינו כוננה עלינו בכח סגולת התיקון הזה הנעשה בעצם היום הזה, בכח הברכות ואשר ילוה אליהם הגות הוד שרשן, תתעוררנה בקומתם וצביונם למעלה. ונוסף גם הוא כי בשפר התיקון הלז מעוות לו יוכל לתקון את פגם הברית אשר לא נאמנה בבריתו. והיה בעשות התיקון לעץ פרי מחץ מכתו ורפא בפגם הצדיק העושה פרי, בצרוף סגולת הימים ההם הנזכרים ונעשים לתיקון פגם הברית. ע"כ מספר "פרי עץ הדר".

כאמור, מוזכרים בדבריו ל' מיני פירות האילן שראוי לאכלם בט"ו בשבט. גם בספר "טוב הארץ" לרבי נתן שפירא זצ"ל מתלמידי האריז"ל מובא באריכות ענין הנ"ל של ל' מיני אילנות הגדלים בארץ ישראל וכו'. שלושים מיני פירות הללו יסודם במאמר שבמדרש תהלים (שנשמט ברוב מהדורות שבדפוס) על הפסוק: "מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית" (תהלים ק"ד כ"ד), וז"ל:

שלושים מיני אילנות הוציא אדם הראשון מן העדן, עשרה מהן נאכלים מבחוץ ולא מבפנים, ועשרה מהם נאכלים מבפנים ולא מבחוץ, וכל אחד ואחד יש בו עשרה מינים ואין אחד דומה לחבירו, סך הכל ג' מאות. הדא הוא דכתיב: "מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית".

על יסוד מאמר זה שבמדרש פייט הפייטן הבבלי ר' נחמיה בן שלמה בסדר העבודה ליום הכיפורים: "התמנו מגן שרשים / מיני אילנות שלשים / בתבל הם מושרשים / רמז לעידון קדושים". גם רבי שלמה אבן גבירול בשירו "אלקים א-ל ראשון ואחרון" רמז על כך: "דעץ גם שלושים שניים / ומעגליך ירעפון בשן". על שלושים מיני פירות הללו דיבר גם בן סירא באלפא ביתא שלו: "שלושים מיני אילנות יש בגניך, עשרה מהם נאכלים הפירות כמו שהן ואלו הן: תפוחים תאנים וכו'. ועשרה מהן נאכלין מה שבפנים ומה שבחוץ נשלכין, ואלו הן: הרמונים אגוזים שקדים וכו'. עשרה מהם נאכלין מה שבחוץ, ואלו הן תמרים זיתים חרובין וכו'".

בקונטרס פרי עץ הדר הנ"ל, אחרי שמביא את התיקונים באכילת ל' סוגי הפירות כותב:

מקום שמצויים כל הל' פירות שהובאו למעלה ששרשם בעולמות בריאה יצירה עשיה, מצוה לחזר עליהן כי כל המרבה הרי זה משובח. ובמקומות שאין מצויות כל כך, לא יפחות מי"ב מיני פירות לעומת פירות אילן העליון, אילנא דחיי דאתתקן אילנא קדישא בתריסר תחומין סוד י"ב צירופי הוי"ה, ויכוין בכל א' מהם בצירוף א'. ואף בסדר הנזכר לעיל יש לכוין בי"ב פירות ראשונים בהם כמו שנרשם בהם. ע"כ.

סדר הלימוד בשעת האכילה:

עוד מובא בספר "פרי עץ הדר" וז"ל:

ואשר להיות כי יש בכח הדבור להיות מעורר כח מדות העליונות להאריך באור נפלא יתר גדול מאד, להשפיע שפע רצון ברכה ונדרבה בכל העולמות, על כן נכון להגות לפני אכילת כל פרי ופרי בסוד שורשו הבא בספר הזוהר ובתיקונים בקצת מהם, לעורר שרשיהן למעלה.

תורה: פרשת בראשית סימן א' פסוק ט' ויאמר אלהים יקוו

המים עד פסוק י"ג ויהי ערב ויהי בקר יום שלישי, ואחר כך בפרשת עקב סימן ח' פסוק א' כל המצוה אשר אנכי מצוך היום וכו' עד פסוק י' על הארץ הטובה אשר נתן לך, ואחר כך פרשת בחקתי סימן כ"ז פ"ג עד פסוק י"ג ואולך אתכם קוממיות.

נביאים: יחזקאל סי' י"ז פסוק כ"ב כה אמר ה' אלהים ולקחתי אני מצמרת הארז וכו' עד דברתי ועשיתי שבסוף הסימן, ובסי' ל"ד פסוק כ"ב והושעתי לצאני וכו' עד נאום ה' אלהים שבסוף הסימן, ובסי' ל"ז פסוק כ"ז ואת רוחי אתן בקרבכם וכו' עד פסוק ל"ז דברתי ועשיתי, ובסי' מ"ז פסוק א' וישיבני אל פתח הבית והנה מים וכו' עד פסוק י"ב ועלהו לתרופה, ואחר כך ביואל סימן ב' פסוק י"ח ויקנא ה' לארצו וכו' עד סוף הסימן ואין עוד ולא יבושו עמי לעולם.

כתובים: תהלים סי' ע"ב וסי' קמ"ז וקמ"ח וסימן ס"ה לך דומיה תהלה וסי' קכ"ז בשוב ה' את שיבת ציון וכו'.

ואחר כך **בזוהר** פרשת בראשית דף ל"ג ע"א א"ר חייא מקוה המים דא צדיק וכו' עד עמוד ב' והא אתמר, ובזוהר פרשת קדושים דף פ"ז ע"א פתח רבי אלעזר ואמר אתם עדי נאם ה' וכו' עד דף פ"ז ע"ב ואורח צדיקים כאור נוגה, ואחר כך בסוד הברכה ריש פרשת עקב עד דף רע"א ע"ב אתה ה' אבינו גואלנו.

ושוב יפטירו בשפה, נוסח תפלה זו פשוטה:

אנא האל העושה והיוצר והבורא והמאציל עולמות העליונים ובצורתם ובצביונם בראת דוגמתן על הארץ מתחת, כולם בחכמה עשית עליונים למעלה ותחתונים למטה לחבר את האהל להיות אחד, ואילנין ודשאים מן האדמה הצמחת בקומתם ובצביונם של מעלה, להודיע לבני אדם חכמה ותבונה בהמה להשיג בנעלמים, ופקדת עליהם במשמרת מלאכיך הקדושים הממונים והמשטרים להגדילם ולהצמיחן ועלימו תטוף שפע וכח מדותיך העליונות, ויעשו פרי תבואה וכל עץ פרי עושה פרי למינו.

ומפרי מעשיך תשבע הארץ לאכול מפריה ולשבוע מטובה

להחיות בהם נפש כל חי מן הכח הרוחני אשר בהן, מפרי פי מלאכיהם הקדושים הנוטרים את פריה, וממנו פרייה נמצא שכר פרי הבטן להחיות ולזון את הגוף והיה פריה למאכל ועלהו לתרופה, וזה היום תחלת מעשיך להחניטם ולחדשם איש וביא בפריה עושה פרי למינהו כי כן ימלאו ימי החנוטים לפירות האילן העליון עץ החיים אשר בתוך הגן ועשה פרי למעלה.

ויהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שבכח סגולת אכילת הפירות שנאכל ונברך עליהן עתה ואשר נהגה בסוד שורשיהן, יתעוררו שרשיהן העליונים אשר המה תלויים בם להשפיע עליהן שפע רצון ברכה ונדבה, וגם הממונים והמשטרים עליהן יתמלאו מעוז שפע הדרן לשוב שנית להגדילם ולהצמיחם מראשית השנה ועד אחרית השנה לטובה ולברכה ולחיים טובים ולשלום, וקיים לנו את הדבר שהבטחנו על ידי מלאכי חוזק "וגערתו לכם באוכל ולא ישחית לכם את פרי האדמה ולא תשכל לכם הגפן בשדה אמר ה' צבאות".

השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך עלינו את השנה הזאת לטובה ולברכה, תשיתהו ברכות לעד תחדהו בשמחה את פניך, ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פריה ועליהם תבא ברכת טוב להתברך פירותיה במיעיני אחד המרבה ואחד הממעיט גם ברכות יעטה בבריות הגוף, שם יצוה ה' את הברכה חיים עד העולם, ועוז הדר הברכות באכילת הפירות יהיו למאורות במעיין הברכות צדיק חי העולמים ונראתה הקשת שש ומתפאר בגווניו שלו, ומשם יושפע עלינו שפע רצון ורחמים למחול ולסלוח מעוונותינו ואשמתנו אשר נואלנו ואשר חטאנו והיינו מרשיעי ברית ופגמנו בפרי צדיק חי העולמים, ומנענו ריבוי השפעתו ונשחתו כל מקורות, וישוב עתה הכל לאיתנו הראשון ותשב באיתן קשתו, כי אתה תברך צדיק ה' כצנה רצון תעטרנו.

וכל הניצוצות שנתפזרו על ידינו או על ידי אבותינו ובעון אדם הראשון אשר חטא בפירות האילן, עתה ישובו להתכלל בעוז הדר עץ החיים, ויוסר מהם כל רע בכח שמך הגדול היוצא מפסוק חיל ב'לע ויקיאונו, ובשוב הכל לאיתנו הראשון ולא ידח ממנו נדח כי אתה ה' לבדך מקבץ נדחי ישראל.

ובכן את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח וקרנו תרום בישועתך וירום הודו ותנשא מלכותו על כל העולם כולו, ותחת הנעצוץ יעלה ברוש ותחת הסרפר יעלה הדס והיה לה' לשם לאות עולם לא יכרת, ויהי פסת בר בארץ בראש הרים ירעש כלבנון פרו ויציצו מעיר כעשב הארץ, אז ירננו עצי היער ועץ השדה נשא ענף ועשה פרי דבר יום ביומו, ולקחת מראשית כל פרי האדמה להביא בכורים לפני מזבח ה' בהלל והודות לה' אלהינו ורב טוב לבית ישראל, ישושם מדבר וציה ותגל ערבה ותפרח כחבצלת, פרח תפרח ותגל אף גילת ורנן כבוד הלבנון נתן לה הדר הכרמל והשרון המה יראו כבוד ה' הדר אלהינו במהרה בימינו אמן.

עשה למען שמך, עשה למען ימינך, עשה למען קדשתך, עשה למען תורתך, למען יחלצון ידידיך הושיעה ימינך וענני.

יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך. ה' צורי וגואלי.

ויהי נעם אדני אלהינו עלינו, ומעשה ידינו כוננה עלינו, ומעשה ידינו כוננהו:

אחר העתר עתרת זאת, יצלח דברו במעשה שפר תקוני הפירות בסדר זה:

1. חטה - יעשה ממנו תבשיל או יביא פת הבאה בכסנין לאחר הסעודה, ויהגה בזוהר פרשת בלק דף קפ"ח ע"ב פתח ואמר והיה באכלכם מלחם הארץ וכו' עד דף קפ"ט ע"א אתתקנא במגן וצנה לאגנא, ויברך כל אחד עליו.
2. זית - יהגה בזוהר פרשת פנחס דף רמ"ז ע"א כלולה בשמן כתית וכו' ור"מ שם עד עמוד ב' ד' אנפי אדם, ויברך עליו אחד מן המסובין הוא לבדו, ויכוין בצירוף ה' פשוטה.
3. תמרים - יהגה בזוהר ויקרא דף ט"ז ע"א ר' אבא הוה יתיב קמיה דר"ש וכו' עד עמוד ב' צורי ולא עולתה בו, ויברך עליו אחר מן המסובין שלא אכל מן הראשונות וכן על זה הדרך יעשו בשאר הפירות כדי לברך, ויכוין בצירוף יהוה בכולן.
4. גפן - יהגה בזוהר פרשת וישב דף קצ"ב ע"א ובגפן שלשה שריגים וכו' עד בדרגין שלימין כדקא יאות באותו עמוד, ובנשא דף קכ"ז ע"א מיין ושכר יזיר, ויברך אחר בענבים, ויכוין צירוף יהוה

ו.ישתו כוס יין כולו לבן ויכונו בשם ע"ב יו"ד ה"י וי"ו ה"י

5. תאנה - לא נמצא רמז סודו בזהר, ולמביני מדע נקל להשכיל סודה כי היא במלכות בקבלתה ג' מילואי אהי"ה גימטריא תנ"ה, וגם הבינה נקרא תאנה, נוצר תאנה זה משה שזכה לבינה כמו שכתב הרב זלה"ה ויכוין צירוף הוה"י. ויהגה במשנה פ"ב דמעשרות.

6. רמון - יהגה בתקונים ריש תקון כ"ד עד בלבושין שפירין, ויכוין צירוף הוה"ה.

7. אתרוג - יהגה בזהר פרשת משפטים דף ק"ך ע"ב פקודא בתר דא להביא בכורים וכו' עד דף קכ"א ע"א הלב רואה, ויכוין צירוף הה"יו.

8. תפוח - יהגה בזהר פרשת אחרי מות דף ע"ד ע"א רבי חייא פתח כתפוח וכו' עד והא אתמר באותו עמוד, ובפרשת האזינו דף רפ"ו ע"ב רבי יצחק פתח וכו' עד ריש דף רפ"ז ע"א דאתכלילת בשושנים,

וכאן ישתו כולן כוס יין מעט אדום ורובו לבן, ויכונו לשם ס"ג יו"ד ה"י וא"ו ה"י ויכוין צירוף והי"ה.

9. אגוז - יהגה בזהר פרשת אלה שמות דף ט"ו ע"ב א"ל רבי עקיבא מהו דכתיב אל גנת אגוז ירדתי וכו' עד ריש דף ט"ז ע"א וקראן בשמהן, ויכוין צירוף והה"י.

10. לוזים או שקדים או ערמונים - יהגה בסתרי תורה פרשת ויצא דף קס"א ע"ב ויקח לו יעקב מקל לבנה לח ולוז וערמון וכו' עד דף קס"ב ע"א שלים בכלא, ויכוין בצירוף ויה"ה.

11. חרובין - יהגה ברעיא מהימנא פרשת פנחס דף רט"ז ע"ב קם בוצינא קדישא עד ה' כו' מלך ימלוך, ויכוין צירוף ההו"י.

12. אגסים - יהגה במשנה ראשונה מפרק כיצד מברכין ויכוין בסופי תיבות המוציא' לחם' מן' גימטריא יאהדונ"הי, ובמשנה דפרק א' דכלאים,

וישתו כוס יין חצי לבן וחצי אדום, ויכונו בשם מ"ה יו"ד ה"א וא"ו ה"א ויכוין צירוף היה"ו.

13. עוזרדין - יהגה במשנה ב' דפרק כיצד מברכין בירך על פירות האילן בורא' פרי' האדמה' ויכונו בסופי תיבות שם אהי"ה, ומשנה א' דפרק א' דדמאי, ויכוין צירוף היו"ה.

14. פרישין - יהגה במשנה ג' על דבר שאין גדולו מן הארץ על הגבינה ו'על ה'בצים' אומר, ויכונו בשם אהו"ה החתום בראשי תיבות ויצא מפסוק א'ת ה'שמים ו'את ה'ארץ, ובמשנה ג' דפרק א' דמעשרות.

15. גודגוניות - יהגה במשנה ד' וה', ויכונו בשם ע"ב בר"ת ב'ירך ע'ל היין.

16. סופאייפה - יהגה במשנה ו', ויכונו בס"ת בא' להם' יין' גימטריא יאהדונ"הי.

17. בטנים - יהגה במשנה ז' הביאו לפניו מליח וכו' מברך על ה'עיקר ו'פטר א'ת ה'טפילה, ויכוין בשם אהו"ה.

18. גינדאש - יהגה במשנה ח' אכל תאנים וענבים רבי טרפון אומר ב'ורא נ'פשות, ר"ת גימטריא שם יו"ד ה"ה ו"ו ה"ה.

19. ניש'פולאש - יהגה במשנה ראשונה מפרק שלשה שאכלו כאחד חייבין ל'זמן א'כל כו', ר"ת א"ל.

20. תורמוסים - יגמור כל הפרק ויכוין במשנה ג' ברבוא אומר א'להי ה'צבאות יושב ה'כרובים ר"ת שם אהי"ה, ומשנה ד' שלשה שאכלו כא'חד' אינ'ם רשאי'ם יכונו בשם אדנ"י, ובמשנה ה' שתי חבורות שהיו אוכלות כו' ה'רי א'לו מ'צטרפין ל'זימון יכונו שם אל"הים, ובמשנה א' מפרק אלו דברים וכו' ואחר כך מברך על היין ו'בית ה'לל א'ומרים יכונו שם אהו"ה,

ואחר כך ישתו כוס יין אדום במעט יין לבן, ויכונו לשם ב"ן יו"ד ה"ה ו"ו ה"ה.

אשרי אנוש יעשה זאת ובן אדם יחזיק בשפר התיקון הלז לעורר שרשו למעלה באילנא דחיי, ולא ימוש מעשות לתיקון מעוותו, ומצא כדי גאולתו לאשר מעל בקדשי שמים והוא חבר לאיש משחית בהתהנות מהעולם הזה בלא ברכה, או באשר חדל מאכול כל מיני פירות להרבות ברכות ולא אכל, כמו שנתבאר בראש הסדר, שעתיד לתת דין וחשבון על זה. עתה בשפר התיקון הזה מעוות לו יוכל לתקן, ומשך משך מקור הברכה אשר מנע בכח סגולת אכילת הפירות וברכותיהם, ומשם יושפע שפע רצון ברכה ונדבה על העץ ועל פרי העץ תמיד כל השנה. ואף גם זאת ברכות לראש צדיק חי העולמים ומחץ מכת פגם הברית ירפא בהיות עצם התיקון בפירות פרי צדיק עץ חיים. עכ"ל הספר "פרי עץ הדר".

יעזור ה' שאכילת הפירות בט"ו בשבט תרומם את האופן בו אנו אוכלים כל השנה. שנאכל מתוך הכרה בטוב המופלג של השי"ת ובאהבתו הגדולה אלינו, ונגלה זאת בכל הבריאה הנפלאה שברא למעננו. אז נזכה לחיות - כבר בעולם הזה - בעולם מואר בזיו זוהר טובו ית' ובנועם אהבתו המופלאה.

"שהחיינו וקיימנו"

אחד מענקי החסידות תמה: מה ראו חכמים לתקן ברכת "שהחיינו" על פרי חדש. על מצוה, מובן: כדאי היה לחיות, כדי להגיע לקיום המצוה, שהרי לכך נוצרנו. אבל לומר: "אשרינו, שהחיינו, וקיימנו, והגיענו – לדובדבן"?! אחד מן השניים: או שזה מקטין את החיים, או שזה מגדיל את הדובדבן.

ברור שלא זה ולא זה. החיים גדולים, והדובדבן קטן. אבל זו תשורה מהבורא, אמצעי להכרת חסדו עלינו, להתרגש מטובו הממלא את העולם, להודאה מתרונגת. עבודה, כדאי היה לחיות.

כי, אכן, עבודה נבראנו -

"שכן חובת כל היצורים לפניה, ה' אלקינו ואלקי אבותינו, להודות להלל לשבח לפאר ולרומם!"

"ואם הכרת החסד תעדר, על מה העולם עומד?! והגורע חיובו בזה, תהיה מציאותו לבטלה!" (עקדת יצחק שער נ"ב)

נוצרת כדי להודות – והממעט בהודאה ממעט בזכות קיומו!

מובן, שיש בזה דרגות אין ספור: "מצרף לכסף וכור לזהב ואיש לפי מהללו". יש כסף סיגים, ויש כסף מזוקק, יש זהב מעורב וזהב טהור, ודרגות בני האדם, לפי הכרת תודתם לבוראם!

"עמד הקדוש ברוך הוא וברא את העולם, וברא את האדם, והשליטו בכל טוב, כדי לקלסו. ועלינו מה לעשות? לקלס ולברך! וכן הוא אומר: 'כל הנשמה תהלל יה'" (שוחר טוב תהילים פט).

(מתוך הספר מעין האמונה)

פרק ד'

החסד המופלג של הפירות

אנו חיים בעולם נפלא. כל הפותחת את עינינו להסתכל ולהתבונן בו, יגלה את חסדו וטובו המופלאים של בורא העולם ואת אהבתו הגדולה אלינו. אחד מהדברים המגלים זאת באופן בולט הוא הגוון המרשים של סוגי הפירות הרבים שהמציא להנאתנו ולשמחנו. הם כמו "צוהר" שדרכו ניתן להכיר את טובו הגדול של בורא העולם. הרב אביגדור מילר זצ"ל היה מרבה לתאר את הדרך שעל ידם ניתן להגיע להכרה מרוממת זו. להלן מובאים מדבריו מאירי העיניים ומלהיבי הלב בענין זה.

מפתח נושאים לפרק החסד המופלג של הפירות

שער א: העולם הנפלא של הפירות.

א. מפי עוללים ויונקים - הרב וולבה זצ"ל.

ב. הספר לאמונה - הרב וולבה זצ"ל.

ג. הקדמה.

ד. ושמחת בכל הטוב - הרב אביגדור מילר זצ"ל

ה. חסדי הבורא - בעולם הנפלא של הפירות.

ו. על כל מה שבראת להחיות.

ז. חידון בחסדי פלאי הפירות.

ח. סיפור: הזמיר.

שער ב: הקליפה:

ט. בחן בחסד וברחמים - הגר"י סרנא זצוק"ל.

י. צבע הירוק בצמחיה.

יא. חסדי הבורא - בקליפה.

יב. חידון בחסדי פלאי הפירות.

יג. סיפור: כבוד מלכים לתפוזים.

יד. שבח פירות ארץ ישראל.

שער ג: הגבעול:

טו. אוכל ענג או נגע - הרב פינקוס זצ"ל.

טז. חסדי הבורא - בגבעול.

יז. חידון בחסדי פלאי הפירות.

יח. התבוננות מידת עושרו של האדם - הרב וולבה זצ"ל.

יט. ללמוד תורה מהצומח - החזון איש זצ"ל.

כ. סיפור: ברכות מעלות נשמות.

שער ד: בשר הפרי:

כא. והלכת בדרכיו הנלמד מהפירות - הרב נוימן זצ"ל.

כב. חסדי הבורא - בבשר הפרי.

כג. חידון בחסדי פלאי הפירות.

כד. סיפור: מעשי אלקינו.

שער ה: הזרעים.

כה. החכמה שבגרעין הקטן.

כו. חסדי הבורא - בזרעים.

כז. חידון בחסדי פלאי הפירות.

כח. סיפור הישרדות - עץ האפרסק.

שער ו: הגוון של הפירות.

כט. חסדי הבורא - במגוון הפירות.

ל. השקעה אף בהנאתנו השולית.

לא. את הכל עשה יפה בעתו.

לב. הפירות הם המלמדים שלנו.

לג. מטרת החיים.

שער א: העולם הנפלא של הפירות

כותב הגה"צ ר' שלמה וולבה זצ"ל:

"מפי עוללים ויונקים"

"צריך להראות לילדים את היופי שבעולם, ויתכן שאין אנו עושים זאת מספיק. אין צורך ללכת רחוק כדי להראות את היופי הנהדר שבבריאה. הרי פירות יש לכולנו בהישג יד, ופרחים אפשר למצוא בכל מקום, בין פרחי בר ובין פרחים שיד אנוש טיפחה אותם. היופי של העולם נמצא סביבנו בכל צעד ושעל, צריך רק לפקוח את העניים של הילדים. כמובן שאם ההורים בעצמם אינם רואים, אם עיניהם אינן פקוחות, לא יוכלו להראות את זה לילדים. אבל יהיה מצער מאוד מבחינה רגשית אם ילד יגדל עם מטען דל של הכרה זו. ההתבוננות בנפלאות הבריאה - פירושה לראות את האמונה, והאמונה צריכה להיות עשירה.

"ר' יחזקאל לוינשטיין זצ"ל סיפר לי פעם, שהוא הסביר לבנותיו, שהקב"ה משגיח בעולם, והיה נותן פרס, כסף כיס כלשהו, כאשר הן היו מצביעות לפניו על דבר שרואים בו את ההשגחה. על ידי כך היה מעודד אותן להתבונן סביבן, ולראות את ההשגחה. הבנתי מדבריו שהוא חונך את בנותיו בגיל צעיר מאוד לעניין הזה." (ספר זריעה ובנין בחינוך עמוד מ')

הספר לאמונה

"אתה שואל איזה ספר יש על אמונה. בעצם - כל עץ שמסתכלים בו הוא ספר לאמונה! האם עצים צומחים מעצמם?! הלא כל עץ הוא יצירה. וכך כל פרח, אם לא לדבר על כוכב, על שמש וירח.

החפץ חיים זצ"ל כותב (בסוף שמירת הלשון): שיש מצווה להתבונן בבריאה - "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה" (ישעיהו מ, כו) וכיון שזוהי מצוה, בכל יום צריכים לקיים אותה בבוקר לפני שהולכים לאכול, פשוט לעמוד כמה דקות ולהסתכל בבריאה, כמה אמונה יכולים לקבל מזה בכל יום".

(אגרות וכתבים ח"א עמ' ח)

הקדמה

כמה המצאות מופלאות עשה בורא העולם כדי לספק לנו את כל הדברים שאנו נהנים מהם בחיים. העולם יכול היה להתקיים באופן מצוין גם בלי הנעימות והיופי המרשים של הפירות. בורא העולם היה יכול לייצר גלולות "מולטי-וויטמין" חסרי טעם וריח, הגדלים על עץ. אך רבש"ע אינו חסכן. בנוסף להנאות הבשר, העופות, הדגים, התבואה והירקות, חפץ הבורא שבני אדם ייהנו מן המתוק והחמוץ, ויחוו את התענוגות המגוונים של הדובדבנים, הענבים, הבננות, התפוזים, התפוחים, האגסים, השזיפים, המשמש, המנגו, הקיווי והאננס. כדי שתהיה לנו אפשרות ליהנות מתפוח טבול בדבש הקב"ה המציא שרשרת מוארכת ורבת מרכיבים של המצאות, המורכבת מאלפי פריטים המקושרים זה בזה. אדם היה יכול להשיג הישגים נשגבים בחיים גם ללא פלפל, זנגביל קינמון צלפים כרכום שמיר ועוד אין ספור תבלינים שהקב"ה שם בעולמנו. מטרתם היחידה היא העונג שלנו. העולם הוא כמו אולם סעודות גדול, מלא בכל סוגי המאכלים והתענוגים להנאת האורחים - ה"אורח" הוא האדם, ו"בעל האולם" עומד על אורחיו ומשגיח בטוב לבו על הכל כדי להטיב לכולם.

בברכת המזון אנו אומרים "הזן את העולם וכו' בחן בחסד וברחמים". פירוש שאין הקב"ה מזין אותנו באיזה כמסה חסרת טעם, אלא הוא מזין את העולם במאכלים שיש להם טעם נעים, ריח מדהנה, מראה מהודר עם צבעים שונים, הכל בכדי שיהנו מהם בני אדם - זהו "בחן בחסד וברחמים". וכל זה למה? "בעבור שמו הגדול", כדי שנכיר את שמו הגדול, שהוא טוב ומטיב, זן ומפרנס לכל. כל מה שהקב"ה מטיב לאדם, וכל ההנאות שהאדם מקבל מהעולם, כולם כדי שיכיר את טובו הגדול ית'. הכרה זו היא המתנה הגדולה מהכל, שכדי להשיג הכרה זו הגענו לעולם, כמו שכתב הרמב"ם (הל' מזוזה ו', י"ג) "אין דבר העומד לעולם ולעולמי עולמים אלא ידיעת צור העולם".

כשבעל האווז רוצה לפטמו הוא פותח את מקורו ומלעיטו מזון, אף שלא ברצונו. הוא אינו דואג שהאוכל יהיה ערב דווקא, כי כל מטרתו אינה אלא להשמין את האווז. לא כן נוהג עמנו רבש"ע - "פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון", הוא מאכיל אותנו לרצונו ולהנאתנו באופן שיערב לנו ביותר. הוא ברא בשבילנו עולם יפה ביותר ורוצה שאנחנו נשמח בו, ולכן צבע את הפירות בשלל צבעים מרהיבים וקישטם כצייר מומחה ומאומן ביותר להנאתנו.

הקב"ה הכין בשבילנו מזון מגוון, יפה, נעים ומשובח, פירות עסיסיים, בשר ודגים וכל מטעמים. כל השפע הזה מטרתו להביאנו להכיר בטובו ולחוש את

אהבתו, ולהתנהג כלפיו בהתאם. אם חלילה איננו חשים זאת, הרי שכל השפע המושפע עלינו לא השיג את מטרותו. בכל זאת ממשיך הבורא להשפיע טובו עלינו יום אחרי יום, שנה אחרי שנה, מתוך תקווה שיום יבוא ונרגיש שהוא הנותן, ונתעורר לאהוב אותו, להידבק בו ולרצות להשיב לו כגמולו הטוב.

הרב אביגדור מילר זצ"ל:

ושמחת בכל הטוב

רבים מתהלכים בעולם כל חייהם כעוֹרִים מבלי להרגיש את כל הטוב הסובב אותם. רבי יהודה הלוי זצ"ל כתב בספר הכוזרי (ג' - י"א) שיש מצוה מן התורה לשים לב לכל המתנות הרבות שהקב"ה נותן לנו ולחוש את השמחה המתווספת לנו על ידם, כמו שכתוב "ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלוֹקֶיךָ" (דברים כ"ו - י"א). מוסיף הכוזרי, שחוסר קיום מצוה זו הוא סיבת הגלות וכל התוכחה רח"ל, כמו שנאמר (דברים כ"ח - מ"ו) "תחת אשר לא עבדת את ה' אלוֹקֶיךָ בשמחה ובטוב לבב".

סיבת חומר הענין היא משום שרק כאשר האדם יחוש את כל הטוב הנפלא שהקב"ה מעניק לו, הוא יגיע להכרת טובה מושלמת כלפיו, ולקבלת מלכותו באהבה באופן הראוי, אשר היא מטרת הבריאה. הקב"ה רוצה שהאדם יפקח את עיניו ויביט סביבו, יראה את הפירות ואת הפרחים ... את השמש ואת הירח ... יסתכל בכל הבריאה כולה, ירגיש כמה הנאה הוא מקבל ממנה ויתרגש ויתפעל מטובתו המופלאה של השי"ת.

אדם הראשון הוכנס בתחילת יצירתו לתוך "גן", מקום של עידון ותענוג. דבר זה טעון ביאור, שהרי העולם הזה הוא מקום של עשייה ועבודה, ולכאורה היה מתאים יותר להכניסו למקום של פעילות ולא של עידון? אולם זו היתה העבודה שלו, להכיר בטובת השי"ת! וזו גם המשימה שלנו בעולם הזה.

(ספר שערי אהבה עמוד סט)

העולם הנפלא של הפירות

הבה נשים לפנינו סלסלה מלאה בפירות עסיסיים, ונסתכל בהם בעיניים של מי שפוגש אותם עכשיו בפעם הראשונה ... כאילו שמעולם לא ראינו פירות בחיינו.

אנו רואים לפנינו גיוון של יצירות מרהיבות עין, אשר ברור שכל אחד נוצר על ידי צייר אומן מוכשר ביותר. מלבד יופיים המרשים, יש כאן מיני מזון מבריא ומזהנים ביותר מוכנים לאכילה, עטופים בקליפה צבעונית יפהפייה, בטעמים מעולים, והם אף מבושמים בניחוח מעורר תיאבון. כל פרי וצורתו וצבעו, כל פרי והקליפה המתאימה לו. הכל נחמד למראה ותאווה לעיניים, כל פרי קורא לנו לאכלו. הבננה, התפוח, התפוז, האגס, הדובדבן, הענב, האננס והמילון, כולם פלאי הזנה והנאה עסיסית, המכריזים לכל על חסדו וחכמתו המופלגים של המתכנן הגדול! כמה חיישובים הושקעו בתכנון של כל אחד מהם. ברור שהם נוצרו לשמח אותנו ולהרבות את הנאתנו. אפילו בלי לאוכלם, להסתכל בהם לבד ולראות את יופיים המרהיב כבר משמח אותנו ומרומם את רוחנו.

הבה ניגש ונבדוק אותם מקרוב יותר.

חידון בחסדי פלאי הפירות

מיועד להורים לעזור את התעניינות הילדים בנושא,

לא כל התשובות כתובות בחוברת,

במקום שהשאלה **מודגשת** - סימן שיש במדור התשובות יותר מהמופיע בפנים.
מצאתם חסדים נוספים בפירות שתפו אותנו פרטים בעמוד התשובות

1. היכן כתובה בתורה מצווה להתבונן ביופי ובטובת הפירות?
2. היכן אנו מודים להקב"ה על יופיים של הפירות שברא בעבורנו?
3. באיזה ברכות אנו מודים להקב"ה על שברא דברים במיוחד כדי לענג אותנו? (2 ברכות)
4. איזה חסד מיוחד יש בבריאת מגוון הפירות?

על כל מה שבראת להחיות

בא נחזור מעט על דברים פשוטים.

ברכת "בורא נפשות" שגורה היא בפי כל שומר תורה ומצוות, ונאמרת בתדירות רבה.

ופירוש הברכה, כתבו התוס' (ברכות לז.) וז"ל:

"בורא נפשות רבות וחסרונם" - כמו לחם ומים שאי אפשר בלא הם.

"על כל מה שברא להחיות בהם נפש כל חי" - כלומר, על כל מה שבעולם שגם אם לא בראם יכולין העולם לחיות בלא הם, שלא בראם כי אם לתענוג בעלמא כמו תפוחים וכיוצא בהן.

כלומר: הקב"ה יכול היה לברוא את האדם בצורה כזו, שלא יהא לו שום טעם ותענוג במאכלו, והיה האדם אוכל רק לצורך קיום גופו בלבד.

אבל הקב"ה לא עשה כן, אלא ברא מאכלים שגורמים הנאה בעת אכילתם, ויחד עם קיום גופנו בעת האכילה, אנו גם מתענגים ומפיקים הנאה מהמאכל.

וא"כ, זהו ענינה של ברכה זו: שכיון שסעדנו את לבנו ונהננו מאשר אכלנו, באים אנו להודות לקב"ה בורא המאכל, על כך שבראו בצורה שמכוונת לגרום לנו סיפוק והנאה ממנו.

אף לברכה נוספת נפנה את עיונו, אשר בניסוחה מודגש יסוד זה:

היוצא בימי ניסן וראה אילנות שמוציאין פרח אומר: ברוך... שלא חסר בעולמו כלום וברא בו בריות טובות ואילנות טובות ליהנות בהם בני אדם" (שו"ע או"ח סי' רכ"ו).

העולם שלנו כולל בתוכו מראות מרהיבים; סבך של צמחיה, מרחבים ירוקים, יערות עד. היוצא לטייל בימי ניסן רואה את הפריחה בשיא יופייה. לעיניו מזדקרים עצים מלבלבים שמוציאים פרח, ואילנות בעלי עלווה סבוכה ופארות הדורות. סיבה מיוחדת היתה לו לקב"ה ליצור את הבריאה דוקא בצורה זו: "ליהנות בהם בני אדם". כדי שהאדם יראה, יתפעל, יתענג ויהנה. על ראייה זו אנו מברכים את הקב"ה - על כך שיצר את עולמו באופן מיוחד, אופן מכוון להביא לאדם עונג ושמחה.

מה טוב הוא לראות בכל הנאה את חסדי ה', ולחוש בלב את רגשי ההודיה לה' על חסדיו אלו (אפילו על הדברים ה"קטנים" וה"פשוטים"!).

הזמיר

הגאון רבי גדליה סילברסטון זצ"ל מושינגטון סיפר משל נאה. גראף אחד נסע עם מרכבתו עד לפריס, עיר המלוכה הצרפתית, ירד מן המרכבה ונכנס לחנות אחת. כעבור שעה קלה יצא משם ובידו כלוב זעיר, ובו ציפור קטנה.

תמה העגלון: נסיעה כה ארוכה, לחצות נהרות ויערות, מחוזות וארצות, עבור ציפור כה קטנה? אזר עוז, ושאל את פי אדוניו. אמר לו הגראף: "ציפור זעירה זו, זמיר שמה!" כאילו די בהזכרת שם הציפור להסביר הכל. העגלון לא הבין מאומה. הוא שב ושאל: "ומה מחירה?" ענה הגראף: "חמש מאות דינרים!" תמה העגלון שבעתיים, ופנה לשוב לארצו.

כשהגיע לביתו, אמר לאשתו: "אספר לך דבר פלא. אדונינו הגראף נסע עימי לצרפת, וקנה בפריס ציפור קטנה, כה זעירה, בחמש מאות דינרים! אין זאת, אלא שטעמה טעם גן עדן! מה אומר לך ומה אדבר, הרי האדם חי רק פעם אחת. אנחנו עמלים כה קשה כל ימינו, בדין הוא שגם אנחנו נהנה פעם בחיינו! הן חסכנו שלוש מאות דינרים, הבה נלווה עוד מאתיים ונטעם גם אנו טעם של גן עדן!"

אמר ועשה. בהזדמנות הראשונה נסע לפריס, וקנה את הציפור המופלאה, הביאה לביתו והורה לאשתו שתכין קדירה גדולה עם בצלים ובולבוסין, ותתן חצי ציפור לתוך הקדירה – ודאי ייתן בשרה טעם גן עדן בכל התבשיל, והם יאכלו וישבעו ממעדני נסיכים. היא עשתה כדבריו, כשגמרה, היא טעמה מן התבשיל ... הוא היה לגמרי חסר טעם וריח.

אמר לה בעלה: "אין זאת אלא, שאין לערבב טעם גן עדן בטעם בולבוסין. תצלי את החצי הנותר בפני עצמו". עשתה כן, והם ישבו לאכול. נגסו בבשר המועט, והנה טעמו כטעם סוליה ישנה... צמיג מריר ויבש...

חשכו עיני העגלון, "אוי לי ואללי לי! את כל חסכוניי הוצאתי

והלוואות רבות נטלתי, ולבסוף – לא כלום!! אולי לא ידענו להכין את התבשיל כראוי? כנראה שיש איזה תבלין שעלינו להוסיף, ואולי ניתן עוד להציל את המצב"

קם ועלה לארמון הגראף, וסיפר את סיפורו: "ראיתי שאדוני קנה ציפור קטנה במחיר כה רב, וקניתי אף אני ציפור כזאת, וביקשתי להרגיש את טעמו המיוחד. אולם כאשר בישלתי לא מצאתי בה כל טעם. לו הייתי קונה אווז בשני זהובים, היה ערב לחיך פי מאה מהציפור הזו!"

צחק הגראף: "אי לך, שוטה ופתי! ציפור זו אינה לאכילה, אלא להתענג על זמירתה! אם לאכילה, יש גדולות ומפוטמות וערבות ממנה אלך מונים. אבל לשירה, אין כשירתה!"

כיוצא בזה, כמו שעגלון זה טעה בייעודה של הציפור – אנשים רבים טועים במטרת היקום ובמטרת חייהם. הם חושבים שהחיים נועדו להתפסם בדישון עונג, ועל כן הם מהר מאד מתאכזבים. הלא "כל ימיו מכאובים וכעס", ואין אדם מת וחצי תאוותו בידו. טרחה כה רבה, הוצאות כה רבות, ותוצאות כה דלות. האין טובה ממנו הפרה הרועה בשלווה, ציפור הדרור נטולת הדאגות, לעומת האדם, מלא הצרכים, אשר כל תוספת דעת שיש לו רק מוסיפה מכאוב?!

ברם, לא לכך נוצר האדם, האדם נברא עבור זימרתו! "שכן חובת כל היצורים לפגין להודות ולהלל" (תפילת נשמת) "עם זו יצאתי לי (למען) תהילתי יספרו" (ישעיה מ"ג ע' רש"י), "אין לנו טעם אחר ביצירה, ואין אל עליון חפץ בברואיו, מלבד שידע האדם ויודה לאלהיו שבראו!" (רמב"ן שמות יג)

ואכן, זמירות הללו הופכים את החיים לעונג נפלא, כמו שאמר דוד המלך "כמו חלב ודשן תשבע נפשי, ושפתי רננות יהלל פי" (תהלים סג). מסביר המלבי"ם: "כמו חלב ודשן שישבע הגוף ויהיה לו למזון, כן תשבע נפשי במה ש'שפתי רננות יהלל פי'". וכן כתוב במסילת ישרים (פרק יט): "דוד, אמר 'תרננה שפתי כי אזמרה לך ונפשי אשר פדית', היינו כי כל כך היתה מתגברת בקרבו השמחה, שכבר השפתיים היו

מתנענעות מאליהם ומרגנות בהיותו עוסק בתהלותיו ית'. וכל זה מגודל התלהטות נפשו שהיתה מתלהטת בשמחתה לפניו (ית').

אדם כזה ישיג "שמחת חיים" מופלאה אמיתית. הוא ירגיש כמה כדאי ומענג לחיות בעולמנו המיוחד כדי להרגיש את טוב ה' ואת אהבתו הנפלאה אליו. כדברי דוד המלך שמבקש חיים כדי להמשיך להודות לה': (תהלים קי"ח, ז') "לא אמות כי אחיה ואספר מעשי י-ה". וכדבריו (תהילים ס"ג, ד') "כי טוב חסדך מחיים, שפתי ישבחונך" שלהרגיש את חסדי ה' ולהודות עליהם עוד יותר חביב וחשוב לו מהחיים עצמם. כפי שמפרש המלבי"ם שם: אחר שעיקר תכלית החיים וטובם הוא מה שיכול להודות לה', אם כן החסד הוא טוב מן החיים עצמם, כי על ידי החסד "שפתי ישבחונך" שהיא תכלית החיים. בכך מגשים היהודי את ייעודו, ולשם כך – הכל כדאי!

(נערך ע"פ הספר מעין האמונה)

הקליפה

לכל פרי יש קליפה, אך האם שאלנו את עצמנו פעם לשם מה
הוא צריך קליפה?
לקליפה יש חשיבות מרובה, כפי שנראה להלן.

אני רואה את הבורא

מרן הגא"מ שך זצ"ל אמר (מחשבת מוסר ח"ב עמ' תע"ו): " גם אם יעירו אותי באמצע הלילה וישאלו אותי אם אני רואה שיש בורא עולם ובריאה של יש מאין, אענה כן, רואה אני! הנה אני זורע גרעין באדמה, והוא נרקב בה, וממנו צומח עץ עם גזע וענפים, וממנו גדלים פירות יפים, רימון או תפוז וכדומה. היכן זה מונח באותו גרעין? צריך להתפעל מי עשה את כל זה? כיצד יוצא תפוז ורימון מהאדמה? האם הם נמצאים בתוך האדמה? והכל גדל עם סדר נפלא, הפרי הוא עם קליפה קשה, וגרעינים מונחים בו עם סדר, ובשר הפרי בתוכו, איך נעשה כל זה?

לראות את הבורא בפירות.

הגה"צ ר' שלמה וולבה זצ"ל אמר: אין צורך לחפש ניסים גדולים כדי לראות את הקב"ה - כשמודים ומשבחים מתוך התבוננות במה שמקבלים, אפשר "לראות" את הבורא, לדוגמא: כשלוקחים פרי כלשהו לאכול ממנו אפשר להתבונן בטעמו, בצבעים שלו, ובקליפה ששומרת עליו.

כמו כן ניתן להמשיך ולהעמיק בעובדה שלכל פרי יש סגולות אחרות וויטמינים אחרים. כשניגשים מתוך מחשבות אלו ומברכים 'בורא פרי העץ', הברכה מקבלת משמעות אחרת.

המעוניין להתחזק באמונתו, עליו לעשות עסק מברכות הנהנין. אם היינו מברכים מאה ברכות ביום עם מעט התבוננות, היינו נפגשים עם הקב"ה פנים אל פנים. אנו ממהרים כל הזמן, בולעים את מה שאוכלים ואין לנו אפילו דקה להתבונן על המאכל ובכל הקשור לאכילה.

(הולכי נתיבות עמוד רמ"ו)

שער ב: הקליפה

"בחן בחסד וברחמים"

מרן הגר"י סרנא זצוק"ל:

אחת מההודאות בברכת המזון הוא שהקב"ה זן את העולם ב"חן". החן - היא צורת ההגשה, איך הקב"ה מגיש כל פרי ופרי, את יפיו של כל מין ומין ואת הדרו. יש פירות שזכו לשם "הדר" כי הם באמת הדורים ומרהיבי עין, הפרי מוכן לאכילת האדם עם טעמו הטוב, ואף גם מחולק לחלקים מדודים נוחים. זוהי ההודאה של "בחן".

ועל אחת כמה וכמה כשהפירות הם פירות של ארץ ישראל [שגם על זה עלינו להודות בברכת המזון], שאין דומה יופייה של ארץ ישראל ליופי של חוץ לארץ, כל דשא, כל עץ, כל פינה וכל אבן, בכל מקום שאתה מביט אתה נפגש עם "הדור נאה זיו העולם".

(דליות יחזקאל ח"א ע' כ"ו)

צבע הירוק בצמחיה

מדוע בצמחיה צבע הירוק כל כך נפוץ: הדשא, העלים ועוד, הרי בודאי אין בבריאה דבר ללא סיבה?

בספר "מפתחות לחיים" כתב שהמדענים בדקו ומצאו ששילוב של צבע ירוק וכחול גורם לאדם רוגע ושלווה, ועל כן מוסבר שהשי"ת שהוא טוב ורוצה להטיב לנו באופן הכי מושלם שניתן, עשה את השמים כחולים ואת העצים והדשא ירוק. ועל כן, מומלץ הדבר לאדם חולה או למי שסובל מלחצים נפשיים ללכת למקום של דשאים נרחבים (וכן בבתי החולים המנתחים לובשים ירוק, להשרות אוירה של רוגע).

כמה חסד יש בתכנון פרטי הפרטים של הבריאה, "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה!"

הקליפה

היום, בבתי חרושות אורזים מזון בקרטונים עטופים בשעווה עמידה במים, למנוע קלקול. אילו היו אריות כאלו גדלות על עצים, כולם היו מודים שזה נס מדהים המגלה את חכמת הבורא ונדיבותו. ויש לדעת שקליפת הפרי משוכללת ומועילה הרבה יותר מן האריות האלו.

• **קליפת הפרי** מכילה שמן העושה אותה עמידה ביותר בפני מים ורוח וכל מיני פגעים, והיא אינה מושפעת כלל מן הגשמים הכבדים במשך חדשי הצמיחה וההבשלה. לקליפת הפירות יש גם ציפוי מבריק של שעווה - מעין כיסוי דק של פלסטיק, כדי לשמור עליהם מחרקים. בפירות בהם הקליפה נאכלת, הקליפות הן דקות ביותר כדי לא להפריע לאכילה.

• **הקליפות** שומרות על הפרי אף אחרי לקיטתו שיחזיק זמן רב אפילו ללא קירור.

• **בנוסף** לכך, יש לשמן זה שבקליפה ריח מעולה, המוסיף הנאה לפרי, ומושך את תאבוננו של האדם לטעום ממנו.

• **כל הפירות** שלנו הם יפייים ביותר כמו שנאמר "וַיֵּצֵא ה' אֱלֹהִים מִן הָאֲדָמָה פֶּלֶא עֵץ נֹחֵם לְמִרְאָה" (בראשית ב', ט'). הקב"ה היה יכול לעשות את כל הפירות בצבע כמו של תפוחי אדמה, אולם מתוך מניעי חסד ורצון להיטיב לנו, הוא עשה את כולם "נחמד למראה" עד מאוד. צבע הפירות הוא סוד שעוד לא התגלה למדענים. מאיפה הצבע האדום היפה של התפוח הגיע? אין צבע כזה לא באדמה, ולא בגשם, ואם כן איך הגיע הצבע הזה לפרי? אם תנסה לעשות צבעים אלו של הפירות מקצת מים ואדמה - לא תצליח. אולם עיקר ההתפעלות שלנו צריכה להיות לא מהצורה שבה הוא עשה זאת, אלא מעצם המחשבה של בורא העולם לדאוג שתהיה לנו לא רק תזונה מועילה מהפירות, אלא שהם יהיו "נחמד למראה" ומושך את התיאבון שלנו לאכלם. רק לראות את יופיים של הפירות כבר יכול להביא אדם לבכי של התרגשות, לחוש איך רבש"ע מושיט את ידו מתוך רגשי חסד ואהבה ואומר לו "בְּנִי אֱהוּבִי, קח תפוח! קח אגס! ותהנה" - כמו אִם המשדלת את בנה לאכול. זהו באמת המסר המרגש שיופיו של הפרי מכריז ואומר.

• **עוד** שכלול מופלא הוסיף הקב"ה לקליפות אלו. קליפת הפרי מודיעה על ידי צבעו על מצב בשלותו של הפרי: כל עוד הקליפה ירוקה הפרי מסתתר בין העלים ואינו מושך את תשומת לב האדם כלל. כאשר הפרי מוכן לאכילה, הקליפה הופכת לצבע מזהיר מושך עין, המעורר את תיאבון המסתכל. בשלב

מאוחר יותר, כאשר אין הפרי ראוי עוד לאכילה, צבעו משתנה לחום, שעוד פעם דוחה את האדם מלאכלו. יש סוגי אגוזים שצבעם אינו משתנה¹, אך לפני שהאגוז בשל יש לו קליפה נוספת הדוקרת את הבא ללקטו, וכשהוא בשל, הקליפה החיצונית בוקעת ונופלת.

נמצא, שמי שתכנן את כל המצאות הללו יודע שיש לאנשים עיניים והם מכירים בצבעים, ושהם מתרחקים מדברים דוקרים. עדות בלתי ניתנת לערעור של בורא חכם וטוב לב, שחשב חיישובים רבים בפרטי הפרטים של כל מה שיצר לטובתנו.

יוצא שכל פרי הוא מוצר מזון ארוז ב-1) עטיפה עמידת מים תואמת בדיוקנות לפרי, 2) המודיעה על מידת נכונות הפרי לאכילה, 3) שיש לה יופי אסתטי של צורה וצבעים המעוררים את התיאבון, 4) ואף מבושמת בניחוח מהנה ביותר.

• עוד יש לשים לב לחישוב שרק בורא בעל חסד מופלא היה חושב עליו. בפירות רבים כל זמן שהפרי אינו מוכן לאכילה, הקליפה מהודקת היטב וקשה לקלפה, אולם כשנגמר בישולה הקליפה נקלפת בקלות.

• עוד הוסיף בורא העולם שיפור נוסף שאין באריות המקבילות הנעשות על ידי בני אדם: בפירות רבים ניתן גם לאכול את הקליפה עם הפרי, והיא מברירה ומהנה.

• יש עוד גילוי מרשים לחישובים העמוקים שבבורא העולם חשב לטובתנו. רק סוגי הפירות הראויים לאכילה מידית בלי הכנה נוספת יש להם צבע מזהיר המושך את האדם לאוכלם כשהם בשלים, אך הירקות הצריכים בישול וזיקו לאדם אם הם נאכלים חי, אין להם צבע מזהיר כזה אף כשנגמר בישולם, שלא יבוא האדם לאכלם לפני תיקונם². חסד ותכנון מופלא!

• **הקב"ה** יצר פירות שונים למטרות שונות, כולם מיוצרים בצורה המתאימה לייעודם. כגון האגוז, העשיר בחלבון ובשומן, שהוא מאכל המתאים לטיילים ולנוסעים. הם יכולים להצטייד במקור תזונה עשיר בחלבון, ללא חשש קלקול

1. הרב מילר היה אומר שלאגוזים אין צבע מושך, כיון שכמבואר לקמן הם מיועדים להולכי דרכים, השומרים אותם לזמן ממושך. וכל שאינו מיועד לאכילה מידית אין לו צבע מבריק כדי לעודד איפוק.

2. פירות גדולים כמו אבטיחים, הנעשים לאכול לכמה בני אדם, הסיבה שאין להם צבע מזהיר, בכדי שלא יבא אדם אחד למהר ולאכול אותו בעצמו ולהפסידו, אלא יחכה עד שיתאספו גם אחרים וישתתפו איתו באכילתו (שערי אורה עמ' פ"ט).

וריקבון, הודות לקליפתו הקשוחה השומרת את התכולה כקופסא אטומה מעולה ביותר.

- כמה מהאגוזים אף מעוצבים בתחכום, וקליפותיהם מחולקת לשני חצאים כדי לאפשר את פתיחתם בקלות לאכילה.

חידון בחסדי פלאי הפירות

מיועד להורים לעורר את התעניינות הילדים בנושא במקום שהשאלה **מודגשת** - סימן שיש במדור התשובות יותר מהמופיע בפנים החוברת. תשובות ניתן למצוא בסוף החוברת מצאתם חסדים נוספים בפירות שתפו אותנו פרטים בעמוד התשובות

5. למה משמשת קליפת הפרי? (3 דברים לפחות)

6. מהם המעלות שיש בקליפת פרי יותר מאשר האריזה המשוכללת ביותר בבית חרושת? (10 מעלות)

7. כיצד הקליפה לא ניזוקת מכל הגשמים העזים היורדים בחורף?

8. כתוב בתורה שהקב"ה הצמיח "עץ נחמד למראה", ציין כמה דברים בהם רואים כמה הפרי נחמד למראה?

9. מתי הפירות משחקים מחבואים?

10. מהם שלושת הצבעים שיש לפרי במשך חייו?

11. הסבר מדוע הצבעים בשאלה הקודמת מתאימים בדיוק למצב של הפרי?

12. מדוע לתפוח אדמה אין צבע מזהיר כמו לתפוח עץ?

13. מדוע צבועה קליפתו של התפוח בצבע המושך את העין רק מצדה החיצוני, בעוד צידה הפנימי של הקליפה חסר צבע לחלוטין?

14. למה לאבטיח אין קליפה זוהרת?

כבוד מלכים לתפוזים

אחת המשפחות החשובות בירושלים של לפני כמאה שנים, היתה משפחת קליין, שנים ארוכות של נישואין חלפו על הזוג הצעיר בהמתנה מאכזבת לזרע של קיימא, ולאור שרותי הרפואה הנחשלים שהיו בארץ באותם ימים, החליטו בני הזוג כי האשה תגדוד לוינה הגדולה שהיתה מרכז רפואי בינלאומי מפותח, ולדרוש ברופאים המומחים שם, אולי בעזרתם תזכה בישועה לה הם כה נכספים...

כשיצאה את ארץ ישראל, הצטיידה במעט מזון וקצת פירות כצידה לדרך. הדרך היתה ארוכה ומייגעת, ועוד לפני שהגיע לרופאי וינה הדגולים, עברה דרך העירה דצפארט, בה שכן באותה עת הרה"ק רבי יששכר דב מבעלזא ז"ע, שנודע כצדיק נשגב ופועל ישועות. על אתר החליטה לסטות מהתוכנית הראשונית, ולמהר לביתו של הרבי, להזכיר את מצוקתה בפני הצדיק.

לפני שנכנסה אל הרבי, כתבה פיתקא כמקובל, בה הזכירה את שמה וצעה הגדול, על ישועת הילדים המתעכבת. אמנם נהוג לצרף לפיתקא דמי פדיון נפש, אך כיוון שבאה ממרחק והתמודדה עם הוצאות הדרך הגבוהות - כבר לא היתה הפרוטה מצויה בכיסה. לפיכך, כשנכנסה לפני הרבי והגישה את הפיתקא, הוציאה מאמתחתה כמה תפוזים שהביאה מארץ ישראל, וציינה כי הגיעה מארץ הקודש, ובמקום דמי פדיון, היא מגישה לרבי מנחה מקורית - פירות מארץ ישראל....

אך שמע הרבי את הדברים, מיד נעור משרעפיו וקם מלא קומתו. הגבאים התפלאו, המקורבים תמהו, אך הרבי הסביר בפשטות: 'אני קם לכבוד אשה שהגיעה מארץ ישראל, טרקלינו של מלך, אני קם לכבוד פירות ארץ ישראל שהגיעו בצל קורת', והחל ללטף בחיבה את התפוזים...

דקות ארוכות התבונן הרבי בתפוזים הכתומים, לא הסיר את ידיו מלחבב את התפוזים היקרים. תפוזים מארץ ישראל... אחר כך קרא את הכתוב בפיתקא, עיניו נחרשו קמטים לנכוח צערה של האשה, אך

אז העיף מבט מחבב שנית על התפוזים ואמר בקצרה: 'אין לך צורך ברופאים... שובי לארץ הקודש, כי ישועתך קרובה ועוד תזכי בבנים, נכדים וגם נינים!'

לנוכח הברכה הנחרצת, חזרה האשה לאחור, ועשתה את מלוא הדרך בחזרה לארץ הקודש לארץ ישראל, אפילו בלי לקפוץ לביקור אצל רופא בוינה הגדולה. ואכן ברכתו של הרבי התקימה במלואה, וביתה התמלא במצהלות של ששה ילדים, שהקימו דור ישרים מבורך, ואף סיפור זה שמענו מאחד מיוצאי חלציה, הרה"ג רבי מנחם קליין שליט"א, רבה של פרנקפורט.

ארץ ישראל טומנת בחובה אוצר יקר ערך, הם הפירות היקרים הגדלים כאן. בניגוד למגו מארץ טרופית ולגיאבה תוצרת טורקיה, הרי שבפירות הארץ נעשות מצוות רבות - ערלה תרומות ומעשרות, שביעית ועוד, מצוות התלויות בארץ שאי אפשר לקיימן בשום מקום אחר עלי חמד, והן הופכות את המזון בארץ ישראל לקדוש ונשגב, רוחני ונעלה.

לכן כשנברך ברכות הנהנין בארץ ישראל, נכוון בהודאה עמוקה להשם הטוב, שזיכנו ליהנות מפירות מתוקים לא רק בגשמיות, אלא גם ברוחניות... נודה בהוקרה מעומק הלב לבורא עולם, שזיכה אותנו לאכול פירות שאין בהם רק מטעני ויטמינים לבריאות הגוף, אלא גם מטעני אנרגיה לנשמה... נשבח על הזכות לאכול מזון רוחני משולחן של מקום, יכול הגדל בארצו המבורכת של בורא עולם!

(מתוך הספר החדש פניני פרשת השבוע)

שבח פירות ארץ ישראל

כבר ידעת - כותב השל"ה, שאין לנו מאכל ומשקה יותר משובח מאלו המינים שנשתבחה בהן ארץ ישראל, ובכולהו משערין בהם דברים שהם גופי התורה, לרמוז כשיאכל האדם משבעה המינים לא יתכוון במאכלן למילוי הבטן מחיטה ושעורה חומרי שהגוף נהנה מהן ואין

הנשמה נהנית מהן, רק אל חיטה ושעורה רוחני שהנשמה נהנית מהן" (שער האותיות, עמק ברכה ס"ו)

במור וקציעה (או"ח סי' ר"ח) כותב שפירות ארץ ישראל מוסיפין כח וחכמה כמו שאחז"ל "אזירה דארץ ישראל מחכים". ובאמת כבר בב"ח (או"ח ר"ח) כותב לומר בברכת מעין שלש "והעלנו לתוכה ושמחנו בבגינה - ונאכל מפריה ונשבע מטובה" כיון שארץ ישראל התקדשה בקדושה עליונה וקדושה זו משפיעה גם על הפירות, ובאכילת הפירות אנחנו ניזונים מקדושת השכינה המשפיעה עלינו קדושה.

חז"ל שואלים (סוטה יד.) מפני מה התאוה משה רבנו להיכנס לארץ ישראל, וכי לאכול מפריה הוא צריך? אלא הוא רצה לקיים את המצוות שניתן לקיימם רק בארץ ישראל. שואל הכתב סופר (תחילת פר' ואתחנן) היה צריך לשאול "וכי לאכול מפריה רצה" ומהו הלשון "וכי לאכול מפריה הוא צריך"?

אלא שאכילת פירות ארץ ישראל נועדה לרומם את נפשנו בארץ הקדש ולהחכים עצמנו בתורה ואצל משה רבנו זה היה מיותר, הוא יכל להגיע לשלמות הזו גם בחוץ לארץ, ולא היה זקוק לאכילת פירות ארץ ישראל לרומם את נפשו. זוהי שאלת הגמרא "וכי לאכול מפריה הוא צריך?" ועל כך עונה שהוא רצה להיכנס לארץ ישראל כדי לקיים את המצוות שמתקיימות רק בארץ ישראל.

כתב החתם סופר (מסכת חולין דף קמב עמוד א) והנה שבח א"י זבת חלב ודבש, אם שהוא כפשוטו בלי ספק מ"מ זה התואר מורה עוד קדושת הארץ ופירותיו כי הם מולידים קדושה בנפש האוכל אותם ומוסיף אהבה ודבקות בה' כי התורה הברורה בלי סיג ופסולת נקרא דבש וחלב תחת לשונך...כן פירות א"י ולרמז לדבר זבת חלב ודבש ס"ת אותיות "שבת" כי בכל מאכלי קדושה כמו סעודת שבת.

כמה נפלא לדעת שיש לנו את הזכות לאכול פירות מידו הטובה והרחבה של בורא עולם, פירות בניחוח רוחני יקר ערך וגדיר. על כך 'נברך עליה... כי אתה השם טוב ומטיב לכל גודה לך על הארץ ועל פירותיה!'

הגבעול

הגבעול משמש גם כחיישן לבשלות הפרי: כל עוד הפרי עדיין אינו בשל וזקוק לעץ כדי להבשיל - הוא אוחז בעץ בחוזקה, אך עם הבשלתו של הפרי אחיזתו של הגבעול בעץ נחלשת, מה שמאפשר לקטוף את הפרי בקלות יחסית. הנדיבות והחסד שבגבעול.

הרב שמשון דוד פינקוס זצ"ל:

אוכל "ענג" או "נגע"

"...נְעִישָׁה לִי מְטַעֲמִים פֶּאָשֶׁר אֶהְבֵּתִי ... וְאַבְרָכָכָה - לִפְנֵי ה' - לִפְנֵי מוֹתִי" (בראשית כ"ז - ג', ז'). יצחק אבינו ביקש מאכלים טעימים במיוחד כהכנה רוחנית למסירת ברכה. כדי לברך באופן מושלם נדרשת תחושת קירבה להשי"ת, והאכילה היא אמצעי מעולה להשיג זה. בשעת האכילה ניתן להכיר עד כמה שהקב"ה דואג לטובתנו ואוהב אותנו, שהרי הוא מחייה אותנו באמצעות כל המאכלים, ואף הוסיף להם טעמים משמחים להנאתינו. האוכל הוא צוהר שדרכו אפשר להכיר את חסדו ית' ואת אהבתו הגדולה אלינו.

כאשר אדם אוכל פרוסת לחם, קיימת אפשרות שהוא רעב, חוטף את הלחם ואוכל. הלחם טעים לו, ובזה נגמר הענין - "מעשה בהמה" ממש. לעומת זאת, ניתן לקחת את אותה פרוסת לחם ולהתענג על ה'! להגיע על ידה לדביקות מרוממת בהשי"ת. פרוסת לחם יכולה להיות "ענג" או ח"ו "נגע". אותה פרוסה יכולה לגרום לאדם להיות דבוק לשכינה, או להיות דבוק לשפלות ולריקנות. סוד השימוש הנכון באוכל הוא לא לחוטפו במהירות, אלא לעצור לרגע לפני שאוכלים ... לחשוב קצת ... לברך במתינות מילה במילה ורק אחר כך לאכול. כשלווקח בידו שתייה יעצור לרגע ויחשוב; "מדוע נתן לי הקב"ה הנאה זו? ודאי כדי שארגיש את טובו ואודה לו", ויאמר:

"תודה רבה רבש"ע שבראת את השתייה המרווה הזו! הרי אם לא אשתה אוכל למות ח"ו. רבש"ע, המשקה שבראת בשבילי טעים מאד, קר ואפילו מוגז ... אתה דאגת כל כך להנאה שלי. למה זה מגיע לי? ... הרי זה רק החסד העצום שלך ואהבתך הגדולה אלי!"

מתוך רגשות אלו של הודיה לקב"ה ו"להתענג על ה'" מברך היהודי "ברוך אתה ה' ... שהכל נהיה בדברו". רגע זה הוא רגע של התעלות של דביקות אשר יכול להביא את האדם לפסגת הקדושה. האדם הפך את הנגע לענג - התענגות על ה'!

הבעיה שלנו היא שאין לנו זמן לעצור ולהתבונן. אין לנו זמן אפילו לבטא כל מילה במתינות, אנו בולעים את המילים, אומרים במהירות את הברכות ומושיטים את האוכל ישר לפה. ואחר כך שואלים "למה אני לומד ואיני מבין - לומד ושוכח? מדוע אינני זוכה לכוין בתפלה? מדוע אני כועס ולמה אין לי הצלחה בחיים?" - כי החיים שלנו אינם חיים עם השי"ת! היצה"ר 'גונב' מאתנו את הרגעים הנעלים האלו ואת הקירבה הנפלאה לקב"ה שהיה באפשרותנו להשיג. אותה פעולה של אכילה שבכוחה לרומם אותנו לפסגות נישאות, הופכת לפעולה של תאוה, של שפלות, ללא שום תוכן - שוכחים את ה', וחושבים רק על המאכל הערב לחיך.

ענין האכילה הוא אחת מה'פינות' המזנוחות ביותר בעבודת ה'. אם היינו מברכים ברגש הראוי, האוכל היה מעלה אותנו למרומי הקדושה והקרבה לה'. על ידי הברכה וההודיה לה', המאכל מתהפך לאוכל של גן עדן, השולחן נהיה כמזבח והמאכלים כאכילת קדשים. על אכילה כזו נאמר (יחזקאל מ"א) "זה השלחן אשר לפני ה'!"

(תפארת שמשון בראשית עמ' ש').

שער ג: הגבעול

הגבעול

לכל פרי יש גבעול שמחבר אותו לעץ המשמש גם כצינור המשגר אספקה לפרי, דרכו מועברים החומרים שהשורשים מקבצים מן האדמה ומגיעים לתוך הפרי הצומח. בגבעול זה קיימת תופעה מעניינת: הוא אוחד בפרי בחזקה כל עוד הפרי לא בשל, עד שכל הרוחות וגשמי החורף אינם יכולים להפיל אותו, ואף אם מנענעים את העץ הוא אינו נופל. אך מיד כאשר הפרי אינו זקוק עוד לעץ והוא ראוי לאכילה, מרפה הגבעול את אחיזתו - כאילו יש לו מתקן שחרור אוטומטי מובנה בתוכו - ומאפשר לפרי להיקטף בקלות, ואף יתכן שהפרי ייפול מהעץ מעצמו, לעזור לבני אדם שאינם יכולים תמיד לעלות בעץ לקחתם.

מסופר שהמדען הגדול ניוטון, שחוקי הטבע שחידש מהווים את הבסיס של חכמת הפיזיקה, ראה פעם תפוח נופל מהעץ. כתוצאה מכך הוא חידש את אחד מחוקי היסוד של חוקי הטבע - חוק כוח המשיכה (הגרביטציה). הרב אביגדור מילר זצ"ל היה אומר שניוטון החטיא לגמרי את הלימוד העיקרי שהיה לו להסיק מאירוע זה. הוא היה יכול ללמוד מאירוע זה דבר שהוא אלף אלפי אלפים פעמים יותר חשוב ומועיל לעולם כולו. היה לו לשאול את עצמו "למה העץ הזה פתאום שחרר את התפוח? הרי חודשים ארוכים תפוח זה היה מקושר בחוזק גדול לעץ על אף הגשמים והרוחות החזקים. למה דווקא עכשיו כאשר התפוח מתוק וראוי לאכילה, העץ משחרר את אחיזתו ונותן לפרי ליפול? מה ניתן ללמוד מדבר זה?"

אם הוא היה רק ממשיך קו מחשבה זה עד למסקנתו ההגיונית, הוא היה מגיע למסקנה - שאינה ניתנת לערעור - שמוכח מכך שמאחורי תופעה זו יש תכנון מחושב וחכם ביותר עם מטרה ברורה של נדיבות וחסד, המעיד על בורא עולם חכם ובעל חסד גדול. אם ניוטון היה מגלה דבר זה, הוא היה מועיל לעצמו ולעולם כולו לאין ערוך יותר ממה שעשה על ידי שגילה חוק פעוט של העולם הטבעי הגשמי החולף.

חידון בחסדי פלאי הפירות

מיועד להורים לעורר את התעניינות הילדים בנושא
תשובות ניתן למצוא בסוף החוברת
מצאתם חסדים נוספים בפירות שתפו אותנו פרטים בעמוד התשובות

15. מה שתי המטרות של הגבעול?

16. מתי הפרי מחובר חזק לגבעול ומתי הוא מרפה את אחיזתו?
ולמה?

17. מתי פרי נופל לארץ? איזה מטרה של חסד יש כאן?

18. מה ניוטון היה צריך ללמוד מהתפוח שנפל מהעץ לארץ?

19. כיצד ניתן בשעת האכילה להתענג על ה'?

20. ענג ונגע אותיות מתחלפות, מה זה מלמדנו?

21. כיצד אנחנו יהודים פשוטים יכולים להפוך את האוכל שיהיה
נחשב כאכילת קדשים?

ברכות מעלות נשמות

המקובל רבי יהודה פתיה זצ"ל סיפר סיפור עם מסר מסעיר, וזה לשונו: מעשה שפעם אחת בחודש כסלו באה אלי אשה זקנה בעלת הרחיים, ואמרה לי: "בהיותי כוברת חיטים באשמורת הבקר, מצאתי בין החטים תמרה אחת. ברכת עליה 'בורא פרי האדמה' ואכלתי. בעוד אני כוברת נתגמנמתי וראיתי זקן אחד עומד לנגדי ואמר לי: 'חן חן לך, כי הצלת אותי מהצער שהייתי בו, אף על פי שלא הצלת אותי לגמרי'. ונתעוררתי, ובאתי לשאול פתרון החלום".

אמרתי לה, מובן הענין, כי בתמרה היתה מגולגלת נפש זקן אחד, ועל ידי הברכה שברכת נתקן, אך לא לגמרי, לפי שברכת התמר היא "בורא פרי העץ" ואת ברכת "בורא פרי האדמה"

(מנחת יהודה" דברים ח' ג') הגה"צ ר' שלמה וולבה זצ"ל:

התבוננות - מידת עושרו של האדם

"נתבונן כל יום הדק היטב בעלה של עץ, בפרח או בפרי. נתבונן בצורה היפה של העלה, ונשים לב לעורקים הדקים המסתעפים מהעורק האמצעי בצורה סימטרית להפליא, ואנו חשים שהם צינורות מים המחיים את העלה (כמו הדם הזורם בעומקי גופנו), מים שהעץ סופג בשורשיו מהקרקע.

{מרן הגריא"ל שטיינמן זצ"ל הביא בספרו על התפילה בשם הגאון ר' משה סולובייצ'יק זצ"ל, שהתפעל מכך שטבע המים ללכת ממקום גבוה למקום נמוך, ואלו באילנות אפילו אלו הגדלים על ההרים הגבוהים ביותר המים מגיעים עד לראש האילן}.

אנו מבחינים בצבע הירוק העמוק בצד העליון של העלה, ובירוק הכהה בצד התחתון. בתוך הצד העליון של העלה ישנם גופיפים קטנטנים הקולטים את אור השמש, ומייצרים ע"י זה את החמצן הדרוש לנו לנשימה. מי פעל את אלה, מי עשה את אלה - הלא הבורא יתברך אשר חכמתו וחסדו עמנו מתגלה לנו בהתבוננות זו.

ההתבוננות היא מידת עושרו של האדם, מי שזכה למידה זו נפתח לפניו עולם ומלואו להתבונן בו, לרדת לתוך עומקם של עניינים רבים, ושום דבר בעולם אינו פעוט מידי או גדול מידי להתבוננות בו, ומכולם יפיק הכרת דברים נפלאים. ומה דל ועני אדם ההולך בעולמו כעיוור בלי התבוננות, אשר כל דברי העולם הגדול אינם אומרים לו כלום, והוא כעיוור בעולמו.

(עלי שור ח"ב עמ' רע"א)

ללמוד תורה - מהצמח

כתב החזון איש זצ"ל:

אחרי שנעשה האדם, עדיין אין קיומו נאמן, כי חייו תלויים במזון תמידי המחדש דמו בקרבו, ואשר ליזאת סידרו מעשה בראשית דגן תירוש ויצהר, וצמח האדמה ועץ פרי מינים הרבה אין מספר, וכל אחד מהם אצור מכחות שונים המתאימים למזון האדם, להבריא, להקשות עצמותיו ולהחיות נפשו על פני הארץ. וכבר זכה האדם ללמוד תורה ודעת פליאות החכמה במבנה כל צמח למינהו, ואשר מעיד על יוצרו אשר אין חקר לתבונתו.

(אמונה ובטחון פרק ב).

בשר הפרי

אחד הפלאים הגדולים ביותר - שקיים כמעט בכל פרי - הוא שמצד אחד הפרי מוצק ומצד שני הוא עסיסי ומלא מיץ. אכילה מהנה וגם שתייה מרובה. הכל מתוכנן באופן המגלה חכמה וחסד נפלאים.

"והלכת בדרכיו" הנלמד מהפירות

מזבא בספר דרכי מוסר להגר"י נוימן זצ"ל:

הקב"ה ברא אילנות טובים אשר יש בהם כל מיני פירות משובחים להחיות נפש האדם. לכאורה בשביל מה ברא כל זה? הלא האדם יוכל לחיות בלעדיהם, בלחם ומים לבד? אלא הקב"ה שהוא טוב ומטיב רצה להסב לאדם הנאה ועונג, לכן ברא כל מיני פירות כדי לשמחו ולהרחיב את דעתו על ידי גיוון הפירות המשיבים את נפשו.

יוצא שהקב"ה ברא מערכת מורכבת ומשוכללת אך ורק כדי לעשות נחת רוח לאדם ולהשיב את נפשו. לפי זה, אם אדם מצער את חברו, ממרר את נפשו ואינו מתחשב בו, לפי השקפתו כל הבריאה הזאת שהקב"ה ברא כדי לעשות נחת רוח לאדם, מיותרת. אדם זה מחריב את מטרותה של בריאה שלימה.

התורה אמרה "והלכת בדרכיו", אם כן צריך האדם להתנהג בדרך זו להשתדל לא רק לדאוג בעד החיים הבסיסיים של השני, אלא לגרום לו הנאה ותענוג כמה שיכול. זה מסוגל האדם לעשות בכל רגע ורגע כשיוצא לרחוב ורואה אנשים, הוא יכול לעשות מצות כרמון בסבר פנים יפות שלו, לקבל כל אדם בשמחה.

כמו שחז"ל הקדושים אומרים על הפסוק "ולכן שנים מחלב" מי שמראה לחברו שניים לבנות - כלומר החיוך של סבר פנים יפות - יותר חשוב מהנותן לו לשתות חלב. אם היינו רואים אדם העומד ברחוב ומחלק לכל עובר כוס חלב חמין, כמה היינו מהללים את האדם הזה על נדיבת לבו. אומרים חז"ל הקדושים כי מי שמראה לחברו סבר פנים יפות יותר חשוב ממי שנותן לשתות חלב. על ידי שמראים סבר פנים יפות לחברו יכולים להצילו משבץ הלב או שלא יהי' מאבד עצמו לדעת ח"ו. הרבה אנשים חיים במרירות לב וסובלים מרה, ועל ידי שמדברים איתם ומעודדים אותם, מקילים מעליהם את סבלם המר. וכן כתב הרא"ש, שלא יחשוב העני כמה אני יכול לגמול חסד, כי במתק שפתיו יכול כל אחד לעשות יותר מהעשיר בעשירותו, רק אם יהיה לו רצון טוב לגרום נחת רוח ונועם לחברו.

שער ד: בשר הפרי

בשר הפרי

אחרי שחיצוניות הפרי האירה את עינינו ואת רוחנו, אנו ממשיכים לפתחו.

• **בפתיחת הפרי** אנו פוגשים במאכל שהוא המצאה מתוחכמת ביותר. אם היה בתוכו משקה נוזלי הוא היה נשפך מיד בפתיחתו. אך הקב"ה המציא המצאה נפלאה שהנוזל והמוצק מאוחדים בצורה חכמה, כך שאפשר לפתוח את הפרי בלי שהמיץ ישפך החוצה, ואף ניתן לחתוך את הפרי, והמשקה אינו נשפך לאיבוד. תפוח ותפוז הם בעצם כוס מלא מיץ, גדוש בתזונה ובוויטמינים שמאפשרים לנו להרוות את צימאוננו ולהשקיע את רעבונו באוכל שיש לו גם תכונות של אכילה מהנה וגם שתייה מרווה. הכל מתוכנן באופן המגלה חכמה וחסד נפלאים.

• **"וַיֵּצֵא ה' אֱלֹהִים מִן הָאֲדָמָה פֶּלַעַץ נָחֵמָד לְמִרְאָה וְטוֹב לְמַאֲכָל"** (בראשית ב', ט'). "טוב למאכל" - הפרות, כאשר הם בשלים הם מתוקים ומעוררים תיאבון. כל השתיות הנמכרות, אף אלו שאינם מכילות פרי, כולם ב"טעם פרי" ובטעמים שהקב"ה שם בצמחי הבריאה (גם קולה, קפה, שוקולד ומנטה מקורם מפירות וצמחים). זאת אומרת שאנשים לא הצליחו להמציא טעמים יותר טעימים ממה שהקב"ה שם בפירות ובצמחים. עובדה זו היא ביטוי של "עולם חסד יבנה" המגלה את החסד האדיר שהניע את יצירת כל הבריאה.

יש לשים לב באיזו אומנות ממוזגים הסוכרים והחומצות בתוך הפרי. כמה טרחה טורח טבח למזג את החומרים והתבלינים כדי שיצא טעם שבני אדם ייהנו ממנו, והנה את כל הטרחה הזאת חסך לנו בורא העולם ביצירת כל פרי באופן הטעים ביותר להוסיף לנו עונג ושמחה.

חסד גדול נוסף שבורא העולם המציא: הפרי מתרכך ומקבל את טעמו הטוב רק כאשר הוא בשל. לפני כן, כאשר הוא מזיק לגוף, הוא קשיח ויש לו טעם מר וחמוץ הדוחה בני אדם מלאכלו ומלהינזק על ידו, עד שהוא מזין ובריא לאכילה.

• **הריח** הטוב של המאכלים הוא הוספה שלא הגיעה מעצמה, מישוה שם ריח זה בתוך המאכלים. ריח הפרי מלבד מה שמוסיף הנאה, גם עוזר למערכת העיכול. הגוף מרגיש את הריח ומכין את מערכות העיכול לקבל את האוכל ולהשתמש בו באופן המועיל.

• **יש חסד חשוב נוסף בריח של המאכלים.** לאוכל טוב וטרי יש תמיד ריח טוב, לדבר מעופש המזיק לאדם, יש ריח רע. דבר זה עוזר לנו לא להיזקק על ידי מאכלים מקולקלים. באופן מחושב עד להפליא, הקב"ה שם את האף סמוך לפה מלמעלה, כדי שקודם שנכניס את המאכל בפה באופן טבעי נריח אם הוא טוב. כמו שומר העומד מחוץ לבניין ובודק את אישורם של כל הנכנסים. ואף אם לא הספקנו להרגיש על ידי חוש הריח, נרגיש על ידי חוש הטעם שבלשון - ואם גם בזה לא נרגיש, המעיים יפלטו את האוכל המקולקל. כל מערכת זו היא חסד נפלא, המראה על בורא עולם בעל חסד אדיר, האוהב אותנו מאד ודואג לטובתנו.

• **אף אם הפירות לא היו מחזקים את הבריאות שלנו, היתה כבר סיבה להודות ולהלל לבורא העולם על הנאתם הגדולה.** ברם, מלבד טעמים המיוחד, הקב"ה שם בתוכם מרכיבים המעניקים לנו תוספת בריאות וחיוזק גופני. איזה חסד! איזו הטבה מחושבת!

מספר רופאים באמריקה התאחדו כדי לייצר שתייה, שתחזיר לגוף את החומרים שהגוף מאבד כאשר האדם מזיע. אחרי הרבה דיונים וחישובים הם הגיעו לנוסחה של שתייה המחזירה את כל הוויטמינים, המינרלים וכו' הנצרכים לאדם המזיע. אולם הם לא שווקו אותו. הם שמו לב שהמשקה הזה כבר קיים - הם הגיעו בדיוק ל... מיץ תפוזים!

הפירות שונים ממאכלים אחרים הקיימים בבריאה, בכך שהם ראויים לאכילה מיד ואינם צריכים הכנה. הם מתבשלים על העץ לגמרי ומותאמים בדיוק לטעם שבני אדם אוהבים. פירות הם מציאות שעוד נשאר מעין מה שהיה לאדם הראשון בגן עדן לפני החטא, לפני הגזרה של "בזיעת אפיך תאכל לחם", שגרמה לעבודת הכנת המאכלים. דבר זה מזכיר לנו שכך היתה צריכה להיות כל הבריאה - מצד רצון ה' להטיב לנו - אילולי קלקול החטא. רק כיון שעכשיו יש לנו נטייה פנימית לסטות ח"ו מקיום רצון ה', לטובתנו אנו צריכים את העמל של "בזיעת אפיך תאכל לחם" כדי לעזור לנו לא להיכשל חלילה בחטאים.

חידון בחסדי פלאי הפירות

מיועד להורים לעורר את התעניינות הילדים בנושא
תשובות ניתן למצוא בסוף החוברת
מצאתם חסדים נוספים בפירות שתפו אותנו פרטים בעמוד התשובות

22. איזה חסד נפלא יש בתפוז ותפוח ועוד פירות רבים, באופן ההרכבה בין מוצק ונוזל?
23. הפירות הם מתוקים בטעמים נפלאים, מה נלמד מכאן? ומה ה"והלכת בדרכיו" שיש ללמוד מהפירות המתוקים?
24. מדוע כל המשקאות הנמכרים הם בטעם פרי?
25. מה עשה הקב"ה בטעם הפרי שלא נאכל אותו כאשר הוא עדיין בוסר ומזיק לגוף?
26. למה נועד הריח הטוב של הפירות? (3 חסדים)
27. מדוע האף נמצא מעל הפה?
28. הפרי הוא לא רק טעים, אלא גם _____. כי הבורא רוצה להטיב עימנו.
29. מדוע הפירות זה מציאות שמזכירה את הגן עדן?
30. מדוע לטובתנו שאר המאכלים אינם מוכנים כמו הפירות?

מעשה אלקינו

רבנו ירוחם ממיר זצ"ל עמד, וסביבו חמש מאות תלמידים דרוכים, קשובים, כורים אוזניים לכל הגה, עוקבים אחר כל תנועה, מחכים לשיחת מוסר מרבם הנערץ.

התמהמה. פנה לבחור הקרוב אליו: "על שולחני נמצא הספר 'מעשה אלקינו', אנא, בבקשה הביאהו לי". השתאו. לא רגיל היה לשכוח, ודאי לא ספר שאמור הוא לפתוח בו את השיחה. לבטח לא, כשהיה לפניו על שולחנו.

הבחור חזר. "השולחן ריק, אין עליו ספר".

דומיית הלם. רבי ירוחם חזר בהטעמה: "על שולחני מונח הספר 'מעשה אלקינו', אנא הביאהו לי!"

הבחור שב על עקבותיו. חמש מאות זוגות עיניים ליווהו. לרגע חוזר ובידו תפוז כתום: "רק זה היה על השולחן" אמר.

"אכן, לזה התכוונתי, זהו 'הספר מעשה אלקינו'!", אמר המשגיח.

שלף מכיסו אולר, וחרץ בשלווה חריצים בקליפה הכתומה. איזושה לא נשמעה. בתשומת לב קילף: "הנה, פתחנו את כריכת הספר, ועכשיו בידינו ללמוד ממנו על גדולתו הנפלאה של אלוקינו". ייש בו פרקים פרקים – פילח את התפוז לפלחים. בעדינות הסיר את המעטה הדק: "כמה בקבוקונים כאן, בצפיפות כבושה. ובכל אחד מהם טיפת צוף ריחנית וטעימה. כל טיפה, באריזה נפרדת". בקצה ציפרנו חילץ בקבוקון וניפצו בשתי אצבעותיו. בירך: "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם, הנותן ריח טוב בפירות" 3 והריחו בשאיפה עמוקה, בעצימת עיניים. אח, איזה ניחוח! הניח את הפלח מקולף המעטה, גלוי הבקבוקונים. נטל פלח אחר, שלם. בירך עליו ברכת "שהחיינו" ו"בורא פרי העץ". לעסו, ובלעו. וחמש מאות בני הישיבה עוקבים בדומיה.

"אח", התפעם, "מעשה אלקינו! אימרו נא לי", הפתיע בשאלה,

3. לעניין הלכה למעשה עיין פסקי תשובות או"ח סימן רט"ז.

"בלעיסתי, כמה מבקבוקוני הטעם הנפלא פיצחתי, מכמה מהם טעמתי?" נדהמו. על כך לא חשבו, "מאות בקבוקוני טעם ומתיקות בפלח. לועסים אחת ושתיים וכולעים. טועמים מכמה עשרות בקבוקונים לכל היותר. וכל השאר, מה? הנה לנו הנהגת הבורא, הנחיה ממרום: כדאי לברוא מאות, כדי שינצלו עשרות! מדוע? כי זו דרכה של מידת ההטבה!"

והמשיך המשגיח להוכיח זאת מדבר חז"ל: "משה רבינו אמר: 'ה' אלקים, אתה החילות להראות את עבדך את גדלך', ופירש רש"י: 'גדלך, זו מידת טובך', וכן הוא אומר 'ועתה יגדל נא כח ה'". ויש להבין: איך המילה 'גדלך' מבטא את מידת טובו ית'? אלא שענין הטוב אינו מעשה ההטבה לבד, אלא הריבוי, השפע המורעף בלי צרות עין, בלי שיעור, בלי הפסק! זו הייתה הבחינה שערך אליעזר לרבקה לבחון בטוב לבה, האם בבקשו מעט מים תציע להשקות גם את גמליו!

נפתח לנו צוהר, ודרכו נגלה עולם מלא: נשתאה: כמה שפע רב של הטבה הרעיף בורא העולם לבריאה! כמה תפוזים יש על העץ – שפע של עין טובה? כמה עצים במטע, כמה פרדסים בעולם, כמה שפע, כזו נביעה של הטבה! לאן שמביטים: הפרחים נועדו ליהנות, להנעים. כמה פרחים פורחים, כמה מרבדים צבעוניים, בכל העולם כולו, כדי שיהנו מקומץ, ממתי מספר! כמה גשמים יורדים, כמה נהרות זורמים! חז"ל אמרו שהעורב לא נברא אלא כדי לפרנס את אליהו בשנות הרעב, שהביא לו בשר משולחנו של יהושפט – ועבור זה נבראו מליארדי עורבים!

כתוב בגמרא במסכת ברכות (ו:): שכל העולם נברא בעבור האדם המקיים את תפקידו בעולם. ולשם מה נברא האדם? כתב הריטב"א שם: "בני אדם נבראו לשבח ולהודות להקב"ה ולעבדו וליראה אותו, אלו שעושין כן מקיימין את העולם, והשאר הרי הן כבהמה שאין עושין הדברים שנבראו בשבילן". עכ"ל. זאת אומרת, מי שאינו מודה לבורא העולם הרי הוא אינו ראוי להיקרא אדם – ובעבור אדם זה החש הודיה לאלוקיו, נבראו כל מליארדי בני האדם ...!

(נערך ע"פ הספר מעין האמונה)

הזרעים

ההרגל הוא אחד מאיבי ההתבוננות, בגלל שאנו רגילים לראות גרעינים בכל פרי אנו נוטים לזלזל בהם. לכן כדאי להתבונן כמה חכמה ותבונה טמונה ואצורה בכל גרעין קטנטן - חכמה אינסופית ממש.

החכמה שבגרעין הקטן

כדי להבין ולקלוט את גודל הפלא והחכמה העצומה שטמונה בכל גרעין, נניח שנרכז את כל מדעני העולם, ונבקש מהם להמציא מכונה שתוכל לקחת מים, אדמה, אויר ואור ולהפוך אותם לפירות בריאים, צבעוניים ועסיסיים שמכילים אינספור גרעינים שיכולים לשכפל את אותה מכונה בדיוק: או לחילופין ניתן להם את אותם חומרי גלם בהם משתמשים הגרעינים ונבקש מהם לייצר מהם מחומרי הגלם הללו עץ על כל חלקיו - כולל שורשים, גזע, ענפים, עלים פרחים ופירות - ונאמר להם שהם יכולים להשתמש בכל המכשור המשוכלל ביותר שיש ובכל החומרים, למעט ... גרעיני פירות - האם הם יצליחו? כמובן שלא! ולא רק שהם לא יצליחו, אלא הם אפילו לא ידעו מהיכן להתחיל ולא יהיה להם שמץ של מושג כיצד לעשות זאת!

מכאן שהחכמה הטמונה בכל גרעין קטן ופשוט אינה בהשגת האדם כלל, ואפילו כל המדענים שבעולם גם יחד לא יכולים להגיע אליה! ולא רק שהיא אינה בהשגת האדם כלל, אלא שכל החכמה האנושית שנצברה עד ימינו (שאף אחד אינו מזלזל בה חלילה) וכל ההמצאות המשוכללות שהמציאו בני האדם רחוקות מרחק שנות אור מהחכמה הטמונה בגרעין קטן ופשוט אחד שאנו נוטים לזלזל בו בכל פעם שאנו אוכלים את הפרי.

להשוות את החכמה האנושית לחכמת הבורא יתברך זה כמו להשוות מטוס מנייד למטוס קרב משוכלל! ממש כך!

שער ה: הזרעים:

הזרעים:

אחרי שנהנינו מטעמו ומהרווייתו של הפרי וממה שהם מגלים על טובו הנפלא של בורא העולם, אנו מגיעים לשיא של גילויי התחקיר שלנו - הגרעינים. זרעים קטנים אלו הם המצאה פלאית, מחוכמת, משוכללת ומורכבת יותר מהמחשב הכי מתקדם בעולם. הזרעים הם גרעינים קטנטנים עם מסר ענק.

בזרע תמים זה אצורים מיליוני פריטי מידע הנצרכים לגדל עץ חדש, אשר התכנון של בנין גורד שחקים והפעלתו עם כל מה שיש בתוכו, פעוט נגדו. אם כל המידע הזה של תכנון גידול העץ היה כתוב במילים, היה נצרך כמה ספריות של ספרים להכיל את התוכנית איך לייצר מאדמה וממים בלבד עלה אחד של העץ. כמה וכמה ספריות מלאות ספרים היו נצרכות בשביל התכנון של עץ שלם עם פירות עסיסיים אשר בתוכם יש עוד גרעינים מופלאים. אולם זה לא הכל. הגרעין הזה אינו מכיל רק את התוכנית של כל פריטי העץ החדש שעתידי לצאת ממנו, אלא גם את כל האמצעים הנצרכים לבצע משימה זו. הוא מכיל בתוכו "בית חרושת" שבכוחו לייצר עץ פורח ומניב בסדר מתוכנן ומדויק עד להפליא, עם פירות אשר גם בהם יהיו זרעים מדהימים אלו - בלי מורה ומייעץ ... רק מארבעה מרכיבים: (1 מים, 2 אויר, 3 אור, 4 אדמה). "בית חרושת" זה מקביל לבית חרושת ענק עם עשרות מהנדסים מאומנים ומלומדים (שהם מקבילים למיקרואורגניזמים) המייצרים מכונית משוכללת מתוך שימוש רק בסרטי גומי וסיכות משרד (מים ואדמה). ללא עזרת כלי עבודה או מכונות, הגרעין הקטן מצליח לייצר עץ בעל פירות עסיסיים, שיש לו את היכולת לפרות ולריבוא! זרע אחד מניב אלפי זרעים. זה בית חרושת, בלי מנהל בלי דפי תוכנית, בלי חשמל - כלום. המחשב המשוכלל והמתקדם ביותר בעולם הוא פשוט כמו אבן לעומת גרעין מדהים זה. זרע זה מפריך כליל את כל הרעיונות המטופשים של המשתדלים להסביר את תופעות הטבע בלי בורא עולם.

• **מלבד** החכמה הכבירה של בורא העולם שהגרעינים מכריזים עליה, טמון בהם חסד עצום. הרי לפנינו מזון עסיסי הגדל על עץ, שלאחר אכילתו, אנו מוצאים בתוכו "קופון" המזכה את מוצאו לאריוות רבות נוספות. לאחר שהאדם נהנה מן הפרי, הוא יורק את הזרעים לקרקע, עץ חדש צומח, וכך מובטחת אספקה של פירות בשבילו ובשביל הדורות הבאים למשך כל ימות העולם.

- **יש** לשים לב לעוד חישוב של הבורא בתכנון זה. הזרעים של כל הפירות עטופים בקליפה קשיחה, המגינה עליהם מתהפוכות רבות, כולל מסע אפשרי דרך אברים מעכלים של חיה. בתפוח, הזרעים מונחים בתא המוקף קירות קשיחים עשויים מחומר דמוי פלסטיק, המגן על הזרע מאכילתו יחד עם הפרי כיון שחומר נוקשה זה קשה ללעיסה. התא הזה גם מגן על הזרע מהחומציות שבמיץ הפרי. גלעיני השזיף והאפרסק, עשויים מחומר קשיח כל כך עד שרוב מפצחי אגוזים לא יוכלו להם. כל זאת בכדי שהזרע יחזיק מעמד ולא יאכל על ידי בעלי חיים. אך ברגע שהגלעין מגיע לארץ, הוא נבקע מעצמו ומכה שורש, ועץ חדש מתחיל להיווצר. מדהים!
- **בורא** העולם גם סידר שהגרעינים יהיו מרים, כדי שאנשים ובעלי חיים לא יאכלו אותם, ואין להם צבע מבריק, כדי שיוכלו להסתתר ולא למשוך את עיניהם של אנשים שינסו לאוכלם ולהשתמש בהם.
- **מלבד** כל האמור, בורא העולם תכנן והמציא המצאות מתוחכמות ומורכבות ביותר שיהיה לכל זרע האמצעים הנצרכים לעבור ממקום למקום כדי להמשיך את המין.

הרב מילר זצ"ל היה כל כך מתרגש ומתלהב ממה שגרעינים אלו מגלים על חכמתו וחסדו המופלאים של בורא העולם, עד שהיה מחזיק תמיד בארנקו גרעין בודד של תפוח, לשמש כהזכרה תמידית לחסד האדיר של בורא העולם, ולחכמתו המופלאה.

חידון בחסדי פלאי הפירות

מיועד להורים לעורר את התעניינות הילדים בנושא
לא כל התשובות כתובות בחוברת,
במקום שהשאלה **מודגשת** - סימן שיש במדור התשובות יותר מהמופיע בפנים.
מצאתם חסדים נוספים בפירות שתפו אותנו, פרטים בעמוד התשובות.

31. היכן מצאנו בתורה להתפעל מפלא יצירת הזרעים?

32. כמה מידע נמצא בזרע קטן אחד?

33. הזרע הוא לא רק חומר מידע, אלא גם _____.

34. אם איזה רכיבים משתמש הזרע ליצור פרות חדשים?

35. לאיזה "בית חרושת" הגרעינים דומים?

36. מדוע הגרעינים של הפירות עטופים בקליפה קשיחה?

37. מי מצליח לפצח את הגרעינים הקשוחים בקלות?

38. איזה עוד דברים עשה הקב"ה לגרעין כדי לדאוג להמשך קיום המין?

39. מדוע עשה הקב"ה מגוון כה גדול של סוגי פרי?

40. איזה מוסר השכל נלמד ממה שהקב"ה כל כך דאג לזרעים?

עץ האפרסק סיפור הישרדות

המצב קרוב לייאוש. כל בני המשפחה התכנסו יחד בעוד האויב סוגר עליהם. הישרדות! הילדים חייבים להימלט, לשרוד, להבטיח את המשכיותם. בכל סביבתם אין שום מקום מחבוא ראוי - הסכנות גדולות מדי. הסיכוי היחיד הוא לשלוח את הילדים הרחק ככל האפשר בתקווה ששם, במרחקים, יוכלו למצוא את השלום והביטחון החיוניים להמשכיות דורות הבאים. סיפור זה ב"ה הסתיים בחדסד עליון בצורה טובה. ההורים הצליחו למצוא מקומות מקלט לצאצאיהם, הרחק מן היריבים המאיימים, ושם שגשגו והקימו משפחות למופת.

זה סיפור שאכן קרה בשנים עברו. אבל תאר לעצמך שהבעיה המתוארת כאן אינה של אנשים, אלא ... לעץ אפרסק. עצי-האב עמדו בפני בעיה, כיצד להבטיח את הישרדות ילדיהם? אם יפילו את זרעיהם בסביבה הקרובה לענפיהם הם, התחרות שם על החומרים המזינים ועל המים תמנע מהם לנבט. יש רק אפשרות אחת. עליהם לדאוג, בדרך כלשהי, שצאצאיהם ייסעו למרחקים ושם תימצאו את האפשרות לשרוד.

זה נשמע טוב על הנייר, אבל כיצד הנך יכול לשלוח את ילדיך למרחקים כאשר רגליך נטועות בחוזקה בקרקע בלי אפשרות תזונה? כאן שוב, הנך נדרש להפעיל את הדמיון. הדאגה לשרוד, הניצבת בעדיפות הראשונה במעלה על פני כל דבר אחר, היא הנושא העיקרי העומד על סדר היום. אי אפשר לתייך בעיה כזאת במגירה או לדחותה למועד אחר. אך היא חייבת להיפתר, ועכשיו! אם לא יימצא פיתרון אפילו רק לדור אחד, המשמעות היא קץ למציאות עצי אפרסק לעולמי עד. בצומת דרכים קריטית זו, מה היית אתה מציע?

עץ אחד מבוגר, חכם וכבד, הזוכה להערכה רבה בגין חכמתו, הניף ענף וביקש את רשות הדיבור.

"מאחר ואנו עצמנו לא ניידים ולכן מוגבלים ביותר, יורשה לי להציע בענווה שנטכס תכנית לפיה נשתמש בחברי המין האנושי לפעול

עבורנו. להם יש רגליים והם יוכלו לעשות עבורנו את העבודה. תכניתי, למרות היותה נשמעת נועזת ביותר, היא כדלקמן: עלינו לפתות את בני המין האנושי לקחת עמם למקום מרחקים את זרעינו היקרים מכל. לשם כך, עלינו לכסות את הזרעים באריזה יקרה ביותר, אשר תמשוך את העין בכל צורה שלא תסתכל עליה, כדי להבטיח שרואיה יחפצו בה. אריזה זו, צריכה להיות נעימה, בעלת צבע מושך את העין, אולי צהוב מגוון בצבעי אדום ותפוז. העור צריך להיות קטיפתי וללא פגם, וניחוח עדין יגביר את כוח המשיכה שלו. בשר הפרי צריך להיות אכיל לבני אנוש ועסיסי, כדי שאפשר יהיה לאוכלו חי. מעל לכל, עליו להיות בעל טעם מהנה, כדי שהנגיסה הראשונה בו לא תהיה גם האחרונה. אם נוכל להגשים את כל המטרות הללו, אזי נוכל להיות בטוחים שבני האדם ייקחו את ילדינו האהובים, למקום מבטחים".

כאן עשה הפסקה והמתין לשאלה הבלתי נמנעת. לא היה עליו להמתין זמן רב.

"כל זה יפה מאוד, הו, עץ חכם - אבל כאשר ייטלו בני האדם את ילדינו כדי לצרוך את הפרי, גם הזרעים, צאצאינו היקרים, יעוכלו על ידם יחד עמו!"

העץ הזקן חיך בסבלנות.

"אתה צודק!"

עיניו הבריקו עתה בהשראה לזהות.

"חשבתי גם על בעיה זו. הבה נעטוף את הזרע בכיסוי בלתי חדיר שיהיה עמיד בפני השיניים החדות והקשות ביותר שיש לבני האדם. אנשים מסוגלים לנגוס את אגודליהם, אבל כאשר ינגסו אחד ממגני הפלדה של זרעינו, יישברו שיניהם בניסיון זה!"

אז, בהתרגשות גוברת, באווירת שיא מחושמלת, קרא בקול:

"לאחר אכילת הפרי, כאשר יגיעו בני אדם לאותה עטיפה קשה כסלע, אשר אגב תהיה חסרת טעם, ללא צבע, מחוספסת וקשוחה למגע,

הם ישליכו מהם והלאה בשאט נפש. ילדינו יהיו אז במקום בו אנו צריכים אותם, על הקרקע, מוכנים להכות שורש ולהצמיח את דורנו הבא".

העץ הנבון נע בהתרגשות, בעוד גלי הערצה ותשואות סוחפים נישאים דרך חבורת הענפים. אבל, מעל להמולה, נישא קול חולק אחד:

"אתה קורא לעצמך חכם? ילדינו, מסוגרים בכלובם המוגן, ימצאו עצמם לבטח אסורים בתוכו כל ימי חייהם. אם מנגנון ההגנה כה חזק, כיצד יצליחו הם, הזרעים השבירים הקטנים, להימלט כדי שיוכלו לנבוט?! ההגנה שנבנה עבורם תהיה קברם!"

העץ החכם מזדקף לו שוב מלא קומתו, ואומר:

"חברים יקרים, אל תדאגו, גם את זה הבאתי בחשבון. העטיפה המוגנת תהיה מתוכננת כך שקו תפר יעבור לאורכה, אשר יחובר בדבק קשיח ביותר. אפילו פטיש מתכת לא יצליח לפצחה. מכל מקום, כאשר יפול המארז לקרקע, תספק לו האדמה אנזים מיוחד אשר ימיס את הדבק ויאפשר לזרעינו היקרים את היציאה לחופש, ולחיים".

אומרים, שהאמת לפעמים מוזרה יותר מהדמיון, ואכן נכון הדבר. שבמשל הנזכר מונחת האמת. העץ האפרסק חייב לפזר את זרעיו, והוא עושה זאת בדיוק באותה דרך, מתוחכמת ביותר, המתוארת כאן. בעשותו כך, הוא מדגים ידע מדהים. הוא מכיר את תנאי המקום הדחוסים סביבו ובצורך לפזר את זרעיו. הוא יודע שלבני אדם יש עיניים המסוגלות לזהות צבע, יש להם חוש ריח, חוש מגע, והיכולת להבדיל בין מגוון טעמים. הוא גם יודע, באופן מופלא, איזה טעמים מושכים את חוש הטעם שלהם, וכך יכול הוא לקבוע את המיזוג הנכון בין המתוק והחמוץ. הוא מבין שלבני אדם יש ידיים המסוגלות לשאת, יש שיניים נוגסות. והמדהים מכל, הוא יודע בדיוק את חוזק שיניהם והגבול המרבי של יכולת נגיסתם. יש לו גם את הידע לייצר דבק-על שאדמה ממיסה אותו.

יחד עם זאת, העץ אף שלא לא למד כלום, אינו רואה כלום ואינו יודע כלום, הוא כימאי גאוני שבגאונים המסוגל לייצר אריזה מופלאה

בעלת טעם מעודן, רק מאדמה, אור-השמש וגשם. אם נצטרך אנו לייצר משהו מאותם רכיבים - נצליח רק לעשות בוך אפוי בשמש.

אנו, עם כל תבונתנו המפותחת, איננו מסוגלים לייצר כלום, אבל הנה, עץ האפרסק, שלא חבש מעולם אפילו ספסלי בית ספר יסודי, מספק את הסחורה. תארו לעצמכם אם בעת ועידה מדעית כלשהי, יפריח מאן דהו את ההצעה: "איננו מסוגלים למצוא פיתרון עכשיו, אבל תנו לנו כמה מיליוני שנים וננסה לשכלל איזו שיטה!" מצטערים, אבל הדבר צריך להיות מצוי ומושלם כבר בהתחלה הבראשיתית, אחרת אף פעם לא יהיה דור שני.

ההיגיון זועק בקול רם וברור שאדון הבריאה ית', אשר עיצב את האדם עם היכולת לראות, להריח ולטעום, היה אחראי גם על התכנון המופלא של עץ האפרסק וכל חבריו, והיה גם אחראי לקיום ממים דבק-העל השוכב לו בסבלנות ובצניעות בקרקע, ממתין למשימה לה יועד משמיים. אותו דפוס תכנון המתואר כאן, מופיע בעצים רבים. כל הפירות בעלי זרע אחד מגנים על בנם היחיד עם אותה קליפה קשה. כל פעם שהנך אוכל שזיף, תמר, דובדבן או משמש, ומשליך לקרקע את הקליפה הקשוחה הבלתי אכילה, עצור נא רגע קט ותן כבוד לתכנון. מאידך גיסא, פירות המייצרים זרעים רבים, המילון, עגבנייה, תפוח ורימון, יכולים להרשות לעצמם לדאוג פחות לשרידות המוחלטת הדרושה לכל יחיד. זרעיהם ישרדו את מסעם המפחיד מבעד למערכת העיכול, וכאשר בסופו של דבר יפלו לקרקע מכניסת האורחים, יוכלו לחיות כדי לייצר גידול חדש.

התבוננו סביבכם, ראו וזכרו, כל זה היה צריך להיות גמור ומושלם כבר מן ההתחלה הראשונית, אחרת לא היה כאן היום שום דבר עבורנו לראות. לראות ולחשוב. לחשוב, ובהתרגשות רבה להעיד:

"מה גדלו מעשיך ה'! - כולם בחכמה עשית!"

מהספר נפלאות הבורא להגר"ד סיימון שליט"א
ניתן להשיג בטלפון 03-8000122 או 03-5786494

הגוון של הפירות

ישנם בעולם אלפי סוגי פירות: פירות מתוקים, חמוצים, חריפים, מרים. כל פרי הוא פלא ייחודי בעל מאפיינים ייחודיים. כמה חישובים מדהימים של חסד עשה הקב"ה כדי להטיב לנו בכל פרט ופרט של כל הנמצא בבריאה.

ארץ זית שמן ודבש

כתב החתם סופר:

ארץ זית שמן ודבש, היינו תמרים והפסיק ארץ בין הקודמים לשני אלו
נ"ל רמז כי כיבוש הארץ יהי פעמיים פעם א' ע"י עיר התמרים יריחו
שהיתה תחלת כיבוש והיינו דבש ולע"ל במהרה בימינו כתיב ועמדו
רגליו על הר הזיתים הוא הר המשחה והקדים זית לדבש לחשיבות
כיבוש שלע"ל לכיבוש שעבר אבל בזמן קדם כיבוש דבש לכיבוש זית:
(תורת משה לחת"ס על דברים פרק ח פסוק ח)

טעמו וראו.

כתב הרב וולבה זצ"ל

בילקוט שמעוני (תהילים ל"ד) נדרש הפסוק "טעמו וראו כי טוב ה'
" על ברכות הנהנין. הוי אומר כי על ידי הברכה, יכולים לטעום טובו
יתברך בפרי שנהגים ממנו. המברך וממליך את הבורא, ומתבונן כי
קדשי שמים הוא אוכל, ותוך כדי התבוננות זו הוא טועם את מאכלו,
הוא טועם ממש את טובו יתברך בהנאתו, ומתווספת לו אמונה והכרת
חסדו יתברך, בכל הנאה שהוא נהנה מן העולם.

(עלי שור ח"ב עמ' שט"ז)

"הטעם של ברכת המזון".

סיפרו על הרבנית שטינמן ע"ה שבשנותיה האחרונות לא הייתה
יכולה לאכול מאכלים מוצקים, רק נוזלים. היא אמרה שלא איכפת לה
לא לאכול, מה שמפריע לה זה הטעם הנעלה המיוחד של ברכת המזון
שעכשיו חסר לה

שער ו: הגוון של הפירות

הגוון של פירות:

הקב"ה לא ברא רק סוג פרי אחד פלאי כזה, אלא ריבוי עצום של זני פירות שונים, שלכל אחד צורה, צבע, טעם וריח ייחודי. וזאת כדי לעורר את תשומת לבנו, ולהוסיף לנו הזדמנויות להכיר את הבורא ואת חסדו ואהבתו הגדולה אלינו - אשר הכרה זו היא תכליתנו ותכלית כל הבריאה.

כמו אדם שאיבד את תאבונו וחדל לגלות ענין באכילה, אשתו שאוהבתו ודואגת לטובתו מכינה לו מגוון תפריטים, כדי לעורר את תאבונו, שכן אם לא יאכל עלול גופו להיחלש. כך גם בבריאה, הקב"ה יצר מגוון גדול של דברים המהנים אותנו, כאשר המגוון הזה מושך אותנו לאוכלם ומוסיף לנו תוספת הנאה באכילתם.

מגוון זה גם מיועד לעורר אותנו מתרדמתנו לשבח ולהודות לבורא הכל. כמו שכתב רש"י (ראש השנה ל"א ע"א) שהמטרה של הגוון הגדול שהקב"ה שם בבריאה היא לעורר אותנו לשים לב כמה שהקב"ה משקיע בטובתנו. אם כל התפוחים היו אדומים היה משעמם להסתכל בהם, ולא היינו שמים לב אליהם כל כך. הגוון הרב, מיועד לעורר אותנו מאדישותנו הטבעית, לשים לב ולהתלהב מטובו האדיר של בורא העולם.

אם הקב"ה היה בורא סוג אחד של פרי, גם אז היינו צריכים להודות ולהלל לו עליו בלי גבול ותכלה. עכשיו שברא מאות סוגים שונים של פירות עם צבעים, צורות וריחות ייחודיים, מותאמים לכל אדם לפי טעמו, כדי ליהנות אותנו ולרומם אותנו להתקרב אליו על ידם, כמה עלינו להודות להלל לשבח לפאר לרומם להדר לברך לעלה ולקלס לאבינו שבשמים שדואג כל כך לטובתנו ...

יהודי היה פעם בחנות פירות כשהרב מילר נכנס. הרב מילר עשה סיבוב בתוך החנות מתוך הסתכלות מחושבת על כל הדוכנים של הפירות. היהודי ניגש אליו ושאל אותו אם ניתן לעזור לו. "לא", הוא ענה "אני רק מסתכל!". הוא רק הגיע להסתכל על נפלאות הבורא.

כאשר הרב מילר זצ"ל היה עובר על יד חנות פירות הוא היה מביע התפעלות גדולה: "הרי ה' היה יכול ליצור תפוז אחד שחור

בלי טעם ובלי ריח שמכיל את כל הדברים המבריאים שיש בכל הפירות. אבל הוא לא חסך לעצמו עבודה, ויצר אין סוף פירות, כל אחד בטעם שונה, צורה שונה, מרקם שונה וצבע שונה. הסיבה היחידה לכך היא שה' אוהב אותנו ורוצה שנהיה שמחים!"

כל הגילויים האלו של התחשבות ואכפתיות של השי"ת לכל פרטי הפרטים של ההנאה והשמחה שלנו, צריכים לעורר אותנו לחוש הכרת טובה ואהבה מופלגת אליו ית'.

הרב שך זצ"ל היה מדבר בהתלהבות עם משפחתו ועם תלמידיו על החסד המדהים של השי"ת הניכר מהגיוון הרב של פירות ועל כך שאנו מתייחסים עליהם כדבר מקובל ואינו מעורר עניין. פעם מצאו אותו מחזיק צנצנת דבש בידו ודמעות התרגשות זולגים מעיניו מתוך התבוננות על הפלא של התוכנית השמימית המשוכללת והמורכבת הנצרכת כדי לספק לנו את טעמו המפנק של הדבש.

כשאתה רואה פרי, אל תיתן להזדמנות הזו ללכת לאיבוד, תתבונן בו, תתפעל ממנו, תן ליופי שלו להיכנס ללבך. תחשוב על חסד ה' שנתן למעדנים אלו את צבעם הנחמד להנאתנו. והחסד הגדול ביותר הוא מה שהוא מגלה על ידם את טובו ואהבתו הגדולה לברואיו. הפירות הם מתנה, לא רק של התזונה שבהם, אלא מתנה של "דעת ה'" - "בעבור שמו הגדול", כדי שנכיר באופן מוחש את טובו העצום.

לאור האמת, אם אדם היה רוקד בפני דוכן פירות מרוב התלהבות מחסד ה' שמתגלה על ידם - זו הייתה תגובה לא מוגזמת ומתאימה ביותר לרגשות שהפרות אמורים לעורר בנו.

השקעה אף בהנאתנו השולית:

רוב הפירות הם הנאה שהקב"ה שם בעולמנו שהיינו יכולים להסתדר באופן מצוין בלעדיהם, ובכל זאת השי"ת דאג לספק לנו אותם. הקב"ה מגלה לנו בהמצאת כל סוגי הפירות וכל שאר הדברים הרבים ששם בעולם להנאתנו - במיוחד כיון שהם "מיותרים" לגמרי - עד כמה אכפת לו כביכול כל תוספת כלשהי של הנאה שלנו וכמה הוא שמח בשמחתנו. ה' השקיע כל כך הרבה בטובתנו ובשמחתנו.

דבר זה דומה למנהג הנפוץ של עטיפת מתנה בצורה יפיפיה ומהנה. הדאגה לתוספת זו מגלה על החישובים שמאחורי המתנה עוד יותר מהמתנה עצמה. שהרי כשאדם נותן מתנה לחברו, כוונותיו נסתרות ואינן ידועות למקבל. האם באמת המניע היה רגשי אהבה והערכה, או אולי הוא הרגיש מוכרח מסיבה כלשהי לתת את המתנה. אולם כאשר הנותן טורח להוסיף למתנה שיפורים זעירים שאינם נצרכים כלל לעצם המתנה, רק לשם תוספת הנאה למקבל, הרי זה סימן שהוא מעוניין באמת בהנאת חברו ושמח בתוספת שמחתו. ככל שההנאה הניתנת היא מיותרת ולא הכרחית, היא מעידה יותר על רגשות האהבה והנדיבות שמאחורי הנתינה.

כל הדברים הרבים ה"מיותרים" בבריאה שהקב"ה המציא כדי ליהנות אותנו, הם כמו העטיפה של המתנה הגדולה של הבריאה הנפלאה שהשי"ת ברא עבורנו. כל הדברים שהקב"ה יצר כדי להנעים לנו את החיים, מגלים על מדות הנדיבות ו"טוב-לב" שמאחורי הבריאה כולה. רק מי שבאמת רוצה שנהיה שמחים יחשוב על כל הפרטים הקטנים האלו להוסיף להנאתנו ולשמחתנו.

"את הכל עשה יפה בעתו".

ישנם בעולם אלפי סוגי פירות: יש פירות מתוקים, חמוצים, חריפים, מרים. יש פירות עם ריח ויש בלי ריח, פירות שהם לחים עם הרבה מיץ ויש יבשים בלי שום מיץ, יש פירות שבריא לאדם לאוכלם בקיץ ויש שראויים לאוכלם בחורף (ע' מדרש שוחר טוב תהלים ל"ד, רמב"ם דעות ד', ח'). לכל פרי יש מטרה ותועלת מיוחדת. "את הכל עשה יפה בעתו" (קהלת ג', י"א), הקב"ה עשה שכל פרי גודל בעונה בשנה שבה הפרי הוא הכי בריא לאנשים לאכלו. הוא קבע שהתפוזים יגדלו בחורף מתי שצריכים את הוויטמינים שלו, ואת האבטיח בקיץ מתי שצריכים את התועלות שלו. מי שירצה לאכול אבטיח בחורף לא יינה ממנו כל כך והוא לא יועיל לו כמו בקיץ. מי שינסה לזרוע פרי בזמן שלא מתאים לו, הוא לא יגדל כראוי. כמה חישובים מדהימים של חסד עשה הקב"ה כדי להטיב לנו בכל פרט ופרט של כל הנמצא בבריאה.

הפירות הם "מלמדים" שלנו:

הגילויים בטוב ה' ובכבוד שמים שהפירות מגלים לנו מחייבים אותנו להתייחס בכבוד לפירות ולעצי הפרי. הם כמו ספרי קודש - מעין חובות הלבבות שער הבחינה - המלמדים אותנו להכיר בטוב הנפלא של השי"ת. זהו ביאור מה

שכתוב בתורה בפרשת שופטים (דברים פ' כ'):

**כִּי תִצּוֹר אֶל עֵיר יָמִים רַבִּים לְהִלָּחֵם עָלֶיהָ לְתַפְשָׁהּ לֹא תִשְׁחִית
אֶת עֵצָהּ לְנִדָּח עָלֶיהָ גֶרְזֵן כִּי מִמֶּנּוּ תֹאכַל וְאִתּוֹ לֹא תִכְרֹת, כִּי
הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה לְבָא מִפְּנֵיךְ בַּמִּצּוֹר. רַק עֵץ אֲשֶׁר תִּדְרַע כִּי לֹא
עֵץ מֵאֲכָל הוּא אִתּוֹ תִּשְׁחִית וְכִרְתָּ וּבְנִיתָ מִצּוֹר עַל הָעֵיר אֲשֶׁר
הוּא עֹשֶׂה עִמָּךְ מִלְחָמָה עַד רִדְתָּהּ.**

מלשון הפסוק "לא תשחית את עצה לנדח עליו גרזן כי ממנו תאכל" רואים שאיסור זה הוא ביסודו משום כפיות טובה. אף שהאדם לא אכל מעץ מסוים זה, מכל מקום עליו לחוש את החסד הנפלא של עצי הפרי ומה שזה מגלה מחדש ה' עד שחש שהרי זה זלזול חמור בכבוד שמים להשחית אותו.

במס' בבא קמא (צ"א ע"ב) מובא "אמר רב חנינא לא שכיב שיבחת ברי אלא דקץ תאינתא בלא זמנה". רב חנינא היה לו בן בשם שבחת שנפטר בגיל צעיר כיון שהוא כרת עץ פרי לפני זמנו, היינו שלא הכיר מספיק בחסד של פירות העץ.

נמצא שה"טוב" של הפירות הוא בשני פנים:

1. הם מציאות שהקב"ה ברא כדי לשמח אותנו, כמו שכתבו התוספות בברכות דף ל"ז ע"א:

**"על כל מה שברא להחיות בהם נפש כל חי" כלומר על כל מה
שבעולם שגם אם לא בראם יכולין העולם לחיות בלא הם, שלא
בראם כי אם לתענוג בעלמא, כמו תפוחים וכיוצא בהן**

2. הם מגלים לנו את טובו הנפלא של בורא העולם. זוהי המטרה החשובה ביותר. הכרה זו מרוממת את האדם. אם תאכל מתוך הכרה זו פירות יום יום, שנה שנה, הכרתך בחסד ה' ובאהבתו אליך תהפוך אותך לאדם אחר. אז יהיה לך מה לקחת איתך כאשר תגיע לעולם האמת. לא לשים לב לחסד העצום שמתגלה על ידי הפירות היא החטאה חמורה של הזדמנות שהיא מטרת חיינו.

כמו שאכילת הפירות עם הכרה מלאה של החסד שמאחוריהם מרוממת את האדם, אכילת פירות בלי הכרה זו מרחיקה ח"ו את האדם מרבש"ע. יש שני מסלולים בפני האדם או "ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלוקיך" (דברים ח', י'), או "פן תאכל ושבעת... ורם לבבך ושכחת את ה' אלוקיך" (דברים ח', י"ד). ה"מסלת ישרים" כתב שאחד מהמחסומים הגדולים שעומדים בפני האדם המפריעים לו מלהכיר בטוב ה', הוא "ליצנות", האדם נהיה קל דעת ושום דבר אינו משפיע עליו.

אחד מהמקורות של קלות הדעת הזאת הוא אכילה בצורה של תאוה. ברם, כאשר האדם אוכל וגדל בהכרה בטוב ה' על ידי האוכל, אז אדרבא, הוא מתרומם על ידו, והאוכל והאדם משיגים את מטרתם.

אפשר לאכול פירות כל החיים בלי לראות אותם - באמת - אפילו פעם אחת! ה' מחכה שנתעורר ונשים לב לחישובים הרבים שהשקיע לטובתנו ולהנאתנו ... "התבונן נפלאות א-ל" (איוב ל"ז, י"ד)!

מטרת החיים:

כולנו הגענו לעולם הזה כדי לקחת בחזרה איתנו מה שאנו יכולים, וכמה שאנו יכולים. יש כל כך הרבה שניתן לקחת. אפשר לקחת את כל הש"ס, אפשר לקחת את הרמב"ם, מסילת ישרים, חובות הלבבות, שערי תשובה ... ניתן גם לקחת הכרה בטוב ה'. אתה יכול לעמוד על יד דוכן של פירות ולהתפעל מהנס של פירות אדומים, סגולים, כתומים, צהובים ... כל אחד עם טעם שונה צורה שונה מרקם שונה, כולם עטופים בעטיפת מתנה יפה. תסתכל בהם ותרגיש את החסד הנפלא של השי"ת בעולם. לפי כמה שתכיר יותר את הגדולה והחסד של בורא העולם, תיהפך להיות אדם טוב יותר. הכרה זו היא עשירות אמיתית, הישג נצחי שאין ערוך לחשיבותו.

זוהי התוכנית הנפלאה של הבריאה והמתנה המופלאה של החיים שקבלנו. ניתנה לכולנו הזדמנות לגלות בעולם הזה את נועם טוב ה' ואת מתק אהבתו הגדולה אלינו, ובכך לזכות לשמחה הנשגבה של קבלת מאור פני השכינה בעולם הנצחי.

פרק ה' נספחים

וְעַל אֶרֶץ חֲמֹדָה טוֹבָה וְרַחֲבָה שְׂרָצִית וְהִנְחִלָהָ
לְאֲבוֹתֵינוּ לֶאֱכֹל מִפְרֶיהָ וְלִשְׂבֹּעַ מִטוֹבָהּ
וַאֲבִיא אֶתְכֶם אֶל אֶרֶץ הַכְּרָמַל לֶאֱכֹל פְּרֶיהָ וְטוֹבָהּ
(ירמיהו ב, ז)

מה נשתנה פרי מירק

יש לשאול: מה בין ראש השנה לאילנות שנוהגים ישראל לאכול פירות האילן, לעומת ראש השנה לירקות (שהוא בא' תשרי) שאין נוהגים לאכול ירקות?

מצאנו שרוב שבחה של ארץ ישראל על פירות האילן נאמר, כפי שכתוב (דברים ח): "אֶרֶץ חֹטֶה וְשֹׁעֵרָה וְגִפֶּן וְתַאֲנָה וְרִמּוֹן, אֶרֶץ זֵית שָׁמֶן וְדִבְשָׁ" - הרי שבחה של ארץ ישראל בשני מיני דגן וחמשה מיני פירות האילן.

לעומת זאת ארץ מצרים השתבחה בירקות ככתוב (דברים יא, י'): "כִּי הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה בָּא שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ לֹא כָאֶרֶץ מִצְרַיִם הִיא אֲשֶׁר יֵצְאָתָם מִשָּׁם אֲשֶׁר תִּזְרַע אֶת זֵרְעָהּ וְהִשְׁקִיָּתָהּ בְּרִגְלָהּ כְּגֹן הַיָּרֵק". וכן (במדבר יא, ה'): "זָכְרֵנוּ אֶת הַדֶּגֶה אֲשֶׁר נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חֲנָם אֶת הַקִּשְׁאִים וְאֶת הָאֲבִטֶּחִים וְאֶת הַחֲצִיר וְאֶת הַבָּצָלִים וְאֶת הַשּׁוּמִיִּם". וכן מצאנו ברש"י (בראשית יג, י'): "כגן ה'" - לאילנות. "כארץ מצרים" - לזרעים.

גם בתחילת הבריאה, שם ה' את האדם בגן עדן, ואמר לו הקב"ה "מכל עץ הגן אכל תאכל". ובגן עדן היה מאכלו רק פרי העץ, כדכתיב (בראשית ב-ט) "ויטע ה' אלוקים גן בעדן מקדם וגו' ויצמח ה' אלוקים מן האדמה כל עץ נחמד למראה וטוב למאכל ועץ החיים וגו', ולא נזכר כלל שנזרעו בגן עדן מיני ירקות ועשבים.

נתבונן ונראה שבפירות ניתן לראות את חסדו ואת אהבתו המופלאה של בורא העולם לברואיו, הרבה יותר מאשר בירקות. שיש כמה מעלות מיוחדות בפירות לעומת הירקות:

א. ההבדל המרכזי, שהוא הקובע להלכה מהו אילן. הוא מה שהאילן הוא הטבה קבועה וקיימת לשנים הרבה. האדם נוטעו פעם אחת, ויש לו פרי בכל שנה ושנה, לעומת זרעים ותבואה אשר אחר שלקט ואכל, עליו לעמול ולזרוע שוב כדי לזכות בפרי חדש לשנה הבאה.

ב. עוד מעלה ניכרת לאילן, הוא הגובה. פירות האילן הם בגובה האדם ומותאמים ללקיחת האדם בלא לשחות, בכך עשה עמו הבורא יתברך חסד, רק פושט ידיו ואוכל. ואילו פירות האדמה והירק, צמיחתם בקרקע או סמוך לה, ועל האדם לטרוח ולהשפיל גופו, בכדי ללקטם. אופן גידול זה מותאם יותר לאכילת הבהמה, אשר פניה מוטות לארץ לבקש מאכלה.

ג. חסד נוסף יש בפירות האילן שהם נקיים מלכלוך האדמה, שבמצבם הטבעי הם ראויים לאכילת האדם בצורה מכובדת. מה שאין כן פירות האדמה

מתפלשים בעפר ואדמה ועליו לטרוח ולנקותם לפני אכילתו.

ד. פרי העץ, הם מלאי טעם וערבות, ובאים לתענוג וללפתן ומביאים את האדם לשמחה והרחבת הדעת, ואילו פירות האדמה הם מאכלים בסיסיים חיוניים ואין טעמם מענג כל כך.

ה. פירות העץ, רובם ראויים מיד לאכילה ואין צורך לבשלם ולטרוח בהכנתם, אלא תיכף בלקיטתו מן האילן יכול לאכלם. ואילו פירות האדמה, ברובם אין דרכם לאכלם חי, אלא צריך לטרוח בבישול ובהכנה כדי שיהיו ראויים לאכילת האדם.

ו. פירות האילן, יש להם מראה נאה, הם בעלי גוונים הדורים משמחי לב, וכל צורת גידולם נאה, משמח ומשעשע את האדם. צביון נאה זה קיים הן במראה החיצוני (לדוגמה אשכולות ענבים), והן בחלוקה הפנימית שבפרי (לדוגמה מיני הרימונים ופרי ההדר). גם האילנות בעצמם יש בהם נוי, כדרכיב בגן עדן מקדם (בראשית ב-ט) "ויצמח וגו' כל עץ נחמד למראה". לעומת זאת, פירות האדמה רובם הם פשוטים למראה, אין בהם גוון מיוחד, ואין להם לא צורה ולא תואר.

ז. רוב פירות האילן יש להם ריח מהנה ביותר, כפי שאמרו בגמ' (תענית כט:): על הפסוק (בראשית כז-כז) "ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה'" - "כריח שדה של תפוחים". הריח בפירות הוא 'דבר שהנשמה נהנית בו' והוא תוספת ועילוי בפרי. החכמים תיקנו ברכה מיוחדת לזה "הנותן ריח טוב בפירות". והטעם כיון שהוא מעלה מיוחדת בפירות, שאין מטרת הריח רק להריח בו כשאר מיני עצי ועשבי בשמים, אלא כדי להוסיף שבח באכילתו. לעומת זאת, פירות האדמה והירקות, לרובם אין ניחוח וריח.

ח. עוד מצינו מעלה נפלאה באילנות, שיש להם צל, אשר גם זה מעלה באכילת הפירות - שיש באילן כבר מקום מוכן לאכילת הפירות. הלוקט ירקות נמצא בשדה ובבקעה, ועליו לבקש צל וסוכה לאכול בה, אולם הלוקח פרי מן האילן, יש לו באילן עצמו מקום מוסתר וצל, לשבת ולאכול מיד את הפירות וכמו שכתוב (שה"ש ב-ג) "כתפוח בעצי היער וגו' בצלו חמדתי וישבתי ופריו מתוק לחכי".

בספר בני יששכר (לחג הסוכות) מובא את קושיית הקדמונים: ג' מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל במדבר והם: מן, באר, וענני כבוד, מדוע אם כן עושים זכר בחג הסוכות רק לענני הכבוד?

הוא מביא על זה את תשובת החיד"א שרק בענני הכבוד אנו רואים את החיבה

היתירה שיש להקב"ה לעם ישראל, שכן לחם ומים הם הכרחיים לחיי האדם וסיפוקם אינו מגלה על חיבה יתירה. לעומת זאת ענני הכבוד הם תוספת טובה שאינה הכרחית, הם מגלים על חיבה יתרה שנודעת להם לישראל שהקיפם בענני כבוד.

כך נאמר גם לענייננו, הירקות אינם מגלים את חיבה היתירה שיש לבורא עולם לברואיו באותה מידה כמו פירות, שכן הם חיוניים לחיי האדם. אולם פירות האילן מגלים על אהבה וחיבה זו, לכן להם ראוי לעשות חג מיוחד, לאוכלם ולהתבונן באהבה הנפלאה של בורא עולם אלינו המתגלה על ידם, ולהודות ולהלל אליו ית' עליהם.

כי הם חיינו - עומקם של ברכות הנהנין

יושב לו אדם מישראל ביום חם, ומוזג לעצמו כוס מים צוננים, מים קרים על נפש עייפה. לא נחשדו ישראל להיות מועלים ונוטלים מן העולם בלא ברכה, ובודאי מברך הוא ברכת "שהכל נהיה בדברו", ורק אז לוגם מן המשקה משיב הנפש אשר לפניו. נפלא הדבר, וחסד גדול הוא שעשה הבורא בכך, שנתן לבני אדם טובות עולם הזה שייהנו מהם, דוגמת אותה כוס מים משיבת הנפש.

אבל האמת הוא שאם מרגישים אנחנו, הרי שיש הנאה עצומה ממש דוקא בתהליך שאולי ראינוהו כהכשר מצוה בלבד, וכאופן ו"היכי תמצא" להגיע לידי שאר הנאות! ובדומה לבן המלך המאבד את אבני משחקו, ובמקומם נוטל את יהלומי אביו לשחק בהן - כך גם אנו יש בידינו יהלומים ממש, מפז וזהב יקרים, אך מתייחסים אנו אליהם כאבני משחק, מבלי להכיר בסגולת יקרתן.

הרמב"ן (סוף פרשת בא) מבאר באריכות את אחד מיסודות האמונה של עם ישראל, והוא כי העולם כולו נברא אך ורק לתכלית אחת, ואין לא-ל עליון שום חפץ בעולמנו התחתון אלא - "שידע האדם ויודה לאלקיו שבראו". וכל כוונת התפילה בבתי כנסיות היא, שיתכנסו האנשים בעלי הבחירה שם, ומרצונם יחדיו יכריזו - "בריותיך אנחנו"! ואך זו בלבד היא "תאותו" של הקב"ה, שיהא לו דירה כאן בעולמות התחתונים, ומלבד זה אין תכלית כלל בכל הבריאה. ואילו בקיום דבר זה הרי שבאה הבריאה לשלימות תכליתה וענינה, ואך ורק לזה - להכרה כי העולם כולו הוא בריית השי"ת - חותרים כל המעשים וכל הנבראים בששת אלפי שנות קיום העולם! ע"כ דבריו ז"ל. בזה למדנו את המעלה הנפלאה שנמצאת גלומה בברכת "שהכל נהיה בדברו": אין היא רק אופן והיכי תמצא להתיר את הנאת אותה כוס מים צוננים. אלא להיפך, אותה כוס היא אופן שעל ידו יוכל לומר

את הברכה - ברכה המכריזה שהבריאה כולה, אך בדבר מלכו של עולם נהיית. ברכה המגלמת בקרבה את שלימות ההכרה ונזר הידיעה, ברכה אשר כדי להכיר באמיתות שלה היו כדאים ונצרכים כל מעשי עולם ובריית המון בריות לאין תכלית - הכל רק לידע ולהודיע שהכל נהיה בדברו, "שידע האדם ויודה לאלקיו שבראו".

יהודי המברך ברכה זו, באופן שאינו "מצות אנשים מלומדה", ולא בתור נוסחה, שצריך לאמרה כדי לשתות את כוסו. אלא מכניס הוא את כל כוונתו - וכביכול אף את כל עצמו ומהותו - לתוך תוכה של הברכה, לפנימיות הכרזתה הנשגבת ולעומק ענינה הנאדר בקודש, יהודי זה ירגיש בנעימות נפלאה ושמחה עצומה המתפשטת בכל נימי נפשו ומתנגנת על מיתרי לבו - שהרי לבו ונפשו מכירים היטב כי ברגע זה של אמירת הברכה בכל הודה ותפארתה, בו ברגע מתקיימת תכלית ברייתה והוייתה של הבריאה באופן השלם שבשלימות, ומה לו עוד לחפש בעולמו אלא להתענג על ה' וליהנות מזיו ההכרה כי ה' אלקי ישראל מלך, ומלכותו בכל משלה.

(הרב יהודה מרגולין שליט"א - בספרו בשמחה ובטוב לבב)

"בחן בחסד וברחמים!"

הגאון רבי יחזאל אברמסקי זצ"ל תמה: אנו מודים בברכת המזון לבוראנו, "הזן את העולם כולו, בטובו. בחן, בחסד, וברחמים". חסד ורחמים, מובנים. אך מהו: "בחן"?

נטל בידו תפוח מהסלסלה, והביט בו מתוך שהוא סובבו מצד לצד ומתרשם מיופיו. אמר: "הביטו וראו, איזה יופי! איזה חן! על החן המיוחד הזה שבורא עולם שם בבריאה אנו מודים, והיא קודמת אף להודיה על החסד והרחמים המושפעים ממרום!"

הגאון רבי גדליה נדל זצ"ל אמר: נערה מתארסת, ומקבלת זר פרחים ענק, מרהיב. מדוע? כי כך מביעה משפחת החתן את הוקרתה, ומחזקת את הקשר. האשה קונה פרחים עבור שולחן שבת וחג. מדוע? כדי לכבדו. בעל מביא פרחים ליום הנישואין. מדוע? כדי להביע רגשותיו. הקדוש ברוך הוא ברא פרחים. מדוע? כדי להביע אהבתו. למי? למי שמסוגל ליהנות מיופים: לנו, לבני האדם! כדי להנעים את חיינו ולשמחנו. כדי שנדע איזה אב אוהב לנו, ולחזק את הקשר איתנו, כדי שנודה לו, ונשיב לו אהבה!

מרן ה"חזון איש" זצ"ל העיד בעצמו, שכאשר רואה פרח ומתבונן בו, עליו

להתיק ממנו מבטו לפני שיתעלף מרוב התרגשות! ממה יתרגש? מהמראה?! מהצבע, מהצורה, מהיופי, מהניחוח? מזה לא מתעלפים. מגודש אהבת הבורא המתבטאת בפרח – מזה מתעלפים!

לקנות זר פרחים ולהגישו, מעורר רגשות, ודאי. לגדלם במיוחד כדי להביאם בעציץ, מעצים את הרגש. אולם להמציאם ולבוראם בייחוד עבורנו כדי להנעים לנו את החיים – מראה על אהבה אדירה, שלשים לב עליה, באופן טבעי תעורר את לבינו כמים הפנים לפנים לאהוב את בוראנו!

ולא פרחים בלבד! הטפט האינסופי של כחול השמים, אינו מבטא אהבה נפלאה?! הלא צבע השמים הוא שחור, כך רואים האסטרונומים את מרחב החלל. ובזורח השמש, היה אמור אורה להיות לבן בוהק ומסנוור. הקב"ה בחסדו ובאהבתו הגדולה אלינו, עשה שבתהליך סינון האור נצבע הרקיע בתכלת. האם אנו בכלל שמים לב לזה?!

"השמים מספרים כבוד אל" (תהילים יט), מפרש רש"י: "מתוך שהם מאירים לבריות, מתוך כך מספרים הבריות כבוד אל, ומודים ומברכין על המאורות". האומנם אנו מספרים, מודים ומברכים? ועוד: "גולל אור מפני חושך, וחושך מפני אור", ההדרגה המבורכת של הזריחה והשקיעה. בשביל מי שנמצא על הירח, אין שלבי ביניים. רגע אחד, אור מלא, ומשנהו, עלטה. רק בעולמינו, עבורנו, עקב חגורת האטמוספירה, הולך האור ונחלש עד שקיעת החמה, ומתמעט בהדרגה אף אחריה, בגלילה מדורגת. האם אנו חשים את החסד המרשים של התחשבות זו בנוחיותנו?

מי שאדיש ליופי הבריאה, אינו מתפעל ואינו מרגיש הודיה, מת בו משהו. מבחינה מסוימת, הוא בגדר מת מהלך. וכן כתב המדרש (מדרש תנחומא סיום הספר) על הפסוק: "על פי שניים עדים יומת המת", וכי "המת" חייב מיתה, [ראוי היה לכתוב: "יומת הרשע"], אלא [בא ללמד] שהרשע בחייו חשוב כמת. [ומדוע?] מפני שרואה חמה זורחת ואינו מברך "יוצר אור", [רואה חמה] שוקעת ואינו מברך "המעריב ערבים", אוכל ושותה ואינו מברך. אבל הצדיקים מברכים על כל דבר דבר ודבר שאוכלים ושותים ורואים ושומעים!"

הפרחים מכריזות את טוב ה'. הטבע מלא צלילים ענוגים, המיית יופי בלתי פוסקת. אם רק מתבוננים. הסתכל במרבד דשא החי ומרנין את הלב. ראה כמה סוגים של דשא יש, גבעולים ועלים. השמת לבך לכך, שעלה כל עץ נראה אחרת? משוך או רחב, כהה או בהיר, חלק או קטיפתי, משורג נימים או מחורץ קצה. למה? אם לא בשביל להרעיף יופי, לגוון, להרנין! כל גזע נראה אחרת, חלק או

מחורץ, דק או רחב. התפעלת? הרגשת את האהבה ואת החסד מאחורי הכל?!

ואם לא:

מישל למה הדבר דומה – באלפי הבדלות, כמובן: אדם טרוד במזונותיו, ראשו בעסקיו, אינו מסיח דעתו מהם גם בביתו, ומזניח את משפחתו. אשתו מוקירה את מסירותו לעבודה, אבל כואבת את ההתנכרות ופיזור הנפש. החליטה לאותת, גם את ההוקרה וגם את הכאב. בליל יום הנישואין הכינה הפתעה. ערכה שולחן חגיגי, אגרטל פרחים במרכזו, ארוחה לשניים כיד המלך. הדליקה את נורות הנברשת ומנורות הצד, וחכתה לשובו מהעבודה.

הגיע, העיף מבט עיוור על בלוני ההליום המשייטים לצד הנברשת, על הפרחים וסידור השולחן, ואמר: "אני עייף, אל תעבירי אלי שיחות", ושרך דרכו למיטתו. היא, לבטח נדהמת וכועסת. אנו, מרחמים עליו: גם עיוור, וגם אטום.

ואנו?!

אדם נסע במונית. ברמזור עצרו. אמר לנהג: "הבט ימינה, ראה איזו גינה יפה לפני הבית!"

הנהג העיף מבט: "הא, כאן אתה גר?!"

"לא. למה?"

"אז, אתה הגנן?!"

שאם לא כן, מה ההתפעלות?

מסכן. הנהג, כמובן...

אולם ההתפעלות כשלעצמה היא רק חצי הדרך. האשה לא ערכה שולחן כדי שיתפעל, אלא שיתנער וירגיש. שישאיר את העבודה במשרד, ויחזור עכשיו הביתה. שיזכור את יום הנישואין.

והבורא, עבור מה ערך לפנינו עולם כה יפה?!

(נערך מהספר מעין האמונה)

שער ז: מדור התשובות

קוראים כותבים

חסדי הבורא ואהבתו לברואיו מתגלים בכל מקום למי שמתבונן בעולם הנפלא שאנו נמצאים בו. נשמח לשמוע מהקוראים עוד רעיונות שבהם רואים את אהבת הבורא אלינו וחסדו בבריאת הפירות. (איננו מחפשים בזה דברים המראים על "חכמתו הנפלאה של הבורא", אלא דברים המגלים את אהבת הבורא אלינו ואת חסדו בבריאת הפירות).

ניתן לשלוח ל: "לעולם אודך" סוקולוב 30 קרית אתא,

או באמייל: 8436092@gmail.com,

או ניתן להקליט במערכת קול תודה: 1-6171190-03 שלוחה: 32.

יהיה בל"נ מספר פרסים לאלו השולחים רעיונות מקוריים ומחודשים.

1. רבי יהודה הלוי זצ"ל כתב בספר הכוזרי (ג' - י"א) שיש מצוה מן התורה לשים לב לכל המתנות הרבות שהקב"ה נותן לנו ולחוש את השמחה המתוספת לנו על ידם, כמו שכתוב "ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלוקיך" (דברים כ"ו - י"א).

בנוסף, מקיים את המצווה המובאת בשערי תשובה לרבינו יונה (שער ג אות יז) "דע כי המעלות העליונות נמסרו במצות עשה, כמו מעלות התבונן בגדלות ה', שנאמר (שם ד, לט): "וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלקים", ודוד אמר (תהלים יד, ב): "ה' משמים השקיף על בני אדם לראות היש משכיל דורש את אלקים".

מצוות אלו הן ענפים של המצווה הכללית החשובה של אהבת ה' "ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך כו'", שבה אנו מצווים להשתמש בכל מה שנמצא בעולם להעצים את רגשי אהבת ה' שלנו.

2. בברכת המזון אנו אומרים "בחן בחסד וברחמים".

3. בברכת בורא נפשות "על כל מה שבראת". ובברכת האילנות: "אשר לא חיסר בעולמו כלום, וברא בו בריאות טובות ואילנות טובות ליהנות בהם בני אדם".

4. בריאת הפירות עם הגוון הגדול של הפירות אינה נצרכת לקיום האדם, כל מטרתה לענג את האדם, ובזה רואים את אהבתו של הקב"ה לאדם.

5. עיין תשובה הבאה.

6. קליפת הפרי משוכללת יותר מקופסת השימורים וארגז הקרטון: 1. הקליפה מספקת צבעי הגנה (ירוק) כדי להסוות את פרי הבוסר בין העלים. 2. כאשר בשל הפרי לאכילה הופכת הקליפה לבעלת צבעים מרהיבים (אדום, כתום,

כחול, סגול) על מנת להכריז על היותו מוכן לאכילה ולהבליטו בין העלים הירוקים. 3. צבע הקליפה מוסיף תיאבון מעבר לתוכן הפרי, שכן באופן טבעי, תפוחים, בננות ותפוזים בצבע אפור היו מעוררים תיאבון במידה פחותה בהרבה. 4. הקליפה מצופה בציפוי כדי לאטום את הפרי מפני מים ואויר, שכן הפרי מתחיל להירקב במהירות יתירה מיד לאחר שקולפים אותו. 5. הקב"ה עשה שכל פרי יש לו קליפה ייחודית שמאפינת אותו, וכבר מרחוק ניתן להכיר איזה פרי הוא. הקליפה משמשת כמו התווית של קופסא. אולם "תווית" הפרי, כמה שתשטוף אותה במים עדיין תכיר את הפרי, מה שאין כן בקופסא אחרי כמה שטיפות, התמונה כבר לא תהיה ניכרת ותצטרך לנחש מה יש בפנים. 6. ריח הקליפה מושך את האוכלים ומוסיף להנאתם. עד כה לא מייצרים אריזה מלאכותית הנושאת ריח ניחוח. 7. קופסת השימורים, או הקרטון, אינם מזהירים מפני קלקול, אבל הקליפה מתריעה את האוכל הפוטנציאלי באם התכולה רקובה. 8. הקליפה ניתנת לסילוק מיידי ובסופו של דבר מתפרקת ונרקבת, שלא כמו אריזה מלאכותית היוצרת בעיה אקולוגית. 9. חומרי האריזה מעשי ידי הבורא ניתנים למיחזור שכן הם הופכים לדשן ואדמה. 10. האריזה של הפרי שומרת על טריותו זמן רב באופן יותר יעיל מאריזה מלאכותית. פרי מקולף כמה שיארזוהו באריזת ואקום וכד' לא יהא באותו טעם ובאותה טריות כמו לאחר הקילוף מיד.

7. קליפת הפרי מכילה שמן העושה אותה עמידה ביותר בפני מים ורוח וכל מיני פגעים.

8. הצבע: הקב"ה היה יכול לעשות את כל הפירות בצבע כמו של תפוחי אדמה, אולם בחסדו הגדול וברצונו להיטיב לנו, הוא עשה את כולם "נחמד למראה" עד מאד. 2. הצורה: הקב"ה היה יכול לעשות פירות בלי צורה, כמו גושי עפר, או בצורות גיאומטריות, משולשים, ומרובעים וכדו', בלי צורה יפה. 9. עיין בתשובה יא.

10. לפרי במשך חייו יש ג' צבעים: א. ירוק. ב. צבעוני. ג. שחור. ירוק - כאשר הוא בוסר, צבעוני - כאשר הוא ראוי למאכל, ושחור - כאשר הוא מקולקל.

11. כשהפירות ראויים לאכילה הם מקבלים צבעים המרהיבים עין, כל פרי והצבע שלו ככתוב "ותאווה הוא לעיניים". לפני שהוא מוכן לאכילה כל הפירות יש להם גוון אחד והוא הצבע הירוק. מדוע? שכיון שהם לא בריאים לאכילה ועלולים לגרום לכאבי בטן הקב"ה עשה שהפירות מוסתרים בין העלים על ידי צבעם הירוק כך שלא ימשוך תשומת לב יתירה, ולא יאכלוהו. מדוע כל הפירות שהם רקובים הם בצבע שחור? נלך לחנות ונראה שכמעט ואין מוצרים בצבע שחור, כי צבע שחור דוחה את האוכל. ועל כן כיון שהפרי אינו ראוי לאכילה עשה הבורא שהפרי יהיה שחור.

12. כשם שפירות המוכנים לאכילה צבועים בצבעים בולטים (תפוחים אדומים, בננות צהובות, שזיפים סגולים) כדי לעודד את האדם לאוכלם (בכך

אומר הבורא "קח בני פרי ותיהנה", כך, לפירות שאינם מוכנים לאכילה אין צבעים מושכים. תפוח האדמה החדגוני, הבצל הצבוע בפשטות אינם מפתים אותנו לאוכלם קודם שיבושלו כדי שלא נסבול כאבי בטן. מראם הצנוע של ירקות אלו מעודד סבלנות וגורם לנו להמתין עד היותם מוכנים לאכילה.

13. כיון שברא הבורא יתברך את התפוז כדי שבני האדם יאכלוהו ברא לו גם צבע המושך את עין האדם כדי לעודד את האדם לאוכלו. אולם לאחר שקילף האדם את התפוז כבר אין צורך שהקליפה תמשוך את עיניו, שהרי כבר הסיר את הקליפה, לכן צבע הקליפה בפנים לבן.

בנוסף, הקב"ה עזר לנו להכיר איזה חלק מהפרי אכיל ואיזה לא, ועל כן הצבע מצוי בחלק האכיל של הפרי בלבד ופוסק בדיוק במקום בו מתחילה הקליפה הבלתי אכילה.

14. האבטיח גם כשהוא מוכן לאכילה נשאר ירוק ולא משנה צבעו. מדוע? משום שהאבטיח מיועד להיאכל למשפחה שלימה ולא ליחיד. לפיכך אם האבטיח היה מקבל צבע כמו של בונה שמושכת, היה היחיד מתגרה ופותח אבטיח גדול, אוכל מעט וזורק את השאר, שלא היה ממלא את יעדו. לפיכך האבטיח אינו כל כך מושך את האדם, בכדי לא לגרום גירוי יתר, עד שיתאספו כל המיועדים לאכלו ויאכלו את כולו.

15. 1. לחבר אותו לעץ. 2. לשמש כצינור המשגר אספקה לפרי, דרכו מועברים החומרים השורשים מקבצים מן האדמה ומגיעים לתוך הפרי הצומח.

16. בגבעול זה קיימת תופעה מעניינת: הוא אוחד בפרי בחוזקה כל עוד הפרי לא בשל, עד שכל הרוחות וגשמי החורף אינם יכולים להפיל אותו, ואף אם מונענים את העץ הוא אינו נופל. אך מיד כאשר הפרי אינו זקוק עוד לעץ והוא ראוי לאכילה, מרפה הגבעול את אחיזתו - כאילו יש לו מתקן שחרור אוטומטי מובנה בתוכו - כדי לאפשר לפרי להיקטף בקלות.

17. כאשר הפרי בשל לגמרי יתכן שהפרי ייפול מהעץ מעצמו, לעזור לבני אדם שאינם יכולים תמיד לעלות בעץ לקחתו.

18. שמאחורי תופעה זו יש מתכנן עם מטרה ברורה של נדיבות וחסד, המעיד על בורא עולם חכם ובעל חסד גדול.

19. כאשר עוצרים לרגע לפני שאוכלים ... לחשוב קצת ... לברך במתינות מילה במילה ורק אחר כך לאכול. כשלוקח בידו שתייה יעצור לרגע ויחשוב; "מדוע נתן לי הקב"ה הנאה זו? ודאי כדי שארגיש את טובו ואודה לו", ויאמר: "תודה רבה רבש"ע שבראת את השתייה המרווה הזו! הרי אם לא אשתה אוכל למות ח"ו. רבש"ע, המשקה שבראת בשבילי טעים מאד, קר ואפילו מוגז ... אתה דאגת כל כך להנאה שלי. למה זה מגיע לי? ... הרי זה רק החסד העצום שלך ואהבתך הגדולה אלי!". מתוך רגשות אלו של הודיה לקב"ה ו"להתענג על ה'" מברך היהודי "ברוך אתה ה' ... שהכל נהיה בדברו" (הרב פינקוס זצ"ל).

20. ללמדנו שהאוכל יכול להיות "ענג" או ח"ו "נגע" - תלוי אם שמים לב

לחסד ולאהבה של מי שבראו, וחשים אותם בשעת האכילה.

21. כאשר מברכים ומודים לה' באופן הראוי, האוכל מעלה אותנו למרומי הקדושה והקרבה לה'. המאכל מתהפך לאוכל של גן עדן, השולחן נהיה כמזבח והמאכלים כאכילת קדשים. על אכילה כזו נאמר (יחזקאל מ"א) "זה השלחן אשר לפני ה'!"

22. באם הפרי היה בתוכו משקה נוזלי הוא היה נשפך מיד בפתיחתו. אך הקב"ה המציא המצאה נפלאה שהנוזל והמוצק מאוחדים בצורה חכמה, כך שאפשר לפתוח את הפרי בלי שהמיץ ישפך החוצה.

23. זה מגלה שהקב"ה הוא טוב ומטיב ורצה להסב לאדם הנאה ועונג, לכן ברא כל מיני פירות כדי לשמחו ולהרחיב את דעתו על ידי גיוון הפירות המשיבים את נפשו. התורה אמרה "והלכת בדרכיו", אם כן צריך האדם להתנהג בדרך זו להשתדל לא רק לדאוג בעד הדברים הבסיסיים של השני, אלא לגרום לזולת גם הנאה ותענוג כמה שיכול.

24. שאנשים לא הצליחו להמציא טעמים יותר טעימים ממה שהקב"ה שם בפירות ובצמחים.

25. כאשר הוא מזיק לגוף, הוא קשיח ויש לו טעם מר וחמוץ הדוחה בני אדם מלאכלו ומלהינזק על ידו, עד שהוא מזין ובריא לאכילה.

26. 1. ריח הפרי מוסיף הנאה. 2. עוזר למערכת העיכול. הגוף מרגיש את הריח ומכין את מערכות העיכול לקבל את האוכל ולהשתמש בו באופן המועיל. 3. לאוכל טוב וטרי יש תמיד ריח טוב, לדבר מעופש המזיק לאדם, יש ריח רע. דבר זה עוזר לנו לא להינזק על ידי מאכלים מקולקלים.

27. באופן מחושב עד להפליא, הקב"ה שם את האף סמוך לפה מלמעלה, כדי שקודם שנכניס את המאכל בפה באופן טבעי נריח אם הוא טוב. כמו שומר העומד מחוץ לבניין ובודק את אישורם של כל הנכנסים.

28. בריא.

29. הפירות שונים ממאכלים אחרים הקיימים בבריאה, בכך שהם ראויים לאכילה מיד ואינם צריכים הכנה. הם מתבשלים על העץ לגמרי ומותאמים בדיוק לטעם שבני אדם אוהבים. פירות הם מציאות שעוד נשאר מעין מה שהיה לאדם הראשון בגן עדן לפני החטא.

30. כיון שעכשיו אנחנו עלולים להרגיש נטייה פנימית לסטות ח"ו מקיום רצון ה', לטובתנו אנו צריכים את העמל של "בזיעת אפיך תאכל לחם" כדי לעזור לנו לא להיכשל חלילה בחטאים.

31. בפסוק "עץ פרי עשה פרי למינו אשר זרעו בו" (בראשית א יא). כותב ר' אביגדור מילר זצ"ל: לא לחינם מדגישה התורה תופעה זו על ידי חזרה עליה (שם א יב). כאשר אוכל האדם את הפרי ויורק את הזרעים, חייב הוא להתפעל מפלא יצירת הבורא - כיצד נכנסו הזרעים אל תוך הפרי?

32. בזרע תמים זה אצורים מיליוני פריטי מידע הנצרכים לגדל עץ חדש, אשר התכנון של בנין גורד שחקים והפעלתו עם כל מה שיש בתוכו, פעוט נגדו. אם כל המידע הזה של תכנון גידול העץ היה כתוב במילים, היה נצרך כמה ספריות של ספרים להכיל את התוכנית איך לייצר מאדמה וממים בלבד אפילו רק עלה אחד של העץ.

33. הגרעין הזה אינו מכיל רק את התוכנית של כל פריטי העץ החדש שעתידי לצאת ממנו, אלא גם את כל האמצעים הנצרכים לבצע משימה זו. זהו "גרעין קטנטן בעל יכולת עצומה".

34. מארבעה מרכיבים: (1) מים, (2) אויר, (3) אור, (4) אדמה.

35. הגרעין דומה לבית חרושת ענק עם עשרות מהנדסים מאומנים ומלומדים, המייצרים מכונית משוכללת מתוך שימוש רק בסרטי גומי וסיכות משרד (מים ואדמה).

36. קליפת הגרעין מגינה על הזרע שלא ייפגע על ידי חומציות מיץ הפרי. כמו כן, היא מגינה על הזרע שלא יאכל עם הפרי, כי חומר נוקשה זה קשה ללעיסה. וגם אם הוא יאכל היא מגינה עליו מתהפוכות רבות, כולל מסע אפשרי באיברי עיכול של בעל חיים.

37. לגלעיני השזיף והאפרסק יש "קו תפר" המקיפם. תפר זה מחלק את הגלעין לשני חצאים, המחוברים בחוזק כה רב עד כי גם מפצח אגוזים רגיל אינו יכול להפרידם. אולם ראה זה פלא כאשר נושר הגלעין ארצה, הוא נפתח מעצמו בכדי לאפשר לזרע לצמוח. התפר המחובר היטב עשוי מחומר המתמוסס באמצעות פעילות יצורים מיקרוסקופיים המצויים בתוך הקרקע. זאת היא נקודה מרשימה – הגלעין, המגלה התנגדות עזה לאוכליו, נסוג ברצון מפני הקרקע.

38. בורא העולם גם סידר שהגרעינים יהיו מרים, כדי שאנשים ובעלי חיים לא יאכלו אותם. גם אין להם צבע מבריק, כדי שיוכלו להסתתר ולא למשוך את עיניהם של אנשים שינסו לאוכלם ולהשתמש בהם.

39. המגוון מושך אותנו לאוכלם ומוסיף לנו תוספת הנאה באכילתם. הוא גם מיועד לעורר אותנו מתרדמתנו לשבח ולהודות לבורא הכל.

40. כמו שהקב"ה דאג לגרעיני הצמח שלא יתכלו, אף אתם תדאגו שהתורה לא תאבד מדורות הבאים שלכם. נתבונן מדוע עשה בורא העולם שכל פרי יש בתוכו גרעינים, כמוש"כ בראשית (א, יא) "פרי למינו אשר זרעו בו", לכאורה היה יכול לברא גרעינים לחוד ופרי לחוד כך שהגרעינים לא יפריעו כל כך לאוכלים כמו שמנסים לעשות היום אבטיח בלי גרעינים או קלמנטינות בלי גרעינים? אך לא ידעו ולא יבינו את תכלית בריאת ה' בצמחים, שרצונו שנלמד מהפירות לדאוג לדורות הבאים.

תם ולא נשלם שבח לאל בורא עולם

ער"ה שבט תשע"ח

יהודי יקר!!!
האם חשבת פעם
איך מקיימים מצות אהבת השי"ת?

בשורה משמחת!!
יצא לאור הספר

שערי אהבה

שערים מאירים לעולם הנפלא של אהבת ה'
על פי יסודות נאמנים מתורתם של חז"ל
ומדבריהם של חכמי הדורות

ספר שישנה
את חייך!
ספר שישנה
את תפילותיך!
ספר שישנה
את אופן קיום
המצוות שלך!
ספר שישנה
את שמחת
החיים שלך!
ספר שישנה
אותך !

**תהנה,
תתרומם
ותתחזק!**

ניתן להשיג בגאולה ב 02-5803154
או בחינם במייל:
9931368@okmail.co.il